ఒకయోగి ఆత్మ కథ

నని ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాను. నా వెనకటి పాపాల పరిహారానికి, ఏ కొండ గ్లోకో పోయి ఏకాంతంగా దైవధ్యానం చేసుకుంటాను.'

"మా గురుదేవులు నన్ను దయతో చూశారు. 'నీ చిత్తశుద్ధి నా మనస్సుకు తెలుస్తోంది,' అన్నారు చివరికి. 'నీ తొలితటి ఏళ్ళ నిశ్చల విధేయతవల్లా ఇప్పటి నీ పశ్చాత్తాపంవల్లా నీ కొక వరం ఇస్తాను. నీ ఇతర శక్తులన్నీ ఇప్పుడు పోయాయి కాని, నీకు తిండీ గుడ్డా కావలసినప్పుడు మాత్రం హజరత్‌ను పిలిచి ఇమ్మంటే ఇప్పటికీ ఇస్తాడు. ఏకాంత పర్వత ప్రాంతాలకు పోయి, దివ్యజ్ఞానం పొందడానికి నిండు మనస్సుతో సాధన చెయ్యి.'

"మా గురుదేవులు అంతర్ధానమయారు. కన్నీళ్ళతో, ఆలోచనలతో ఒంటరిగా మిగిలిపోయాను. ఓ ప్రపంచమా, ఇక సెలవు! ఆ విశ్వప్రేమమయుడి క్షమాభిక్ష అన్వేషించడానికి వెళ్ళిపోతున్నాను.

అధ్యాయం : 19

కలకత్తాలో ఉన్న గురుదేవులు శ్రీరాంపూర్‌లో కనిపించడం

"నాస్తిక శంకలు నన్ను తరచుగా చుట్టుముడుతుంటాయి. అయినా ఆత్మకు సంభావ్యమైన విషయాల్లో మనం ఇంతవరకు అనుభూతం చేసుకోనివి ఉండే అవకాశం ఉందా లేదా అన్న ఆలోచన అప్పుడప్పుడు తల ఎత్తి నన్ను వేధిస్తూ ఉంటుంది. మానవుడు వాటిని కనుక్కోలేకపోయినట్లయితే తన వాస్తవ భవితవ్యానికి దూరం కాడా ?"

ఈ మాటలు అన్నవాడు దిజేన్‌బాబు. 'పాంథీ' వసతి గృహంలో అతను నాతోబాటు ఒకే గదిలో ఉండేవాడు. మా గురుదేవుల్ని దర్శించడానికి రమ్మని నేను ఆహ్వానించినప్పుడు అతనన్న మాటలవి.

"శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు నీకు క్రియాయోగ దీక్ష ఇస్తారు," అంటూ నేను, "అది, దివ్యమైన అంతరిక విశ్వాసంద్వారా ద్వంద్వప్రకృతివల్ల కలిగే సంక్షోభాన్ని అణచివేస్తుంది," అన్నాను.

ఆవేళ సాయంత్రం దిజేన్, నాతోబాటు ఆశ్రమానికి వచ్చాడు. గురుదేవుల సన్నిధిలో మా స్నేహితుడికి ఎంత ఆధ్యాత్మిక ప్రశాంతి లభించిందంటే, అప్పటినుంచి అతను తరచుగా ఆశ్రమానికి రావడం మొదలైంది.

నిత్యజీవితంలో చేసుకొంటూ ఉండే చిల్లరమల్లర పనులు, మన

గాఢమైన అవసరాల్ని తీర్చలేవు; ఎందువల్లనంటే, మనిషికి సహజంగా జ్ఞానం సంపాదించాలన్న తృష్ణ కూడా ఉంటుంది. శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారి మాటలవల్ల దిజేన్‌కు, అశాశ్వతమైన జన్మలో ఉన్న క్షుద్రమైన అహంకారం కన్న మరింత సత్యమైన ఆత్మను తనలో అన్వేషించాలన్న ప్రేరణ కలిగింది.

నేనూ దిజేన్, ఇద్దరమూ శ్రీరాంపూర్ కాలేజిలో బి. ఏ. కోర్సు చదువుతున్నందువల్ల క్లాసులు అయిపోయిన వెంటనే ఆశ్రమానికి నడుచుకుంటూ కలిసివెళ్ళే అలవాటు అయింది మాకు. మేము ఆశ్రమానికి దగ్గర పడుతూ ఉండగా శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు ఆశ్రమం రెండో అంతస్తు బాల్కనీలో నిలబడి చిరునవ్వుతో మమ్మల్ని ఆహ్వానిస్తూ ఉండడం తరచు చూసే వాళ్ళం.

ఒకనాడు మధ్యాహ్నం మేము గుమ్మంలోకి వెళ్ళేటప్పటికి, ఆశ్రమవాసుల్లో కనాయి అనే విద్యార్థి మాకు ఎదురుపడి, నిరుత్సాహం కలిగించే వార్త చెప్పాడు.

"గురుదేవులు ఇక్కడ లేరు; అర్జంటుగా కలకత్తా రమ్మని కబురొచ్చింది."

మర్నాడు గురుదేవుల దగ్గర్నించి నాకో పోస్టుకార్డు వచ్చింది. "నేను బుధవారం పొద్దున కలకత్తాలో బయల్దేరుతున్నాను. నువ్వూ దిజేనూ పొద్దున తొమ్మిదిగంటల బండికి శ్రీరాంపూర్ స్టేషన్‌కి వచ్చి కలుసుకోండి," అని రాశారు.

బుధవారం పొద్దున సుమారు ఎనిమిదిన్నరకు శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారి దగ్గర్నించి మానసిక సందేశం ఒకటి నా మనస్సులో పదేపదే మెరిసింది: "నా కిక్కడ ఆలస్యమయింది; తొమ్మిదిగంటల బండికి రాకండి."

అప్పటికే బయల్దేరడానికి బట్టలు వేసుకుని సిద్ధంగా ఉన్న దిజేన్‌కు ఈ తాజా కబురు చెప్పాను.

"నువ్వూ నీ అంతఃప్రేరణా!" అంటున్న మా స్నేహితుడి గొంతులో కొద్దిగా చీదరింపు ధ్వనించింది. "గురువుగారు రాసిందాన్నే నమ్ముతాను నేను."

నేను భుజాలు ఎగరేసి నిశ్చింతగా కూర్చున్నాను. దిజేన్ కోపంగా గొణుక్కుంటూ గుమ్మందాటి దభీమని తలుపు వేశాడు.

గది కొద్దిగా చీకటిగా ఉండడంవల్ల నేను వీధివేపు కిటికీకి దగ్గరగా జరిగాను. కిటికీలోంచి వస్తున్న కొద్దిపాటి సూర్యకాంతి హఠాత్తుగా పెరిగిపోయి తీక్ష్ణంగా ప్రకాశించింది; కిటికీ ఇనప చువ్వలు పూర్తిగా మాయమైపోయాయి. మిరుమిట్లు గొలుపుతున్న ఈ నేపథ్యంలో, శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారి భౌతికరూపం స్పష్టంగా ప్రత్యక్షమైంది!

ఆశ్చర్యంతో అదిరిపడి, కూర్చున్న కుర్చీలోంచి లేచి ఆయన ముందు మోకరిల్లాను. సాంప్రదాయిక పద్ధతిలో నేను, గురుదేవుల పాదాలకు గౌరవపురస్సరంగా నమస్కరిస్తూ ఆయన పాదరక్షలు ముట్టుకున్నాను. ఈ జత నాకు తెలిసినదే; కాషాయంరంగు అద్దిన కేన్వాసుతో చేసినది; దాని అడుగుభాగం తాళ్ళతో చేసింది. ఆయన వేసుకున్న కాషాయంరంగు బట్ట నా ఒంటికి రాసుకుంది. ఆ బట్ట స్పర్శ మాత్రమే కాకుండా, ఆయన బూట్లమీది గరుకుదనం, వాటిలో ఆయన కాలివేళ్ళ ఒత్తిడి కూడా స్పష్టంగా నా చేతులకు తగిలింది. ఒక్కమాట నోట పెగలడానికి కూడా వీలుకానంతగా కొయ్యబారి, లేచి నించుని ప్రశ్నార్థకంగా ఆయనవేపు తేరిపారి చూశాను.

"నువ్వు నా మానసిక సందేశం అందుకున్నందుకు సంతోషిం

చాను." గురుదేవుల కంఠస్వరం ప్రశాంతంగా, చాలా స్వాభావికంగా ఉంది. "ఇప్పుడు కలకత్తాలో నా పని పూర్తి అయింది; పదిగంటల బండిలో శ్రీరాంపూర్‌లో దిగుతాను," అన్నారు.

నే నింకా మూగబోయి తేరిపారిచూస్తుంటే, శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు ఇంకా ఇలా అన్నారు: "ఇది నా ఛాయారూపం కాదు; నా రక్త మాంసాలతో నిండి ఉన్న నిజరూపం. లోకంలో చాలా అరుదైన ఈ అనుభవం నీకు కలిగించమని ఈశ్వరాజ్ఞ. నన్ను స్టేషన్‌లో కలుసుకో; ఇప్పుడు నేను వేసుకున్న దుస్తుల్లోనే మీకు ఎదురురావడం, నువ్వూ దిజేనూ చూస్తారు. నా ముందుండే తోటి ప్రయాణికుడు— వెండి మరచెంబు పట్టుకువచ్చే చిన్న కుర్రవాడు."

మా గురుదేవులు మర్మర స్వరంతో దీవిస్తూ నా తలమీద రెండు చేతులూ పెట్టారు. "తబే ఆసి",[1] అన్న మాటలతో ఆయన ముగిస్తూ ఉండగా, చిత్రమైన ఒక దుర్మరధ్వని విన్నాను.[2] ఆయన శరీరం క్రమంగా మిరుమిట్లు గొలిపే కాంతిలో కరిగిపోవడం మొదలయింది. చుట్ట చుడుతున్న ఒక కాయితంలాగ, మొదట ఆయన పాదాలూ, కాళ్ళూ అదృశ్యమయాయి; ఆ తరవాత మొండెమూ, తలా. ఆయన నా జుట్టు మీద సుతారంగా ఉంచిన వేళ్ళ స్పర్శ చిట్టచివరిదాకా నాకు తెలుస్తూనే ఉంది. ఆ ఉజ్జ్వలకాంతి కరిగిపోయింది; నా ఎదురుగా చువ్వల కిటికీ, పలచని ఎండపొడా మినహా మరేమీ మిగలలేదు.

ఒకవేళ నేను భ్రమకు గురికాలేదు కదా, అని వితర్కించుకుంటూ

---

1. "వెళ్ళొస్తా" నని బెంగాలీలో చెప్పే తీరు. దీనికి వాచ్యార్థం, "అప్పటికి వస్తా" నని; ఇందులో ఆశావహమైన వైరుధ్యం ఉంది.

2. శరీర కోశాణువులు విఘటనం చెందినప్పుడు వచ్చే విలక్షణమైన శబ్దం.

సగం మగతలో ఉండిపోయాను. కాసేపట్లో, ముఖం వేలాడేసుకుని, దిజేన్ గదిలోకి చక్కా వచ్చాడు.

"గురువుగారు తొమ్మిదిగంటల బండిలోనూ రాలేదు, తొమ్మిదిన్నర బండిలోనూ రాలేదు," అంటూ మా స్నేహితుడు, ముఖం కొంచెం చిన్న బుచ్చుకుని చెప్పాడు.

"రా! ఆయన పదిగంటల బండిలో వస్తారని నాకు తెలుసు," అంటూ నేను దిజేన్ చెయ్యి పుచ్చుకుని, రానని ఎంత మొరాయించినా పట్టించుకోకుండా, నాతో లాక్కెళ్ళాను. పదినిమిషాల్లో స్టేషన్‌లో అడుగు పెట్టాం; అప్పుడే బండి వచ్చి ఆగబోతోంది.

"బండి మొత్తమంతా గురుదేవుల దివ్యప్రభతో నిండిపోయింది! అరుగో, అక్కడున్నారు!" అంటూ ఆనందంగా గొంతెత్తి పలికాను.

"నువ్వలా కలగంటున్నావు!" దిజేన్ వెటకారంగా నవ్వాడు.

"మన మిక్కడే కాసుకొని ఉందాం." మా గురుదేవులు అక్కడికి ఎలా వస్తారో, ఆ వివరాలన్నీ మా స్నేహితుడికి చెప్పాను. నా వర్ణన పూర్తిచేసేసరికి, శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు కంటబడ్డారు; కొద్దిసేపటి క్రితం నేను చూసిన బట్టలే వేసుకొని ఉన్నారు. వెండి మరచెంబు పట్టుకొని వస్తున్న ఒక చిన్న కుర్రవాడి వెనకాల మెల్లగా నడుచుకుంటూ వస్తున్నారు.

నా కళ్ళను నేను నమ్మలేనంత విచిత్రమైన ఈ అనుభవంతో, ఒక్క క్షణం సేపు నాలో భయం పట్టుకుంది. భౌతిక వాదంతో నిండిన ఇరవయ్యో శతాబ్దం నాకు దూరమై దిగజారిపోతున్నట్టు అనిపించింది; అలనాడు ఏసుక్రీస్తు సముద్రం మీద పీటర్‌కు ప్రత్యక్షమైన సనాతన కాలంలోకి నేను తిరిగి వెళ్ళిపోతున్నానా అనిపించింది.

ఆధునిక యోగి-క్రీస్తు శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు, దిజేనూ నేనూ నోట మాటలేకుండా నిలబడి ఉన్న చోటికి వస్తూ, మా స్నేహితుడి వేపు చూసి చిరునవ్వు చిందిస్తూ ఇలా అన్నారు :

"నీకూ కూడా ఒక వర్తమానం పంపాను ; కాని నువ్వు దాన్ని గ్రహించుకోలేకపోయావు."

దిజేన్ మౌనం వహించాడు ; కాని నావేపు అనుమానంగా, వాడిగా చూశాడు. మేము గురుదేవుల్ని ఆశ్రమందాకా దిగబెట్టిన తరవాత నేనూ మా స్నేహితుడూ శ్రీరాంపూర్ కాలేజికి వెళ్ళిపోయాం. దిజేన్ వీధిలో ఆగిపోయాడు ; అతనిలో అణువణువు నుంచీ నామీద ద్వేషం పెల్లుబుకుతోంది.

"అయితే, గురువుగారు నాకు వర్తమానం పంపారు ! అయినా నువ్వు దాన్ని దాచిపెట్టావు ! దీనికి నువ్వు సంజాయిషీ చెప్పుకోవాలి !"

"నీ మనస్సనే అద్దం, గురుదేవుల సూచనల్ని నువ్వు గ్రహించలేనంత చంచలంగా ఊగిసలాడుతూంటే నే నేమైనా చెయ్యగలనా ?" అంటూ ఎదురు ప్రశ్న వేశాను.

దిజేన్ మొహంలో కోపం ఎగిరిపోయింది. "నువ్వు చెప్పేది అర్థమైంది," అంటూ పశ్చాత్తాపంతో అన్నాడు. "కాని, దయతలిచి ఒక్క సంగతి వివరంగా చెప్పు ; వెండి చెంబు పట్టుకొచ్చిన కుర్రాడి సంగతి నీకు ఎలా తెలిసింది ?"

ఆరోజు పొద్దున బోర్డింగ్ హౌస్‌లో గురుదేవులు అద్భుతంగా ప్రత్యక్షమైన విషయం మా స్నేహితుడికి చెప్పాను ; నేను ఆ కథ పూర్తి చేసేసరికి శ్రీరాంపూర్ కాలేజి వచ్చేసింది.

"మన గురువుగారి శక్తుల్ని గురించి నే నిప్పుడు విన్న వృత్తాంతాన్ని బట్టి చూస్తే, ప్రపంచంలో ఏ యూనివర్సిటీ అయినా ఒట్టి చిన్నపిల్లకాయల బడే అనిపిస్తోంది,"[1] అన్నాడు దిజేన్.

1. "నే నింతవరకు రాసిందంతా గడ్డిపరకకన్న విలువైందేమీ కాదని నాకు వెల్లడి అయిన విషయాలు తెలియబరిచాయి," అన్నాడు "ప్రిన్స్ ఆఫ్ స్కొలాస్టిక్స్" (తత్త్వశాస్త్రాధిపతి)గా ప్రసిద్ధుడైన సెంట్ థామస్ ఎక్వినాస్. 'సమ్మా థియొలాజికా' అన్న గ్రంథం పూర్తి చెయ్యమంటూ తన అంతరంగిక కార్యదర్శి, మనసుపడుతూ చేసిన విన్నపాలకు ఆయన ఇచ్చిన సమాధానమిది.

1273 లో ఒకనాడు నేపుల్స్ చర్చిలో సామూహిక ప్రార్థన జరుగుతూ ఉండగా, సెంట్ థామస్‌కు గాఢమైన ఆత్మజ్ఞానం అనుభూతమైంది. ఆ దివ్య జ్ఞాన మహిమ ఆయన్ని ఎంత ఆనందభరితుణ్ణి చేసిందంటే, అప్పటినుంచి ఆయన బౌద్ధికమైన తర్కవితర్కాలమీద ఏ మాత్రం ఆసక్తి చూపించలేదు.

ఇలాగే సోక్రటీస్ (ప్లేటో 'ఫేడ్రస్'లో) మాటలు గమనించండి : "నా మట్టుకు నాకు తెలిసిందల్లా, నా కేమీ తెలియదనే."

అధ్యాయం : 20

మేము కాశ్మీరు వెళ్ళలేదు

"నాన్నగారూ, వేసవి సెలవుల్లో హిమాలయాల దిగువ కొండలకు నాతోబాటు రమ్మని, గురువుగారినీ మరో నలుగురు స్నేహితుల్నీ పిలుద్దామనుకుంటున్నాను. కాశ్మీరుకు ఆరు రైలు పాస్‌లూ, మా ప్రయాణం ఖర్చులకు సరిపడే డబ్బూ ఇస్తారా?"

నే ననుకున్నట్టుగానే, నాన్నగారు మనసారా నవ్వారు. "నువ్వీ కాకమ్మకథ చెప్పడం ఇది మూడోసారి. కిందటి వేసంగుల్లోనూ అంతకు ముందు వేసంగుల్లోనూ. ఇలాగే అడగలేదూ నువ్వు? చివరి క్షణంలో శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు రామంటారు."

"నిజమే నాన్నగారూ; కాశ్మీరు విషయంలో మా గురువుగారు ఖచ్చితంగా మాట ఎందుకివ్వడంలేదో నాకు అర్థంకాకుండా ఉంది.[1] కాని నే నప్పుడే మీ దగ్గర పాస్‌లు తీసేసుకున్నానని చెబితే, ప్రయాణానికి ఆయన ఒప్పుకుంటారని ఎందుకో అనిపిస్తోంది నాకు."

అప్పటికయితే నాన్నగారికి నమ్మకం కలగలేదు. కాని ఆ మర్నాడు

1. అంతకుముందు రెండు వేసంగుల్లోనూ కాశ్మీరు రావడానికి ఇష్టంలేక పోవడానికి కారణం గురుదేవులు చెప్పకపోయినప్పటికీ, అక్కడ తాము జబ్బు పడ్డానికి సమయం ఇంకా ఆసన్నం కాలేదన్న సంగతి ముందుగా ఆయనకు తెలిసి ఉండడమే కావచ్చు.

ఆయనే, కొన్ని పరిహాసాలతో నన్ను ఆటపట్టించిన తరవాత ఆరు పాస్‌లూ ఒక పదిరూపాయల నోట్ల కట్టా నా చేతి కిచ్చారు.

"నీ ఉత్తుత్తి ప్రయాణానికి ఇలాంటి ఆధరువులేవీ అక్కర్లేదనుకుంటాను; అయినా ఇవిగో!" అని వ్యాఖ్యానించారు నాన్నగారు.

ఆరోజు మధ్యాహ్నం నేను దండుకున్నవి తెచ్చి శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి ముందు ప్రదర్శించాను. నా ఉత్సాహం చూసి ఆయన చిరునవ్వు చిందించారే కాని, ఆయన మాటలు మట్టుకు ఎటూ తేల్చలేదు: "నాకూ రావాలనే ఉంది; చూద్దాం." వారి ఆశ్రమ విద్యార్థి అయిన కనాయిని కూడా తీసుకువెళ్దామని అన్నప్పుడు ఆయన ఏమీ వ్యాఖ్యానించలేదు. మరో ముగ్గురు స్నేహితుల్ని కూడా మాతో రమ్మని చెప్పాను— రాజేంద్రనాథ్ మిత్రా, జోతిన్ ఆడీ, మరో అబ్బాయి. మరుసటి సోమవారంనాడు బయల్దేరాలని నిర్ణయమైంది.

శని, ఆదివారాలు రెండు రోజులూ కలకత్తాలో ఉండిపోయాను; మా చుట్టాలబ్బాయి పెళ్ళి తతంగమంతా కలకత్తాలో మా ఇంట్లోనే జరుగుతోంది. నా సామాను తీసుకుని, సోమవారం పొద్దుట శ్రీరాంపూర్‌లో దిగాను. రాజేంద్ర ఆశ్రమ ద్వారం దగ్గర నన్ను కలుసుకున్నాడు.

"గురుదేవులు బయటికి షికారుకువెళ్ళారు. ఆయన రామంటున్నారు"

ఆ మాటకు నాకు ఎంత విచారం కలిగిందో అంత పట్టుదల కూడా పెరిగింది. "కాశ్మీరు వెళ్ళడానికి నేను శ్రమతో వేసిన పథకాలను నాన్నగారు మూడోసారి కూడా పరిహాసం చేసే అవకాశం నే నివ్వను. మిగిలిన వాళ్ళమే వెళ్ళాలి."

రాజేంద్ర ఒప్పుకున్నాడు; ఒక నౌకరును సంపాదించడానికి నేను ఆశ్రమం నుంచి వెళ్ళాను. గురుదేవులు లేకుండా, కనాయి ప్రయాణం

కట్టడని నాకు తెలుసు ; పైగా మా సామాను కాపలా కాయడానికి ఎవరో ఒకరు అవసరం. బిహారి నా మనస్సులో మెదిలాడు. అతను వెనక మా ఇంట్లో నౌకరు. ఇప్పుడు శ్రీరాంపూర్‌లో ఒక ఉపాధ్యాయుడి దగ్గర పని చేస్తున్నాడు. నేను వడివడిగా నడుస్తూ పోతుండగా, శ్రీరాంపూర్ కోర్ట్ హౌస్ దగ్గరున్న క్రిస్టియన్ చర్చికి ఎదురుగా గురుదేవులు తారసపడ్డారు.

"ఎక్కడికెళ్తున్నావోయ్ ?" శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారి ముఖంలో చిరునవ్వన్నమాటే లేదు.

"గురుదేవా, మనసుసుకున్న ప్రకారం ప్రయాణం చెయ్యడానికి మీరూ కనాయీ రావడంలేదని విన్నాను. బిహారికోసం వెతుకుతున్నాను. కిందటేడు, కాశ్మీరు చూడ్డానికి అతనెంతో మనసుపడ్డాడనీ, జీతంలేకుండా పనిచేస్తానని కూడా అన్నాడనీ మీకు జ్ఞాపకం ఉండే ఉంటుంది."

"ఔను, జ్ఞాపకముంది. అయినా బిహారి, రావడానికి ఒప్పుకుంటాడని అనుకోను."

దాంతో నా సహనం సన్నగిల్లింది. "సరిగా ఈ అవకాశం కోసమే అతను ఆత్రంగా ఎదురు చూస్తున్నాడండి !" అన్నాను.

మా గురుదేవులు మౌనంగా మళ్ళీ నడక సాగించారు. నేను కాసేపట్లోనే స్కూలు మాస్టరుగారి ఇల్లు చేరుకున్నాను. బిహారి ముంగిట్లోనే ఉన్నాడు ; ఆప్యాయంగా నవ్వుతూ పలకరించినవాడల్లా, నేను కాశ్మీరు మాట ఎత్తేసరికి చటుక్కున మాయమయాడు. క్షమార్పణ చెప్పుకుంటున్నట్టుగా ఏదో గొణిగి యజమాని ఇంట్లోకి దూరాడు. నేను అరగంటసేపు అక్కడే పడిగాపులు పడి ఉన్నాను ; బిహారి ఆలస్యానికి కారణం, ప్రయాణం ఏర్పాట్లు చేసుకుంటూ ఉండడమేకాని మరేం కాదని అంతసేపూ నన్ను నేను సమాధానపరుచుకుంటున్నాను. చివరికి వీధి తలుపు తట్టాను.

"బిహారి దాదాపు అరగంట క్రితం, వెనకవేపు మేడమెట్లు దిగి వెళ్ళిపోయాడు," అని చెప్పాడాయన. రవ్వంత చిరునవ్వు ఆయన పెదవులమీద తొణికిసలాడింది.

అక్కణ్ణించి దిగాలుపడి వస్తూ, బిహారిని మాతో రమ్మని పిలవడంలో ఏమైనా బలవంతం చేస్తున్నట్లు ఉందా, లేకపోతే గురుదేవుల అదృశ్య ప్రభావం ఏమైనా పనిచేస్తోందా అని తర్కించుకున్నాను. క్రిస్టియన్ చర్చి దాటి వెళ్తూ మళ్ళీ మా గురుదేవుల్ని కలిశాను ; ఆయన నావేపే మెల్లగా నడుచుకుంటూ వస్తున్నారు. నేనేం చెప్తానో వినకుండానే ఆయన ఇలా అన్నారు :

"అయితే బిహారి రాడన్నమాట ! మరిప్పుడు నీ ప్రయత్నమేమిటి ?" అదుపాజ్ఞలు పెట్టే తండ్రిని ధిక్కరించడానికి నిశ్చయించుకున్న మొండి పిల్లవాడిలా మొరాయించింది నా మనస్సు. "మా బాబయ్యని, తన దగ్గర పనిచేసే లాల్‌ధారి అనే నౌకర్ని పంపించమని అడుగుతానండి.'

"కావాలంటే మీ బాబయ్యని కలుసుకో," అన్నారు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు, ముసిముసిగా నవ్వుతూ. "కాని వెళ్ళినందుకు నువ్వు సంతోషిస్తావని మాత్రం నా కనిపించడం లేదు."

ఆ మాటకు నేను కీడు శంకించినా, నాలో తిరుగుబాటుతనం తలెత్తింది ; గురువుగారిని విడిచిపెట్టి శ్రీరాంపూర్ కోర్ట్ హౌస్‌లో అడుగుపెట్టాను. మా బాబయ్య శారదా ఘోష్ అక్కడ గవర్నమెంటు ప్లీడరు. ఆయన నన్ను ఆప్యాయంగా చేరదీశాడు.

"ఈవేళ నేను కొంతమంది స్నేహితులతో కలిసి కాశ్మీరుకు బయల్దేరుతున్నాను," అని చెప్పాను. "ఈ హిమాలయ యాత్రకోసం ఎన్నో ఏళ్ళనుంచి ఎదురు చూస్తున్నాను," అన్నాను.

"చాలా సంతోషం ముకుందా. నీ ప్రయాణం మరింత సుఖంగా జరగడానికి నేను చెయ్యగలిగింది ఏమన్నా ఉందా?"

ఆదరపూర్వకమైన ఈ మాటలతో నాలో ఉత్సాహం పెల్లుబికింది. "బాబయ్యా, నువ్వు మీ నౌకరు లాల్‌ధారీని పంపించగలవా?"

నా ఈ చిన్న విన్నపం భూకంపం పుట్టించినంత పని చేసింది. మా బాబయ్య కుర్చీలోంచి విసురుగా లేచేసరికి, కుర్చీ తిరగబడి, బల్లమీది కాయితాలు అన్ని వేపులకీ చెల్లాచెదరుగా ఎగిరిపోయి, కొబ్బరి చిప్పతో చేసిన, ఆయన పొడుగాటి హుక్కాగొట్టం చటుక్కున కిందపడి పెద్ద రణగొణధ్వని అయింది.

"ఓరి స్వార్థపరుడా! ఎంత విపరీతపు ఆలోచన! నా నౌకర్ని కాస్తా నువ్వు నీ విలాసయాత్రకి తీసుకుపోతే, ఇక్కడ నా అవసరాలు చూసేవాళ్ళెవర్రా?" అంటూ కోపంతో ఊగిపోతూ అరిచాడాయన.

నా ఆశ్చర్యాన్ని బయటపడనివ్వకుండా, సౌమ్యుడైన మా బాబయ్యతో హఠాత్తుగా వచ్చిన ఈ మార్పు, ఈవేళంతా జరిగిన అగమ్యగోచరమైన సంఘటనలకు మరొకటి తోడయినట్టు భావించాను. కోర్ట్ హౌస్ నుంచి నేను తిరుగుమొగం పట్టడంలో హుందాతనం కంటె కంగారే ఎక్కువగా ఉంది.

నేను ఆశ్రమానికి తిరిగి వచ్చేశాను. అక్కడ మా స్నేహితులు నా కోసం ఆశతో ఎదురుచూస్తూ గుమిగూడి ఉన్నారు. గురుదేవుల ధోరణి ఏ మాత్రం అంతుబట్టకపోయినా, తగినంత గుప్తమైన కారణం ఏదో ఉండి ఉంటుందన్న నమ్మకం నాలో పెరుగుతూ వచ్చింది. గురుదేవుల సంకల్పాన్ని ఉల్లంఘించినందుకు నాలో పశ్చాత్తాపం నిండింది.

"ముకుందా, మరి కాసేపు నా దగ్గర ఉండవా?" అని అడిగారు

శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు. "రాజేంద్రానూ తక్కినవాళ్ళూ వెంటనే బయల్దేర వచ్చు; వాళ్ళు కలకత్తాలో నీ కోసం కనిపెట్టుకుని ఉంటారు. కలకత్తా నుంచి కాశ్మీరుకు సాయంత్రం బయల్దేరే ఆఖరిబండి అందుకోడానికి చాలా వ్యవధి ఉంటుంది."

"గురుదేవా, మీరు లేకుండా వెళ్ళడం నాకు ఎంతమాత్రం ఇష్టం లేదండి," అన్నాను దిగులుగా.

నేనన్న మాట రవ్వంత కూడా పట్టించుకోలేదు మా స్నేహితులు. ఒక గుర్రబ్బండి తీసుకువచ్చి సామానంతా వేసుకుని వెళ్ళిపోయారు. నేనూ కనాయీ గురుదేవుల పాదసన్నిధిలో ప్రశాంతంగా కూర్చున్నాం. ఒక్క అరగంటసేపు మౌనం దాల్చిన తరవాత గురుదేవులు లేచి, రెండో అంతస్తు భోజనాల గదివేపు వెళ్ళారు.

"కనాయీ, ముకుందుడికి అన్నం వడ్డించు. అతని బండి కాసేపట్లో బయల్దేరుతుంది."

నేను కూర్చున్న కంబళి ఆసనంమీంచి లేస్తూ, హఠాత్తుగా వికారం పుట్టి కడుపులో దారుణంగా దేవేస్తూ ఉండడంవల్ల తూలిపోయాను. కత్తితో పొడుస్తున్నట్టుగా కడుపులో తీవ్రంగా పోట్లు రావడంతో, నన్నెవరో దారుణమైన నరకకూపంలోకి హఠాత్తుగా విసిరిపారేసినట్టు అనిపించింది. గుడ్డిగా తడుముకుంటూ వెళ్ళి గురువుగారి ముందు కుప్పగూలిపోయాను. నాలో భయంకరమైన ఏషియాటిక్ కలరా లక్షణాలన్నీ కనిపించాయి. శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారూ, కనాయీ నన్ను, కూర్చునే గదిలోకి మోసుకు వెళ్ళారు.

"గురుదేవా, నా ప్రాణాన్ని మీ అధీనం చేస్తున్నాను," అంటూ బాధగా అరిచాను; నా శరీరంలోంచి ప్రాణం తొందరగా పోతున్నట్టు అనిపించడమే దానికి కారణం.

శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు నా తలను తమ ఒళ్ళో పెట్టుకుని దివ్య కారుణ్యంతో నా నుదుటి మీద నిమురుతూ ఇలా అన్నారు:

"చూశావా, ఇప్పుడు నీ స్నేహితులతోబాటు స్టేషనులో ఉండి ఉంటే ఏమయ్యేది? సరిగా ఈ సమయంలో ప్రయాణం పెట్టుకోడం విషయంలో నువ్వు నా నిర్ణయాన్ని శంకించబట్టే విచిత్రమైన ఈ విధంగా నిన్ను ఆదుకోవలసి వచ్చింది," అన్నారాయన.

చివరికి నేను అర్థంచేసుకున్నాను. మహాపురుషులు తమ శక్తుల్ని బహిరంగంగా ప్రదర్శించడం సముచితం కాదని భావించబట్టే, ఈనాటి సంఘటనల్ని సామాన్య ప్రేక్షకుడు చాలా స్వాభావికంగా పరిగణిస్తాడు. మా గురుదేవుల జోక్యం, కనిపెట్టడానికి వీలులేనంత సూక్ష్మమైనటి. ఆయన బిహారిద్వారాను, మా బాబయ్యద్వారాను, రాజేంద్రద్వారాను, తది తరుల ద్వారాను తమ సంకల్పాన్ని అగోచరంగా నెరవేర్చారు. బహుశా నేను మినహా ప్రతి ఒక్కరూ, ఈ సంఘటనల్ని తర్కసంగతంగాను, సామాన్యంగాను భావించారనుకుంటాను.

శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు సామాజిక కర్తవ్యపాలనలో ఎన్నడూ విఫలురు కానందువల్ల, ఆయన కనాయిని పంపి ఒక డాక్టర్ని పిలిపించి, మా బాబయ్యకి కూడా కబురుచేశారు.

"గురుదేవా, మీరే నాకు నయం చెయ్యగలరు. ఇప్పుడు ఏ డాక్టరు వల్లా నయంకాని పరిస్థితిలో ఉన్నాను," అన్నాను.

"బాబూ, ఈశ్వరకృప నిన్ను కాపాడుతోంది. డాక్టర్ని గురించి నువ్వేమీ దిగులుపడకు; నిన్నీ పరిస్థితిలో చూడడాయన. నీకు ఇప్పటికే నయమైపోయిందిలే."

గురుదేవుల పలుకులతో ఆ తీవ్రమైన బాధ విరగడయిపోయింది.

నేను లేచి కూర్చున్నాను. త్వరలోనే డాక్టరుగారు వచ్చారు. నన్ను జాగ్రత్తగా పరీక్ష చేశారు.

"నువ్వు చాలా దారుణమయిన బాధ అనుభవించి ఉంటావని అని పిస్తోంది. ప్రయోగశాలలో పరీక్ష చెయ్యడానికి నేను కొన్ని మచ్చులు తీసుకువెళ్తాను," అన్నారాయన.

మర్నాడు పొద్దున హడావిడిగా వచ్చారు డాక్టరుగారు. నేను ఉత్సాహంగా లేచి కూర్చున్నాను.

"బాగుంది, బాగుంది. ప్రాణంమీదికి రానివాడిలాగే, చిరునవ్వు చిందిస్తూ బాతాఖానీ కొడుతున్నావు," అంటూ నా చేతిమీద తట్టారాయన. "నేను తీసుకువెళ్ళిన మచ్చులు పరీక్షించి నీకు వచ్చిన జబ్బు ఏషియాటిక్ కలరా అని కనిపెట్టిన తరవాత నిన్ను ప్రాణాలతో చూస్తానని అనుకో లేదు. నువ్వు అదృష్టవంతుడివి నాయనా! రోగనివారణ చేసే దివ్యశక్తులు గల గురువుగారు నీ కున్నారు! ఆ విషయం నాకు రూఢి అయింది!"

నేను మనసారా అంగీకరించాను. ఆ డాక్టరుగారు వెళ్ళిపోయే ప్రయత్నంలో ఉండగా, రాజేంద్రా ఆడీ గుమ్మంలో కనిపించారు. గదిలో డాక్టర్నీ, ఒక్కరవ్వ నీరసపడ్డట్టు కనిపిస్తున్న నా ముఖాన్నీ చూసిన తరవాత, వాళ్ళ ముఖాల్లో ఉన్న కోపం కాస్తా సానుభూతిగా మారిపోయింది.

"మన మనుకున్న ప్రకారం నువ్వు కలకత్తా బండికి రాకపోయేసరికి మాకు కోపం వచ్చింది. ఏమైనా జబ్బు చేసిందా?

"ఔను." మా స్నేహితులు తెచ్చిన సామాను, నిన్నటి యథా స్థానంలో పెడుతూ ఉంటే నేను నవ్వు ఆపుకోలేకపోయాను.

"బయల్దేరిం దో ఓడ స్పెయిన్‌కు చేరాలని
తిరిగొచ్చింది వెంటనే అడంగుకు చేరకుండానే!"

అన్న పద్యం ["సింగి అద్దంకి పోనేపోయింది, రానే వచ్చింది" అన్నట్టు] చదివాను.

గురుదేవులు గదిలోకి వచ్చారు. ఖాయిలాచేసి కోలుకుంటున్నవాడు తీసుకునే చొరవతో, ఆయన చెయ్యి ఆప్యాయంగా పట్టేసుకున్నాను.

"గురూజీ, నా పన్నెండో ఏట మొదలు, చాలాసార్లు హిమాలయాలకు వెళ్ళాలని ప్రయత్నాలు చేశాను; కాని సాగలేదు. చివరికి, మీ దీవెనలు లేనిదే పార్వతీదేవి[1] నను చేరనివ్వదని నమ్మకం కుదిరింది!"

---

1. "పర్వత సంబంధమైనది" అన్నది శబ్దార్థం. పురాణాల్లో, పార్వతీదేవిని హిమాలయ పర్వతరాజు [హిమవంతుడు] కూతురిగా వర్ణించడం జరిగింది. ఆయన నివాసం, టిబెట్టు సరిహద్దులో ఉన్న ఒకానొక శిఖరం. చేరడానికి శక్యం కాని ఆ శిఖరానికి దిగువున సాగే ప్రయాణికులు, దూరంగా మంచుతో ఏర్పడ్డ గుమ్మటాలూ బురుజులతో ఒక పెద్ద రాజప్రసాదం మాదిరిగా కనిపించే మంచుకొండలూ చూసి విస్మయానందభరితులవుతారు.

పార్వతి, కాళి, దుర్గ, ఉమ, తదితర దేవతలు జగన్మాత భిన్నస్వరూపాలు; ఒక్కొక్క ప్రయోజనాన్ని అనుసరించి ఒక్కొక్క నామసంకేతం ఏర్పడింది. దేవుడు లేదా శివుడు తన పరాప్రకృతి అయిన అతీతస్థితి కారణంగా సృష్టికార్య విషయంలో క్రియారహితుడయి ఉంటాడు. ఆయన తన శక్తి (క్రియాశీల శక్తి)ని తన "సతు"లకు అప్పగించడం జరిగింది; బ్రహ్మాండంలో అనంతమైన వివర్తాలు అభివ్యక్తమయేటట్టు చేసేవారు, ఈ సృజనాత్మక "నారీ" శక్తులే.

హిమాలయాలు శివుడికి నివాసస్థానమని చెబుతాయి పురాణ గాథలు. హిమాలయాల్లో పుట్టిన నదులకు అధిష్ఠాత్రిగా, గంగాదేవి దివినుంచి భువికి దిగింది. అందువల్లే గంగ స్వర్గంనుంచి దిగివచ్చి, "యోగీశ్వరేశ్వరుడూ" త్రిమూర్తుల్లో సృష్టి సంహార-స్థితికర్తా అయిన శివుడి జటాజూటం ద్వారా భూమికి అవతరించిందని కావ్యాల్లో చెబుతారు. "భారతీయులకు షేక్స్పియర్" వంటి మహాకవి కాళిదాసు, హిమాలయాల్ని "పరమశివుడి అట్టహాసరూపం"గా అభివర్ణించాడు. 'ది లెగసీ ఆఫ్ ఇండియా' (భారతదేశ వారసత్వం ; ఆక్స్ఫర్డ్) అనే గ్రంథంలో

ఎఫ్. డబ్ల్యు. థామస్ ఇలా రాస్తాడు : "శివుడి తెల్లటి పలువరసను పాఠకుడు ఎలాగో ఊహించుకోగలగవచ్చు; కాని. అతడు, ఉత్తుంగ శిఖరాయమానమైన పర్వతలోకాన్ని అధిష్ఠించిన పరమేశ్వర స్వరూపాన్నీ, దివినుంచి దిగివచ్చిన గంగ ఉరకలువేస్తున్న శివజటాజూటాన్నీ, ఆపైనున్న సిగపువ్వు మాదిరి చంద్రబింబాన్నీ అనుభూతం చేసుకుంటేనే తప్ప ఆయన్ని సంపూర్ణంగా అవగాహన చేసుకోలేడు."

హిందూ చిత్రకళలో తరచుగా, నల్లటి జింకచర్మం కట్టుకున్నట్టుగా శివుణ్ణి చిత్రిస్తూండడం కద్దు. రాత్రిపూట చీకటికీ, అగోచరతకూ అది ప్రతీక. ఆ 'దిగంబరుడు' ధరించే ఏకైక వస్త్రం అదే. తనదన్నది ఏదీ లేకుండా, అన్నీ తనవే అయిన ఈశ్వరుడి గౌరవార్థం, శైవశాఖీయుల్లో కొందరు ఒంటిమీద ఏమీ ధరించకుండానే ఉంటారు.

కాశ్మీరులో విలసిల్లిన సాధుకోటిలో, 14వ శతాబ్దిలో జీవించిన లల్లా యోగీశ్వరి ఒకతె. ఆ శివభక్తురాలు దిగంబరి. ఆవిడ సమకాలికుల్లో సంశయాళువొకడు, ఆవిడ దిగంబరిగా ఉండడానికి కారణమేమిటని అడిగాడు. "ఎందుకుండగూడదు? నా కిక్కడ మగవాళ్ళెవళ్ళూ కనిపించడం లేదు," అంటూ వాడిగా జవాబిచ్చిందావిడ. కొద్దిగా తీవ్రమైన ఆవిడ ఆలోచనాదృష్టిలో, ఈశ్వరానుభూతి లేనివాడు "మగవాడు" అని అనిపించుకోడానికి అర్హుడు కాడన్నమాట. ఆవిడ క్రియాయోగానికి సన్నిహితమైన యోగవిద్య ఒకటి సాధనచేసింది. ముక్తిని ప్రసాదించడంలో దానికి గల శక్తిని ఆవిడ అనేక పద్యాల్లో ప్రస్తుతించింది- వాటిలో ఒకదాన్ని ఇక్కడ అనువదిస్తాను.

ఏ దుఃఖహాలాహలం తాగలేదు నేను?
చావుపుట్టుకల చక్రగతులెన్నెన్నో నావి.
అహో, అమృతంతో నిండింది నా పాత్ర
శ్వాసప్రక్రియా సాధన ఫలాన్ని పొంది.

ఆవిడ మానవసహజమైన మరణానికి గురికాకుండా, తన దేహాన్ని అగ్నికి ఆహుతి చేసింది. తరవాత, శోకతప్తులైన పురజనుల ముందు బంగారు దుస్తులు ధరించి సజీవంగా ప్రత్యక్షమైంది- చిట్టచివరికి ఒంటినిండా బట్టకట్టుకొని:

అధ్యాయం : 21

మేము కాశ్మీరు వెళ్ళాం

“ఇప్పుడు నీకు ప్రయాణం చెయ్యడానికి తగ్గంత బలం వచ్చింది నేను నీతో కాశ్మీరు వస్తాను,” అన్నారు శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు; ఏషియాటిక్ కలరా అద్భుతంగా నయమై నేను కోలుకున్న రెండు రోజుల తరవాత.

ఆ రోజు సాయంత్రం మా జట్టు ఆరుగురం కలిసి ఉత్తరదేశానికి వెళ్ళే బండి ఎక్కాం. మేము తీరుబాటుగా ఆగిన మొట్టమొదటి ఊరు సిమ్లా; హిమాలయ పర్వతాలనే సింహాసనం మీద కుదురుగా కూర్చున్న నగరరాణి ఇది. అద్భుతమైన దృశ్యాల్ని చూసి ఆనందిస్తూ ఏటవాలు వీథుల్లో సంచరించాం.

“ఇంగ్లీషు స్ట్రాబెరీలున్నాయి,” అని అరుస్తూ ఒక ముసలామె, అందమైన ఆరుబయటి అంగడి వీధిలో కూర్చుని ఉంది.

చిత్రమైన ఆ చిన్నచిన్న ఎర్రటి పళ్ళమీద గురుదేవులకు ఆసక్తి కలిగింది. ఆయన ఒక బుట్టెడు పళ్ళు కొని, పక్కనున్న నాకూ కనాయికీ పెట్టారు. ఒక పండు రుచి చూసి వెంటనే తుపుక్కున నేలమీద ఉమ్మేశాను.

“పులుపు కొద్దండి సార్! స్ట్రాబెరీలు నాకు ఒక్కనాటికి నచ్చవు!”

మా గురుదేవులు నవ్వారు. “అహాఁ, నీకు నచ్చుతాయవి—అమెరికాలో. అక్కడొకరి ఇంటికి నువ్వు భోజనానికి వెళ్ళినప్పుడు, నీకు ఆతిథ్యమిచ్చే ఆవిడ, వాటిలో పంచదారా మీగడావేసి ఇస్తుంది. ఆ పళ్ళని

ఆవిడ ఫోర్కుతో బాగా ఎనిపిన తరవాత నువ్వు రుచి చూసి, ‘ఎంత రుచిగల స్ట్రాబెరీలు!’ అంటావు. అప్పుడు నీకు గుర్తు వస్తుంది, సిమ్లాలో ఈ రోజు.

(శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు చెప్పిన జోస్యం నా మనస్సులోంచి తొలగిపోయింది. కాని మూడేళ్ళ తరవాత, నేను అమెరికాలో అడుగుపెట్టిన కొత్తల్లో మళ్ళీ మనస్సులో మెదిలింది. మెసాచుసెట్స్‌లోని వెస్ట్ సోమర్‌విల్‌లో మిసెస్ ఆలిస్ టి. హేసీ అనే ఆవిడ ఇంట్లో భోజనానికి పిలిస్తే వెళ్ళాను. భోజనాల బల్లమీద స్ట్రాబెరీల డిసర్ట్ పెట్టినప్పుడు, మా ఆతిథేయిని ఒక ఫోర్కు తీసుకొని, బెరీపండ్లకు మీగడా పంచదారా కలిపి, వాటిని బాగా ఎనిపింది. “ఈ పండు కాస్త పుల్లగా ఉంటుంది; దీన్నిలా చేస్తే మీకు నచ్చుతుందనుకుంటాను,” అన్నదామె. నేను నోరుపట్టినంత తీసి పెట్టుకున్నాను. “ఎంత రుచిగల స్ట్రాబెరీలు!” అంటూ ఆశ్చర్యం ప్రకటించాను. వెంటనే, సిమ్లాలో మా గురుదేవులు చెప్పిన జోస్యం, అగాధమైన నా స్మృతిగహ్వరంలోంచి బయల్పడింది. దైవానుసంధానశీలకమైన ఆయన మనస్సు చాలాకాలం కిందటే, భవిష్యదాకాశంలో సంచరించే కర్మ సంబంధమైన కార్యక్రమాన్ని కనిపెట్టినందుకు నేను ఆశ్చర్యచకితుడనయ్యాను).

త్వరలోనే మా బృందం సిమ్లా విడిచి, రావల్పిండి బండి ఎక్కింది. అక్కడ మేము జోడుగుర్రాలు పూన్చిన గూడుబండి ఒకటి అద్దెకు తీసుకుని శ్రీనగర్‌కు ప్రయాణమయాం; శ్రీనగర్ కాశ్మీరుకు రాజధాని. మేము ఉత్తరదిశకు ప్రయాణం సాగించిన రెండోనాడు హిమాలయాల నిజమైన విస్తారం మా కంటబడింది. మా బండికున్న ఇనప చక్రాలు, మలమల మాడుతున్న రాతిగొట్టు బాటల్లో కీచుమని రొదచేస్తూ సాగుతూ ఉండగా, ఆ పర్వతశోభలో మారుతున్న తరుశ్రేణుల రామణీయకతకు మేమంతా ముగ్ధులమయిపోయాం.

"గురుదేవా, మీ పావన సాహచర్యంలో ఈ మనోహరదృశ్యాలు చూస్తూ ఎంతో ఆనందిస్తున్నానండి," అంటూ గురుదేవులతో అన్నాడు ఆడీ. ఆ ప్రయాణానికి నేను అతిథేయిగా వ్యవహరిస్తున్నందువల్ల, ఆడీ మెప్పుకి నాలో రవ్వంత ఉల్లాసం పెల్లుబికింది. శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు నా ఆలోచన పసిగట్టారు; నావేపు తిరిగి గుసగుసలాడారు:

"నిన్ను నువ్వు ఉబ్బేసుకోకు; ఆడీ, మనవి విడిచిపెట్టి పోయి ఒక సిగరెట్టు కాల్చుకురావడానికి దొరికే అవకాశాన్ని తలుచుకుని ముగ్ధుడవుతున్నంతగా ఈ ప్రకృతి దృశ్యానికి ముగ్ధుడవడం లేదు," అన్నారాయన.

నేను అదిరిపడ్డాను. గొంతు తగ్గించి గురుదేవులతో ఇలా అన్నాను, "గురుదేవా, మీరు దయచేసి ఇలాటి వెగటు మాటలతో మా పొత్తు చెడగొట్టకండి. ఆడీ ఒక దమ్ముకోసం ఆరాటపడుతున్నాడంటే నేను ఒక్కనాటికి నమ్మను." మామూలుగా, ఎవరూ అదుపుచెయ్యడానికి లొంగని మా గురుదేవుల వేపు అనుమానంగా చూశాను నేను.

"సరేలే, నేను ఆడీతో ఏమీ అనను," అంటూ గురుదేవులు ముసిముసిగా నవ్వారు. "కాని నువ్వే కాసేపట్లో చూస్తావు; మన బండి ఆగినప్పుడు అతను ఆ అవకాశం జారనివ్వడు."

మా బండి ఒక చిన్న కారవాన్‌సెరాయి దగ్గిరికి చేరుకుంది. మా గుర్రాల్ని నీళ్ళు పట్టడానికి తోలుకువెళ్తూ ఉండగా, ఆడీ అడిగాడు, "గురుదేవా, నేను బండివాడితో బాటు కాసేపు అలా స్వారీ చేసివస్తే మీకు అభ్యంతరమాండి? నాకు కొంచెం బయటిగాలి పీల్చుకోవాలని ఉంది."

శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు అనుమతి ఇచ్చారు. కాని, "అతనికి కావలసింది స్వచ్ఛమైన గాలి కాదు, స్వచ్ఛమైన దమ్ము," అన్నారాయన నాతో.

బండి మళ్ళీ బయల్దేరి, దుమ్ము రోడ్లమీద రొదచేసుకుంటూ ముందుకు సాగింది. గురుదేవుల కళ్ళు మిలమిల మెరుస్తున్నాయి; ఆయన నాతో అన్నారు:

"బండి తలుపులోంచి మెడ సారించి స్వచ్ఛమైన గాలితో ఆడీ చేస్తున్నదేమిటో చూడు."

ఆయన చెప్పినట్లు చేశాను. ఆడీ, రింగులు రింగులుగా సిగరెట్టు పొగ వదిలే కార్యక్రమంలో ఉండగా చూసి దిగ్భ్రాంతి చెందాను. క్షమార్పణ కోరుతున్నట్టుగా శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారి వేపు చూశాను.

"మీరే రైటండి; ఎప్పటిలాగే. ఆడీ ప్రకృతి దృశ్యంతోబాటు దమ్ముకొడుతూ ఆనందిస్తున్నాడు." మా స్నేహితుడు దాన్ని బండివాడి దగ్గర తీసుకుని ఉంటాడు; ఆడీ కలకత్తానుంచి సిగరెట్లేమీ తీసుకురాలేదని నాకు ముందే తెలుసు.

నదులూ, లోయలూ, నిటారుగా నిలిచిన కొండ కొమ్ములూ, అసంఖ్యాకమైన పర్వతశ్రేణులూ గల దృశ్యాలు చూసి ఆనందిస్తూ గజిబిజి దారిగుండా ప్రయాణం సాగించాం. ప్రతి రాత్రీ మే మొక నాటు సత్రం దగ్గర ఆగి అన్నాలు వండుకునేవాళ్ళం. నేను భోంచేసినప్పుడల్లా నిమ్మరసం తీసుకోవాలని పట్టుబడుతూ శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు, నా పథ్యం విషయంలో ప్రత్యేక శ్రద్ధ తీసుకున్నారు. అప్పటికింకా నీరసంగానే ఉన్నాను. బరబరలాడే ఆ బండి కచ్చితంగా మా అసౌకర్యంకోసమే తయారై ఉన్నప్పటికీ– అప్పటికింకా నేను నీరసంగానే ఉన్నా– రోజురోజుకీ ఆరోగ్యం మెరుగవుతోంది.

మేము మధ్య కాశ్మీరుకు చేరువవుతూ ఉండగా, పద్మసరోవరాల దివ్యలోకం, నీటిమీద తేలే తోటలు, అందాల గుడ్డపందిళ్ళు వేసిన నావ

ఇళ్ళు, అనేక వంతెనలుగల జీలంనది, పూలు పరిచినట్టున్న గడ్డి మైదానాలు, వీటన్నిటినీ చుట్టిఉన్న హిమాలయాలూ చూడబోతున్నామన్న ఆనందం మా హృదయాల్లో నిండింది.

మేము శ్రీనగర్‌కు వెళ్ళే దారికి ఇటూఅటూ ఉన్న పొడుగాటి చెట్లు స్వాగతం పలుకుతున్నాయి. ఎత్తయిన కొండల నేపథ్యంలో ఉన్న రెండంతస్తుల సత్రంలో మేము గదులు తీసుకున్నాం. అక్కడ నీటి కుళాయిల సౌకర్యం లేదు ; దగ్గరలో ఉన్న నూతిలోంచి నీళ్ళు తోడుకునేవాళ్ళం. వేసవి వాతావరణం ఆహ్లాదకరంగా ఉంది : వెచ్చటి పగళ్ళూ చిరుచలి రాత్రులూ.

శ్రీనగర్‌లో శంకరాచార్య స్వామివారి ప్రాచీన ఆలయానికి యాత్ర చేశాం. ఆకాశంలో ఉవ్వెత్తుగా నిలిచిన ఆ గిరిశిఖరాశ్రమం మీదికి చూపు సారించి తదేకంగా చూస్తున్నప్పుడు నేను సమాధి స్థితిలోకి వెళ్ళిపోయాను. ఎక్కడో ఒక దూరదేశంలో కొండమీద నెలకొన్న ఒక భవనం తాలూకు దృశ్యం నాకు గోచరమయింది ; శ్రీనగర్‌లో మహోన్నతంగా నెలకొన్న ఆ శంకరాచార్య ఆలయం రూపాంతరం చెందుతూ, అనేక సంవత్సరాల అనంతరం నేను అమెరికాలో స్థాపించిన సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్ ప్రధాన కార్యస్థాన భవనంగా మారినట్టు దర్శనమయింది (నేను మొట్టమొదట కాలిఫోర్నియాలో లాస్‌ఏంజిలిస్‌ను సందర్శించి మౌంట్ వాషింగ్టన్ కొండ కొమ్ముమీదున్న పెద్ద భవనాన్ని చూసినప్పుడు, అంతకుపూర్వం ఎప్పుడెప్పుడో, కాశ్మీరులోనూ ఇతర చోట్లా నాకు కలిగిన అంతర్దర్శనాన్ని బట్టి వెంటనే దాన్ని గుర్తుపట్టాను).

శ్రీనగర్‌లో కొన్నాళ్ళు ఉన్నాం ; ఆ తరవాత ఎనభై ఐదు వందల అడుగుల ఎత్తున ఉన్న గుల్మార్గ్ (పూలకొండ దారులు) కు బయలుదేరాం. నేను మొట్టమొదటిసారిగా భారీ గుర్రం మీద స్వారీ చేసింది అక్కడే.

రాజేంద్ర చిన్నగుర్రం ఎక్కాడు ; కాని దానికి వడివడిగా పోవాలన్న ఆరాటం ఎక్కువ. చాలా నిటారుగా ఉండే ఖిలన్ మార్గ్‌లోనే పైకి పోవడానికి సాహసించాం మేము ; అయితే ఆ దారి పుట్టగొడుగుచెట్లు దండిగా ఉండే దట్టమైన అడవిగుండా సాగింది ; అక్కడ మంచుకప్పిన దారులు తరచు ప్రమాదకరంగా ఉంటాయి. కాని రాజేంద్రుడి చిట్టిగుర్రం, నా భారీ గుర్రానికి చాలా ప్రమాదకరమైన మలుపుల్లో కూడా, ఒక్క చిటికెసేపు విశ్రాంతి నివ్వలేదు. పోటీలో కలిగే సంబరం తప్ప మరేమీ ఎరగని రాజేంద్రుడి గుర్రం, అలుపూసొలుపూ లేకుండా మునుముందుకు సాగుతూనే ఉంది.

హైరాణ పెట్టిన మా పందేనికి మనోహరమైన దృశ్యరూపంలో బహుమానం దొరికింది. ఈ జన్మలో మొట్టమొదటిసారిగా, హిమాచ్ఛాదితమైన ఉత్తుంగ హిమాలయాల్ని అన్ని వేపులనుంచీ చూశాను ; ధ్రువప్రాంతపు పెద్దపెద్ద ఎలుగుబంట్ల స్థూలాకృతుల మాదిరిగా దొంతులు పేర్చినట్లు ఉన్నాయి ఆ కొండలు. సూర్యకాంతి ప్రసరించిన నీలాకాశ నేపథ్యంలో అనంతదూరాలకు వ్యాపించి ఉన్న మంచు కొండల్ని అవలోకిస్తూ ఆనందాతిరేకంతో విందులు చేసుకున్నాయి నా కళ్ళు.

తళతళలాడే మంచుకొండ వాలుల్లో, కుర్రకారు సావాసగాళ్ళతో కలిసి నేనూ ఆనందంగా దొర్లాను. మా దిగుదల ప్రయాణంలో, దూరాన విశాలమైన ఒక పసుప్పచ్చ పూల తివాసీ చూశాం ; వెలవెలబోయిన కొండల స్వరూపాన్ని పూర్తిగా మార్చేస్తోందది.

మా విహారయాత్రల్లో ఆ తరవాత సందర్శించినవి జహంగీర్ చక్రవర్తి, షాలిమార్‌లోనూ నిశాత్‌లోనూ నిర్మించిన ప్రఖ్యాత "విలాస ఉద్యానవనాలు." నిశాత్ బాగ్‌లోని పురాతన భవనం, సూటిగా సహజమైన ఒక జలపాతం మీద నిర్మించినది. కొండల మీంచి ఉరకలువేస్తూ వచ్చి

పడుతున్న ఉద్ధృత ప్రవాహాన్ని, ఉపాయంగా పన్నిన యంత్ర సాధనాలతో క్రమబద్ధం చేసి, వన్నెవన్నెల డాబాలమీంచి పారేటట్టూ, కళ్ళు మిరుమిట్లు గొలిపే పూలమళ్ళ మధ్య కారంజీలోకి నీళ్ళు చిమ్మేటట్టూ చేశారు. నీటి ప్రవాహం ఆ భవనంలో చాలా గదుల్లోకి కూడా ప్రవేశిస్తుంది. చివరికొక వనదేవతలా, దిగువనున్న సరస్సులోకి దిగివచ్చి పడుతుంది. గులాబీలు, మల్లెలు, కలవలు, స్నాప్ డ్రాగన్లు, పాన్సీలు, లావెండర్లు, గసగసాలు– ఒకటేమిటి, రకరకాల పూలు స్వేచ్ఛగా వన్నెలు వెదజల్లుతూ ఉంటాయి విశాలమైన ఉద్యానవనాల్లో. చినార్, సైప్రస్, చెరీ చెట్లు తీర్చిదిద్దినట్టున్న వరసల్లో పచ్చల ఒడ్డాణం పెట్టినట్టుంటాయి; వాటి కవతల హిమాలయోత్తుంగ శిఖరాలు కఠోర తపస్సులో ఉన్నట్టుంటాయి.

కాశ్మీరు ద్రాక్షలనే పళ్ళు కలకత్తా వాళ్ళకి అపురూపం. కాశ్మీరులో మాకోసం ద్రాక్షపళ్ళ విందు ఎదురుచూస్తూ ఉంటుందని చెబుతూవచ్చిన రాజేంద్రుడు, అక్కడ పెద్ద ద్రాక్షతోటలేవీ అవుపడక, నిరాశ చెందాడు. వాడి నిరాధారమైన ఆశకు నేను అడపాతడపా వాణ్ణి దెప్పిపొడుస్తూనే వచ్చాను.

“ఓహ్, పీకలముయ్యా ద్రాక్షపళ్ళు తినేసి నేను నడవలేకపోతున్నాను!” అనేవాణ్ణి. కంటికి కనబడని ద్రాక్షపళ్ళు నాలో సారా కాచేస్తున్నాయి!” ఆ తరవాత విన్నాం, తియ్య ద్రాక్షలు కాశ్మీరుకు పడమట, కాబూలులో సమృద్ధిగా పండుతాయని. చివరికి ‘రబ్డీ’ (బాగా గడ్డకట్టించిన పాలు) తో తయారుచేసి, పిస్తాపప్పు గుండ్లతో పరిమళం తెప్పించిన ఐస్‌క్రీమ్‌తోనే మేము సరిపెట్టుకున్నాం.

మేము ‘షికారా’లనే చిన్న పడవల్లో తిరిగాం; ఈ పడవల్లో నీడ ఇవ్వడానికి, ఎరుపు కసీదాలు కుట్టిన గుడ్డ పందిళ్ళున్నాయి. దాల్ సరస్సుకు, జలమయమైన సాలెగూడు వంటి కాలవలు అల్లుకొని ఉన్నాయి. వాటిలో చాలాసార్లు తిరిగాం. ఇక్కడ నీటిమీద తేలే తోటలు లెక్కలేనన్ని ఉన్నాయి. కొయ్యబాదులూ మట్టీ పెట్టి నాటురకంగా తయారుచేసిన ఈ తోటలు చూసి దిగ్భ్రమ చెందుతాం; నీళ్ళమధ్య కూరగాయలూ, పుచ్చకాయలూ పెరుగుతూ కనిపించడమే పెద్ద విడ్డూరం. అప్పుడప్పుడు ఒక్కొక్క రైతు కనిపిస్తూ ఉంటాడు; ‘నేలకు పాతుకుపోయి ఉండడ’మంటే రోత పుట్టి కాబోలు, తన నల్చదరం “భూమి”ని, అనేక శాఖలు గల ఆ సరస్సులో మరో కొత్తచోటికి లాక్కుపోతూ ఉంటాడు.

ఈ అంతస్తుల లోయలో ప్రపంచం అందాలన్నీ సూక్ష్మరూపంలో ఆవిర్భవించినట్టు అవుపిస్తాయి. కాశ్మీర పట్టపుహిషికి కొండలే కిరీటం, సరస్సులు పుష్పహారాలు, పూలు పాదరక్షలు. తరవాత కొన్నేళ్ళకు నేను అనేక దేశాల్లో పర్యటించిన తరవాత, కాశ్మీరును ప్రపంచంలోకల్లా అందమైన ప్రకృతి దృశ్యాలుగల ప్రదేశంగా తరచు ఎందుకంటూ ఉంటారో అవగాహన చేసుకున్నాను. స్విట్జర్లాండ్‌లోని ఆల్ప్స్ పర్వతాలకు, స్కాట్లండ్‌లోని లాచ్ లోమండ్‌కు, అద్భుతమైన ఇంగ్లీష సరస్సులకు ఉన్న అందాలు కొన్ని దానికి ఉన్నాయి. కాశ్మీరువచ్చే అమెరికా యాత్రికుడికి, అలాస్కాలోని ఎగుడుదిగుడు కొండల శోభనూ డెన్వర్ సమీపంలో ఉన్న పైక్ శిఖరాన్నీ గుర్తుకు తెచ్చేవి చాలా ఉన్నాయి.

ప్రకృతి దృశ్యాల అందాల పోటీలో ప్రథమ బహుమతికి నేను, మెక్సికోలోని జోఖిమిల్కో అద్భుత దృశ్యాన్నికాని, కాశ్మీరులోని సరస్సుల్ని కాని పోటీకి నిలబెడతాను. జోఖిమిల్కోలోని అనేక జలదారులలో ఉల్లాసంగా తిరిగే చేపల నడుమ మబ్బులూ, కొండలూ, పాప్లర్ చెట్లూ ప్రతిఫలిస్తూ ఉంటాయి. కాశ్మీరు సరస్సులు అందాల కన్నెలయితే, వాటిని తీవ్రంగా ఒక కంట కనిపెట్టి వాటికి కాపుదల కల్పించేవి హిమాలయాలు.

ఈ ప్రదేశాలు రెండూ భూమిమీదున్న మనోహర ప్రదేశాలన్నిటిలోకీ అత్యుత్తమంగా నా మనస్సులో ప్రముఖంగా నిలిచిపోతాయి.

అయినప్పటికీ యెలోస్టన్ జాతీయోద్యానం, కొలరడోలోని గ్రాండ్ కాన్యాన్, అలాస్కా ప్రదర్శించే అద్భుతాలు దర్శించినప్పుడు నేను అప్రతిభుణ్ణి అయాను. లెక్కలేనన్ని ఉడుకునీటి బుగ్గలూ, దాదాపు గడియారం పనిచేసేటంత క్రమబద్ధతతో, గాలిలో ఉవ్వెత్తుగా ఎగజిమ్ముతూ ఉండడం భూమిమీద, బహుశా ఒక్క యెలోస్టన్ ప్రాంతంలో తప్ప మరెక్కడా చూడమనుకుంటాను. ఈ అగ్నిపర్వత ప్రాంతంలో ప్రకృతి, పూర్వసృష్టి తాలూకు నమూనా ఒకటి నిలిపి ఉంచింది: ఉష్ణగంధకం ఊటలూ, విమలక, నీలమణి వర్ణాల మడుగులూ, ఉద్ధృతమైన నీటి బుగ్గలూ, స్వేచ్ఛగా తిరుగుతుండే ఎలుగుబంట్లూ, తోడేళ్ళూ, అడవి దున్నలూ, ఇతర వన్యప్రాణులూ అవుపిస్తాయి. వ్యోమింగ్ రోడ్ల వెంబడి మోటారుకారులో ప్రయాణంచేస్తూ "డెవిల్స్ పెయింట్ పాట్" (రాకాసి రంగుల కాగు) అనే, బుడగలు వచ్చే ఉడుకుడుకు బురదనేల వరకు సాగుతూ, గలగలలాడే నీటి ఊటల్నీ, ఎగిసిపడే నీటి బుగ్గల్నీ, ఆవిరి కారంజీల్నీ గమనిస్తూ ఉన్నప్పుడు, యెలోస్టన్‌కున్న విశిష్టతనుబట్టి, అది ప్రత్యేక బహుమతి పొందడానికి అర్హమైందని చెప్పాలనిపించేది.

కాలిఫోర్నియాలో యోసెమైట్‌లో ఉన్న పురాతన సతత హరిత శంక్వాకార వృక్షాలు రాచఠీవితో, భారీ స్తంభాలు ఆకాశంలో పైపైకి చొచ్చుకుపోతున్నట్టుగా సాగిపోతూ, దివ్యనైపుణ్యంతో రూపకల్పన చేసిన సహజమైన ఆకుపచ్చ గుడిగోపురాలు. ప్రాచ్య ప్రపంచంలో అద్భుతమైన జలపాతాలు ఉన్నప్పటికీ, కెనడా సరిహద్దు దగ్గర న్యూయార్కులో ఉన్న నయాగరా ఉద్ధృత సౌందర్యానికి వాటిలో ఏదీ దీటురాదు. కెంటకీలో ఉన్న బ్రహ్మాండమైన గుహ, న్యూ మెక్సికోలో ఉన్న కార్ల్స్‌బాడ్ కొండ

గుహలూ చిత్రమైన గంధర్వ లోకాలు. గుహల పై కప్పులనుంచి కిందికి వేలాడుతూ కింది నీళ్ళలో ప్రతిబింబించే పొడుగాటి సున్నపురాతి స్తంభాలు, మానవుడు ఊహించిన పరలోక సౌందర్యాన్ని ప్రకాశింపజేస్తాయి.

కాశ్మీరులో, అందానికి ప్రపంచ ప్రఖ్యాతిపొందిన ప్రజలు చాలామంది, యూరోపియన్లంత తెల్లగానూ ఉంటారు; వాళ్ళలాగే ముక్కుట్లూ, అస్థినిర్మాణమూ ఉంటాయి; చాలామందికి నీలికళ్ళూ లేతవన్నె జుట్టూ ఉంటాయి. పాశ్చాత్య దుస్తులు ధరించినప్పుడు వాళ్ళు అమెరికన్లలా కనిపిస్తారు. హిమాలయాల చల్లదనం కాశ్మీరీలకు, ఎండ ఉడుకుకు ఉపశమనం కలిగించి శరీరచ్ఛాయ లేతవన్నెలో ఉండేటట్టు చేస్తుంది. భారతదేశపు ఉష్ణమండల అక్షాంశరేఖల వెంబడి దక్షిణాన దిగువకు ప్రయాణం చేసేవాళ్ళు, రానురాను మరింత నలుపుదేరినవాళ్ళను చూస్తారు.

కాశ్మీరులో కొన్ని వారాలపాటు ఆనందంగా గడిపిన తరవాత, శ్రీరాంపూర్ కాలేజిలో శీతాకాలపు టెరంకు అందుకోడానికని బెంగాలుకు తిరిగి వెళ్ళడానికి ఏర్పాట్లు చేసుకోవలసి వచ్చింది. శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు, కనాయి, ఆడీ శ్రీనగర్‌లో మరికొన్నాళ్ళపాటు ఉండిపోవలసి వచ్చింది. నేను బయలుదేరడానికి కొద్దిగా ముందు గురుదేవులు, తమ దేహం కాశ్మీరులో బాధకు గురికావలసి వసుందని సూచనగా తెలియజేశారు.

"గురుదేవా, మీ ఆరోగ్యం నిక్షేపంలా ఉంది," అన్నాను నేను అభ్యంతరం తెలుపుతూ.

"నేను ఈ లోకాన్ని వదిలేసే అవకాశం కూడా లేకపోలేదు," అన్నారాయన.

"గురూజీ! ఇప్పుడప్పుడే ఈ దేహాన్ని విడిచిపెట్టనని మాట

ఇవ్వండి. మీరు లేకుండా గడుపుకోడానికి నేను బొత్తిగా సిద్ధపడలేదు," అంటూ ప్రాధేయపూర్వకంగా ఆయన పాదాల మీద పడ్డాను.

శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు మౌనం వహించారు ; కాని దయార్ద్రదృష్టితో ఆయన నవ్విన చిరునవ్వువల్ల ఆయన నాకు భరోసా ఇచ్చినట్టనిపించింది. మనస్సు ఒప్పుకపోయినా ఆయన్ని విడిచి వెళ్ళిపోయాను.

"గురుదేవులు ప్రమాదకరమైన జబ్బులో ఉన్నారు." ఆడీ ఇచ్చిన ఈ తంతి, నేను శ్రీరాంపూర్‌కు తిరిగివచ్చిన కొన్నాళ్ళకు నాకు అందింది.

"గురుదేవా, మీరు నన్ను విడిచి వెళ్ళనని మాట ఇమ్మని మిమ్మల్ని కోరుకున్నాను. మీరు దయచేసి దేహాన్ని నిలుపుకోండి ; లేకపోతే నేను కూడా చచ్చిపోతాను," అంటూ నేను, వ్యగ్రంగా మా గురుదేవులకు ఒక తంతి ఇచ్చాను.

"నీ కోరికే నెరవేరనియ్యి." కాశ్మీరునుంచి గురుదేవుల సమాధాన మిది.

కొన్నాళ్ళలో ఆడీ దగ్గర్నించి ఉత్తరం వచ్చింది ; అందులో, గురుదేవులు కోలుకున్నారని రాశాడు. ఆ మరుసటి పక్షంలో శ్రీరాంపూర్‌కు తిరిగి రాగానే గురుదేవుల దేహాన్ని చూద్దునుకదా, బరువుతగ్గి చిక్కి సగమయారు. నా కెంతో దుఃఖం కలిగింది.

శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు, శిష్యుల అదృష్టంవల్ల, వాళ్ళ పాపాల్లో చాలా మట్టుకు కాశ్మీరులో ఆయనకు వచ్చిన తీవ్రజ్వరాగ్నిలో దగ్ధం చేసేశారు. జబ్బును భౌతికంగా బదలాయింపు చేసే ఆధ్యాత్మికపద్ధతి, బాగా ఉన్నత స్థితికి చేరుకున్న యోగులకు తెలుసు. బలహీనుడు పెద్ద బరువు మోసుకోడానికి బలమయినవాడు సాయపడవచ్చు ; ఆధ్యాత్మికంగా ఉత్కృష్టస్థితి నందుకున్న అతీత మానవుడు, కర్మ సంబంధమైన భారాల్లో కొంతభాగం

తాను వహించి తన శిష్యుల శారీరక మానసిక బాధల్ని కనీస స్థాయికి తగ్గిస్తాడు. ధనవంతుడొకడు, వ్యర్థుడైన తన కొడుకు చేసిన పెద్ద అప్పు తాను తీర్చేసి దానివల్ల కలిగే విపత్కర పరిణామాలనుంచి అతన్ని ఎలా రక్షిస్తాడో, అదే విధంగా గురువు, తన శిష్యుల దైన్యాన్ని తగ్గించడానికి తన శారీరక సంపదలో కొంత భాగాన్ని ఇచ్ఛాపూర్వకంగా త్యాగం చేస్తాడు.

ఒకానొక రహస్య యోగపద్ధతి ద్వారా సాధువు తన మనస్సునూ సూక్ష్మదేహాన్నీ పీడిత వ్యక్తి మనస్సుతోనూ సూక్ష్మదేహంతోనూ అనుసంధానం చేస్తాడు. ఆ జబ్బు పూర్తిగాగాని కొంతమట్టుకుగాని యోగి భౌతికరూపానికి సంక్రమించడం జరుగుతుంది. అయితే యోగి, దేహమనే పొలంలో దేవుడనే పంటను కోసి కుప్పవేసుకున్నందువల్ల ఇక ఆ దేహంతో ఆయనకి ప్రమేయం ఉండదు. ఇతరుల బాధలు తొలగించడానికి ఆయన దాన్ని జబ్బుపడనిచ్చినా, కాలుష్యానికి లోనుకాజాలని ఆయన మనస్సు, ఎటువంటి ప్రభావానికీ లోనుకాదు. అటువంటి సహాయం చెయ్య గలుగుతున్నందుకు తాము అదృష్టవంతులమని అనుకుంటారు. చివరికి మోక్షం పొంది ఈశ్వరసాయుజ్యం సాధించడమంటే, నిజానికి, మానవ శరీరం దాని ప్రయోజనాన్ని పూర్తిగా నెరవేర్చేటట్టు చూడడమే ; అప్పుడు యోగి దాన్ని, తనకు ఉచితమని తోచిన విధంగా చేస్తాడు.

ఆధ్యాత్మిక సాధనాల ద్వారా నయితేనేమి, జ్ఞానోపదేశం ద్వారా నయితేనేమి, సంకల్పశక్తివల్ల నయితేనేమి, ఒకరికున్న జబ్బును శారీరకంగా బదలాయించడంవల్ల నయితేనేమి మానవజాతి దుఃఖాల్ని నివృత్తి చెయ్యడమే లోకంలో గురువు చేసే పని. గురువు, తాను కోరుకున్నప్పుడల్లా అధిచేతన స్థితికి వెళ్ళిపోయి శారీరక రుగ్మతను విస్మరించగలుగుతాడు ; ఒక్కొక్కప్పుడు తన శిష్యులకొక ఆదర్శం నిరూపించడంకోసం

శారీరక బాధను గంభీరంగా ఓర్చుకోదలుస్తాడు. ఇతరుల జబ్బుల్ని తాను వహించడంవల్ల యోగి, వాళ్ళకోసం, కర్మసంబంధమైన కార్యకారణ నియమాన్ని పాటిస్తాడు. ఈ నియమం యాంత్రికంగా లేదా గణితశాస్త్రీయంగా పనిచేస్తుంది; దివ్యజ్ఞానం కలిగిన వ్యక్తులు, అది పనిచేసే తీరు తెన్నులను శాస్త్రీయంగా నిర్దేశించగలరు.

ఒక యోగి మరొక వ్యక్తికి ఉన్న జబ్బు నయంచేసినప్పుడల్లా తాను జబ్బుపడవలసిన అవసరం, ఆధ్యాత్మిక నియమాన్నిబట్టి ఏమీ ఉండదు. ఆధ్యాత్మికంగా స్వస్థత చేకూర్చే వ్యక్తికి ఏ హానీ కలక్కుండా ఉండే విధంగా తక్షణ నివారణ కలిగించే వివిధ పద్ధతులు సాధువుకు తెలిసి ఉండడంవల్ల ఆ పరిజ్ఞానం ద్వారానే సాధారణంగా జబ్బులు నయం చెయ్యడం జరుగుతుంది. అయితే ఎప్పుడో ఒక్కొక్క సందర్భంలో మాత్రం గురువు, తన శిష్యుల్లో ప్రగతి పరిణామాన్ని అతిత్వరితంగా రప్పించాలని ఆశించినప్పుడు, వాళ్ళ అవాంఛనీయ కర్మఫలంలో చాలా భాగం తన శరీరానికి సంక్రమింపజేసుకొని స్వచ్ఛందంగా అనుభవిస్తాడు.

అనేకమంది చేసిన పాపాలకు ఏసుక్రీస్తు, తనను పరిహారంగా నిరూపించుకున్నాడు. తనకున్న దివ్యశక్తులకు[1] క్రీస్తు, కార్యకారణ సంబంధమైన సూక్ష్మ విశ్వనియమంతో ఇచ్ఛాపూర్వకంగా సహకరించి ఉండకపోయినట్లయితే శిలువ వెయ్యడంవల్ల చనిపోవలసిన స్థితికి ఒక్కనాటికీ లోనయ్యేవాడు కాడు. ఆ ప్రకారంగా ఆయన ఇతరుల కర్మఫలాల్ని, ముఖ్యంగా తన శిష్యుల కర్మఫలాల్ని, తనమీద వేసుకొన్నాడు.

1. ఇక శిలువ వెయ్యడానికి తీసుకువెళ్తారనగా క్రీస్తు ఇలా అన్నాడు: ''నేను నా తండ్రిని ఇప్పుడు ప్రార్థించలేననీ, ఆయన ఇప్పటికిప్పుడు నాకు పన్నెండు సైనికదళాలకుమించి దేవదూతల్ని ఇవ్వడనీ అనుకుంటున్నారా? కాని అలా జరిగినట్లయితే పవిత్రగ్రంథాల్లో చెప్పింది నెరవేరడం ఎలా? అది నెరవేరకుండా ఉండడం ఎలా?'' -మత్తయి 26 : 53-4 (బైబిలు).

ఈ విధంగా వాళ్ళు అత్యంతపరిశుద్ధులై, ఉత్తరోత్తరా తమకు సిద్ధించే సర్వవ్యాపక చైతన్యాన్ని లేదా హోలీ ఘోస్ట్‌ను (పరిశుద్ధాత్మను) ధరించడానికి అర్హత పొందారు.[1]

కేవలం ఆత్మసాక్షాత్కారం పొందిన గురువు మాత్రమే తన ప్రాణశక్తిని బదిలీ చెయ్యడంకాని, ఇతరుల జబ్బుల్ని తన శరీరంలోకి రప్పించుకోడం కాని చెయ్యగలడు. మామూలు మనిషి, రోగనివారణ చేసే ఈ యోగపద్ధతిని అవలంబించలేడు; అతనలా చెయ్యడం ఆశించదగ్గది కూడా కాదు. ఎంచేతంటే, అనారోగ్యమైన శరీర సాధనం, గాఢమైన ధ్యానానికి అవరోధం. మానవుడు తన శరీరాన్ని మంచి స్థితిలో ఉంచుకోడం అతని విధ్యుక్తధర్మంగా హైందవ పవిత్రగ్రంథాలు ఘోషిస్తాయి; లేకపోతే అతని మనస్సు భక్తితత్పరమైన ఏకాగ్రతలో కుదురుగా నిలబడ లేదు.

అయితే అత్యంత దృఢమైన మనస్సు మాత్రం శరీర బాధలన్నిటినీ అధిగమించి ఆత్మసాక్షాత్కారం సిద్ధింపజేసుకో గలదు. అనేకమంది సాధువులు అనారోగ్యాన్ని ఖాతరు చెయ్యకుండా దైవాన్వేషణలో విజయం పొందారు. సెంట్ ఫ్రాన్సిస్ ఆఫ్ అసిసీ తాను జబ్బులతో తీవ్రంగా బాధపడుతూ ఉండి కూడా ఇతరులకు నయం చేశాడు; అంతే కాదు, చచ్చిపోయిన వాళ్ళను బతికించాడు కూడా.

వెనక నాకు తెలిసిన భారతీయ సాధువు కొకాయనకు తొలినాళ్ళలో ఒంట్లో సగభాగంవరకు పుండ్లతో నిండిపోయి ఉండేది. ఆయనకు మధుమేహవ్యాధి ఎంత తీవ్రంగా ఉండేదంటే, పట్టుమని పదిహేను నిమిషాలపాటు నిలకడగా ఒకచోట కూర్చోలేకపోయేవాడు. కాని ఆయన ఆధ్యాత్మిక ఆకాంక్ష మాత్రం దుర్నిరోధమైనది. ''ప్రభూ, నా శిథిలాలయంలోకి

1. యాక్ట్స్ 1 : 8, 2 : 1-4 (బైబిలు).

వస్తావా నువ్వు?'' అంటూ ప్రార్థించేవాడు. అనంతమైన సంకల్పశక్తి పాటవంతో ఆ సాధువు క్రమక్రమంగా, రోజుకు పద్దెనిమిది గంటలపాటు పద్మాసనంలో కూర్చుని సమాధిలో తన్మయుడై ఉండే స్థితికి వచ్చాడు. ''మూడేళ్ళు గడిచేసరికి, ఆ అనంతజ్యోతి నాలో మహోజ్జ్వలంగా ప్రకాశించడం గమనించాను. ఆ తేజస్సుకు ఆనందిస్తూ మైమరిచిపోయాను. దైవకృపవల్లనే నా శరీరం సంపూర్ణారోగ్యం పొందిందని, ఆ తరవాత గమనించాను,'' అని నాకు చెప్పారాయన.

భారతదేశంలో మొగలు సామ్రాజ్య స్థాపకుడైన బాబరు చక్రవర్తి (1483-1530) కి సంబంధించి చరిత్ర ప్రసిద్ధమైన రోగనివారణ సంఘటన ఒకటి ఉంది. ఆయన కొడుకు హుమాయూన్ తీవ్రంగా జబ్బు పడ్డాడు. ఆ జబ్బు తనకు వచ్చి, తన కొడుకు బతికి బయటపడాలన్న దృఢ నిశ్చయంతో సంతప్తహృదయుడై ప్రార్థించా డా తండ్రి. హుమాయూన్[1] కోలుకున్నాడు; బాబరు వెంటనే జబ్బు పడ్డాడు; తన కొడుక్కి వచ్చిన జబ్బుతోనే ఆయన చనిపోయాడు.

---

1. హుమాయూన్ అక్బరు చక్రవర్తికి తండ్రి. మొదట్లో అక్బరు చక్రవర్తి ఇస్లాం మతోన్మాదంతో హిందువుల్ని హింసించాడు. ఆ తరవాత ఆయన, ' నాలో జ్ఞానం పెరిగేకొద్దీ, నేను అవమానంతో కుంగిపోయాను,'' అన్నాడు. ''దివ్యలీలలు ప్రతి మతంవాళ్ళ మందిరాల్లోనూ సంభవిస్తాయి.'' భగవద్గీతను పారశీక భాషలోకి అనువదించే ఏర్పాటు చేశాడతను. అంతే కాకుండా, రోమ్ నుంచి అనేకమంది జెసూయిట్ ఫాదరీలను తన ఆస్థానానికి ఆహ్వానించాడు. అక్బరు, ఈ కింద పేర్కొన్న సూక్తి క్రీస్తు చెప్పినట్టుగా పొరపాటు పడ్డాకూడా, అభిమాన పురస్సరంగా ఉదాహరించాడు (అక్బరు కొత్తగా నిర్మించిన ఫతేపూర్ సిక్రీ నగరంలో విజయతోరణం మీద చెక్కించినది); ''మేరీ కుమారుడు ఏసు (ఆయన ఆత్మకు శాంతి లభించుగాక!) ఇలా అన్నాడు: 'ఈ ప్రపంచం ఒక వంతెన; దానిమీంచి సాగిపో; కాని దానిమీద ఇల్లు కట్టకు.''

మహాపురుషులకు శాండో[1] మాదిరి ఆరోగ్యం, బలం ఉండాలని చాలామంది నమ్మకం. ఈ ఊహ నిరాధారమైనది. జీవితకాలమంతా చెక్కుచెదరకుండా ఉన్న ఆరోగ్యం ఆంతరిక జాగృతిని సూచిస్తుందనడానికి ఎలా వీలు లేదో, అలాగే రోగిష్ఠి శరీరం ఉన్న మాత్రాన ఒక సద్గురువుకు దివ్యశక్తులు లేవని చెప్పడానికి కూడా వీలులేదు. సద్గురువును గుర్తుపట్టడానికి వీలయిన అర్హతలు ఆధ్యాత్మికమైనవే కాని, శారీరకమైనవి కావు.

ఆధ్యాత్మిక విషయాలమీద ధారాళంగా మాట్లాడడం కాని, రాయడం కాని చేసేవాడు సద్గురువై ఉంటాడని, తబ్బిబ్బయిన సాధకులు అనేక మంది పొరపాటున అనుకుంటూ ఉంటారు. అయితే ఎవరయినా సద్గురువని చెప్పడానికి నిదర్శనం, తన సంకల్పానుసారంగా ఊపిరిలేకుండా ఉండే స్థితికి (సవికల్ప సమాధి) వెళ్ళే సామర్థ్యంలోనూ మార్పుచెందని ఆనందాన్ని (నిర్వికల్ప సమాధి) సాధించడంలోనూ కనిపిస్తుంది. కేవలం ఈ ఉపలబ్ధులవల్ల మాత్రమే మానవుడు, 'మాయ' అనే ద్వంద్వోపేతమైన విశ్వభ్రాంతిని తాను జయించినట్టు నిరూపించుకోవచ్చునని ఋషులు చెప్పారు. ''ఏకం సత్'' (''ఉండేది ఒకే ఒకటి'') అంటూ, అనుభూతి అగాధాల్లోంచి గొంతెత్తి చెప్పేవాడు అతనొక్కడే.

''అజ్ఞానం కారణంగా ద్వంద్వ భావం ఉన్నప్పుడే సమస్త వస్తువుల్నీ ఆత్మకు భిన్నంగా చూస్తాడు,'' అని రాశారు, అద్వైత మహాప్రవక్త ఆచార్య శంకరులు. ''ప్రతిదీ ఆత్మగానే అవగతమైనప్పుడు, ఒక్క అణువును కూడా ఆత్మకు భిన్నంగా దర్శించడం జరగదు... మేలుకున్న తరవాత కల ఎలా ఉండదో అచ్చం అలాగే, సత్యాన్ని

---

1. ''ప్రపంచంలో అందరికన్న బలిష్ఠ''డిగా పేరుగన్న ఒక జర్మన్ క్రీడాకారుడు (మరణం 1925).

గురించిన జ్ఞానం ఉదయించినప్పుడు, శరీరానికున్న మిథ్యాత్వంవల్ల అనుభవించవలసిన పూర్వకర్మ ఫలాలన్న వేవీ ఉండవు."

మహాగురువులు మాత్రమే శిష్యుల కర్మను తాము వహించగలరు. శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు, తమ శిష్యులకు ఆ విచిత్రరీతిలో సహాయపడడానికి తమలోని చిచ్ఛక్తినుంచి అనుమతిపొంది ఉంటేనే కాని శ్రీనగర్[1]లో జబ్బుపడి ఉండేవారు కారు. దైవాజ్ఞల్ని పాలించడానికి సమకూరిన సునిశితమైన జ్ఞానంలో దైవానుసంధాన పరాయణులైన మా గురుదేవుల్ని మించినవాళ్ళు అరుదు

బాగా చిక్కిపోయిన ఆయన శరీరాన్ని చూసి సానుభూతితో

---

1. కాశ్మీర రాజధాని శ్రీనగర్‌ను అశోక చక్రవర్తి క్రీ. పూ. మూడో శతాబ్దిలో నిర్మించాడు. అక్కడాయన 500 మఠాలు కట్టించాడు. తరవాత వెయ్యి సంవత్సరాలకు హ్యూయెన్‌త్సాంగ్ అనే చైనా యాత్రికుడు కాశ్మీరు దర్శించిన నాటికి వాటిలో ఇంకా 100 మఠాలు నిలిచి ఉన్నాయి. ఫాహియాన్ (ఐదో శతాబ్ది) అనే మరో చైనా రచయిత, పాటలీపుత్రం (ఇప్పటి పాట్నా) లో అశోకుడు నిర్మించిన విశాల రాజప్రసాదం శిథిలాలు చూసి, వాస్తుకళలోనూ అలంకరణ శిల్పకళలోనూ ఆ నిర్మాణానికిగల అద్భుత సౌందర్యాన్నిబట్టి అది, 'మానవ మాత్రుల చేతుల్లో తయారయింది కాదు'' అనిపిస్తుందని రాశాడు.

పాటలీపుత్ర నగరానికి ఆకర్షకమైన చరిత్ర ఉంది. బుద్ధ భగవానుడు క్రీ. పూ. ఆరో శతాబ్దిలో దర్శించిననాటికి ఈ ప్రదేశంలో అనామకమైన ఒక చిన్నకోట ఉండేది. ఆయన దీని భవిష్యత్తునుగురించి జోస్యం చెబుతూ, ''ఆర్య జాతి జనులు ఏయే దూరప్రాంతాల్లో నివసిస్తారో, వర్తకులు ఏయే దూరప్రాంతాలకు ప్రయాణిస్తారో అక్కడివరకు ఈ పాటలీపుత్రమే ప్రధాన నగరమవుతుంది; అన్ని రకాల వస్తువుల క్రయవిక్రయాలకూ కేంద్రమవుతుంది,'' (మహాపరినిర్వాణ సూత్రం) అన్నాడు. రెండు శతాబ్దుల తరవాత ఈ పాటలీపుత్రం చంద్రగుప్త మౌర్యుడి విశాల సామ్రాజ్యానికి రాజధాని అయింది ; ఆయన మనమడు అశోకుడు ఈ నగరానికి ఇతోధిక వైభవాన్నీ శోభనూ చేకూర్చాడు.

నాలుగు ముక్కలు అనడానికి నేను సాహసించినప్పుడు, మా గురుదేవులు ఉల్లాసంగా ఇలా అన్నారు :

''దీని లాభాలు దీని కున్నాయి ; కొన్నేళ్ళుగా నేను వేసుకోని కొన్ని చిన్న 'గంజీ' (లోపలి చొక్కా) ల్లోకి ఇప్పుడు దూరగలుగుతున్నాను !''

గురుదేవుల చమత్కారం వింటూ ఉంటే సెంట్ ఫ్రాన్సిస్ డి సేల్స్ అన్న మాటలు నాకు గుర్తు వచ్చాయి : ''దుఃఖించే సాధువు సాధువే కాదు. !''

అధ్యాయం : 22

రాతిబొమ్మ గుండె

"పతివ్రత అయిన హిందూ స్త్రీగా, నేను మా ఆయన్నిగురించి ఫిర్యాదు చేసుకోదలచలేదు. కాని భౌతికవాదపరమైన ఆయన అభిప్రాయాలు మార్చుకోగా చూడాలని తపిస్తున్నాను. నా ధ్యానంగదిలో ఉన్న సాధువుల పటాలు చూసి వెక్కిరించడం ఆయన కో సరదా. ఒరే తమ్ముడూ, నువ్వాయన విషయంలో సాయం చెయ్యగలవని నాకు గాఢమైన విశ్వాసం ఉంది. చేస్తావా మరి ?"

మా పెద్దక్క రమ, బతిమాలుకుంటూ నావేపు చూసింది. కలకత్తాలో గిరీశ్ విద్యారత్న సందులో ఉన్న వాళ్ళింటికి వెళ్ళి నేను కాసేపు కూర్చున్నప్పుడు జరిగిందిది. ఆమె వెల్లడించిన కోరిక నా మనస్సు కరిగించింది ; ఎంచేతంటే నా చిన్నతనంలో ఆమె నా మీద గాఢమైన ఆధ్యాత్మిక ప్రభావాన్ని ప్రసరింపజేసింది ; అంతే కాకుండా, అమ్మ పోవడంతో మా కుటుంబంలో ఏర్పడ్డ వెలితి పూరించడానికి ఆమె ఎంతో ఆప్యాయంగా ప్రయత్నించింది.

"అక్కయ్యా, నేను చెయ్యగలిగిందల్లా చేస్తాను," అంటూ నేను చిరునవ్వు నవ్వాను ; మామూలుగా ఆమె ముఖంలో కనిపించే ప్రశాంతతకూ ఉల్లాసానికీ భిన్నంగా ఇప్పుడు స్పష్టంగా అవుపిస్తున్న విషాదాన్ని తొలగించాలని నా ఆతురత.

దీనికొక దారి చూపించమని నేనూ రమా కాసేపు మౌనంగా

ప్రార్థన చేశాం. అప్పటికి ఒక ఏడాదికిందట మా అక్క తనకి 'క్రియా యోగ' దీక్ష ఇమ్మని నన్ను అడిగింది ; దాంట్లో ఆమె చెప్పుకోదగినంత ప్రగతి సాధించింది.

లోపలినుంచి ఒక ప్రేరణ నన్ను వశపరుచుకుంది. "రేపు నేను దక్షిణేశ్వరంలో కాళికాదేవి గుడికి వెళ్తున్నాను. నువ్వు కూడా నాతో రా. మీ ఆయన్ని కూడా మనతో రావడానికి ఒప్పించు. ఆ పవిత్ర క్షేత్రంలోని స్పందనల్లో జగన్మాత ఆయన హృదయాన్ని స్పృశిస్తుందని నా కనిపిస్తోంది. కాని ఆయన్ని మనం రమ్మనడానికి కారణం మట్టుకు బయటపెట్టకు," అన్నాను.

అక్కయ్య ఆశపడుతూ ఒప్పుకుంది. మర్నాడు పొద్దున, రమా వాళ్ళాయనా నాతో రావడానికి సిద్ధంగా ఉన్న సంగతి తెలిసి సంతోషించాను. మా గుర్రబ్బండి అప్పర్ సర్క్యులర్ రోడ్డునుంచి దక్షిణేశ్వర్ కు సాగిపోతూ ఉండగా మా బావగారు సతీశ్ చంద్రబోసుగారు, ఆధ్యాత్మిక గురువుల యోగ్యతను అపహాస్యం చేస్తూ కులికిపోయారు. రమ లోపల్లోపల ఏడుస్తోందని గమనించాను.

"అక్కయ్యా, హుషారుగా ఉండాలి నువ్వు!" అంటూ ఆమె చెవిలో గొణిగాను. "తన వెక్కిరింతకు మనం ఉడుక్కుంటామన్న నమ్మకంతో తృప్తిపడే అవకాశం మీ ఆయనకి ఇయ్యకు."

"ముకుందా, పనికిమాలిన బడాయికోరుల్ని ఎలా మెచ్చుకుంటావు నువ్వు?" అంటూ అడుగుతున్నాడు సతీశ్. "సాధువు కంటబడ్డమే నాకు వెలపరంగా ఉంటుంది. ఉంటే ఎముకలపోగు లాగయినా ఉంటాడు, లేకపోతే ఏనుగ్గున్నలా బలిసిపోయయినా ఉంటాడు !"

నేను విరగబడి నవ్వాను— దీనికి సతీశ్ చిరాకుపడ్డాడు. మొహం

ముడుచుకుని గమ్మున కూర్చున్నాడు. మా బండి దక్షిణేశ్వర ఆలయం ఆవరణలోకి ప్రవేశించేసరికి ఆయన వెటకారంగా పళ్ళు ఇకిలించాడు.

"ఈ విహారయాత్ర, బహుశా నన్ను మార్చడానికి వేసిన పథక మనుకుంటాను."

నేను దానికి జవాబు చెప్పకుండా పక్కకి తిరిగేసరికి, ఆయన నా చెయ్యి పట్టుకున్నాడు.

"ఇదుగో, కుర్ర సన్యాసిగారూ, దేవాలయం అధికారులతో మాట్లాడి మన మధ్యాహ్నభోజనాలకి తగ్గ ఏర్పాట్లు చెయ్యడంమాత్రం మరిచి పోకండి!" గుడి పూజారులతో ఎటువంటి సంభాషణా చేసే అవసరం తనకు లేకుండా చేసుకోవాలనుకున్నారు సతీశ్ గారు.

"నే నిప్పుడు ధ్యానం చేసుకోబోతున్నాను. మీ భోజనంగురించి దిగులు పడకండి," అని కరుకుగా జవాబిచ్చాను. "ఆ సంగతి అమ్మ వారు చూసుకుంటుంది."

"నా కోసం అమ్మవారు ఒక్క పని కూడా చేస్తుందన్న నమ్మకం నాకు లేదు, కాని నా భోజనానికి నిన్నే బాధ్యుణ్ణి చేస్తున్నాను." సతీశ్ గారి మాటల్లో బెదిరింపు ఉంది.

కాళికాదేవి (ప్రకృతిమాత రూపంలో ఉన్న దేవుడు) విశాలమైన ఆలయానికి ముందు భాగంలోని ముఖమంటపంలోకి నే నొక్కణ్ణీ సాగాను. ఒక స్తంభం దగ్గిర నీడపట్టు చూసుకుని పద్మాసనం వేసుకుని కూర్చు న్నాను. అప్పటికే సుమారు ఏడుగంటలయి ఉంటుంది కాని, మరి కాస్సే పట్లో బాగా పొద్దెక్కి ఎండ మాడ్చేస్తుంది.

నేను భక్తితత్పరుణ్ణయి సమాధి స్థితిలోకి వెళ్తూ ఉన్నకొద్దీ బాహ్య స్పృహ తగ్గుతూ వచ్చింది. నా మనస్సు కాళికాదేవి మీద ఏకాగ్రంగా

నిలిచింది. దక్షిణేశ్వర ఆలయంలో ఉన్న ఆ అమ్మవారి విగ్రహం, రామకృష్ణ పరమహంస అనే మహాగురువుల ఆరాధనమూర్తిగా ప్రత్యేకత సంతరించుకొన్నది. సంతప్త హృదయంతో ఆయన చేసే విన్నపాలకు సమాధానంగా ఆ శిలావిగ్రహం, తరచు సజీవరూపం దాల్చి ఆయనతో మాట్లాడుతూ ఉండేది.

"శిలారూపిణివైన మౌన మాతృమూర్తీ, నీ ప్రియభక్తులు రామ కృష్ణుల విన్నపాన్ని మన్నించి అప్పుడు జీవన్మూర్తి వయావు. నీ కోసం పరితపించే ఈ కొడుకు ఆక్రందనల్ని ఎందుకు ఆలించవమ్మా?" అంటూ ప్రార్థించాను.

దివ్య ప్రశాంతితోబాటు నాలో ఉత్సాహం అపరిమితంగా పెరిగింది. అయినా ఐదుగంటలు గడిచిపోయాయి; నేను అంతర్‌దృష్టితో దర్శిస్తున్న కాళీమాత నాకు సమాధానమివ్వలేదు; నేను ఒక్కరవ్వ నిరాశపడ్డాను. ఒక్కొక్కప్పుడు, ప్రార్థనలు ఫలించడంలో ఆలస్యం చెయ్యడం దేవుడు పెట్టే పరీక్ష. కాని చివరికి, తవేక నిష్ఠగల భక్తుడు ఇష్టదేవతగా తనను ఏ రూపంలో కొలుస్తాడో ఆ రూపంలోనే దర్శన మిస్తాడాయన. భక్తి తత్పరుడైన క్రైస్తవుడు ఏసును చూస్తాడు; హిందువు కృష్ణుణ్ణో, కాళికా దేవినో చూస్తాడు; ఒకవేళ అతని ఆరాధన నిరాకారుడివేపు తిరిగితే విరాట్‌జ్యోతిని దర్శిస్తాడు.

నేను అనిష్టంగానే కళ్ళు తెరిచి చూశాను; మధ్యాహ్న కాలనియ మాన్ని అనుసరించి ఒక పూజారి ఆలయ ద్వారాలు మూసేస్తున్నాడు. ముఖమంటపంలో ఉన్న నా ఏకాంత స్థలంనుంచి లేచి ముంగిట్లో అడుగు పెట్టాను. అక్కడ నేలమీద పరిచిఉన్న రాయి మిట్టమధ్యాహ్నం ఎండకు మలమల మాడుతోంది; నా అరికాళ్ళు మంటెత్తిపోతున్నాయి.

"జగన్మాతా," అంటూ నేను మౌనంగా ఆక్షేపణ తెలిపాను.

"నువ్వు ఇంతవరకు నాకు దర్శనమిచ్చావు కావు; ఇప్పుడు మూసిన తలుపుల వెనక దాక్కొని ఉన్నావు. ఈ రోజు నేను మా బావగారి తరవున నీకు ప్రత్యేక ప్రార్థన చెయ్యాలని అనుకున్నాను."

మనస్సులో నేను చేసిన విన్నపానికి వెంటనే స్వీకృతి లభించింది. మొదట, నా బాధను మటుమాయం చేస్తూ వెన్ను వెంబడి, పాదాలకింద ఆహ్లాదకరమైన చలవ అల ఒకటి పాకి వచ్చింది. ఆ తరవాత, ఆ ఆలయం పరిమాణం బ్రహ్మాండంగా పెరిగిపోయి నన్ను ఆశ్చర్యచకితుణ్ణి చేసింది. దాని విశాల ద్వారం మెల్లిగా తెరుచుకొని కాళికాదేవి శిలావిగ్రహాన్ని ఆవిష్కరించింది. క్రమంగా ఆ విగ్రహం సజీవరూపంగా మారింది; చిరునవ్వు చిందిస్తూ ఆ తల్లి పలకరింపుగా తల ఊపింది; చెప్పనలవి కాని ఆనందంతో నన్ను పులకరింపజేసింది. కంటికి కనిపించని ఒక పిచికారీతో లాగేసినట్టుగా నా ఊపిరితిత్తుల్లోంచి శ్వాస బయటికి వచ్చేసింది; నా శరీరం జడప్రాయం కాకపోయినా అతినిశ్చలమయిపోయింది.

ఆ తరవాత నా చైతన్యం ఆనంద తన్మయత్వంతో విస్తారమయింది. నా ఎడమవేపు గంగానది మీద అనేక మైళ్ళదూరం స్పష్టంగా చూడగలిగాను; అంతే కాకుండా గుడి వెలుపల దక్షిణేశ్వర క్షేత్రమంతా కళ్ళకు కట్టింది. భవనాలన్నిటి గోడలూ పారదర్శకంగా ప్రకాశించాయి! వాటిగుండా నేను, దూరభూముల్లో సంచరిస్తున్న జనాన్ని గమనించాను.

నేను ఊపిరి లేకుండా ఉన్నప్పటికీ, నా శరీరం చిత్రంగా ప్రశాంత స్థితిలో ఉండిపోయినప్పటికీ, నేను చేతులూ కాళ్ళూ స్వేచ్ఛగా కదపగలిగాను. కొన్ని నిమిషాలసేపు నేను కళ్ళు మూస్తూ తెరుస్తూ ప్రయోగం చేశాను; మూసినా తెరిచినా కూడా దక్షిణేశ్వర దృశ్యాన్ని యావత్తు స్పష్టంగా చూశాను.

ఎక్స్-రే అనే కిరణాల మాదిరిగా, ఆధ్యాత్మిక దృష్టి అన్ని రకాల

పదార్థాల్లోకి చొచ్చుకుపోతుంది; ప్రతి చోటా దివ్యనేత్రమే కేంద్రం; దాని కెక్కడా పరిధి ఉండదు. ఎండకు మాడుతున్న ఆ ముంగిట్లో నించుని ఉండగా నే నొక విషయం కొత్తగా గ్రహించాను: వాస్తవానికి స్వప్నమై, నీటి బుడగ మాదిరిగా నిరాధారమై ఉన్న భౌతిక ప్రపంచంలో చిక్కుకుపోయి దేవుడి భ్రష్టసంతానంగా జీవించడం మానేసిన మానవుడు తన అనంత సామ్రాజ్యాన్ని మళ్ళీ పొందుతాడు. సంకుచిత మూర్తిమత్త్వంలో కుదించుకుపోయిన మానవుడికి పలాయన వాదమే శరణ్యమయి నట్లయితే, సర్వవ్యాపకత్వంతో పోల్చదగ్గ పలాయనం మరొకటి ఉండే అవకాశం ఉందా?

దక్షిణేశ్వరంలో నాకు కలిగిన పవిత్రానుభవంలో అసాధారణంగా విస్తరిల్లిన వస్తువులల్లా ఆలయమూ అమ్మవారి విగ్రహమూ. తక్కిన వాటిలో ప్రతి ఒక్కటీ తెలుపూ నీలమూ ఇంద్ర ధనుస్సులోని రంగులూ గల స్నిగ్ధ కాంతి పరివేషంతో కూడి ఉన్నప్పటికీ వాటి మామూలు పరిమాణాల్లోనే కనిపించాయి. నా శరీరం గాలిలో తేలిపోవడానికి సిద్ధంగా వాయుపదార్థంతో ఏర్పడినట్టు అనిపించింది. నా భౌతిక పరిసరాల సంపూర్ణ స్పృహతోనే నా చుట్టూ చూసుకుంటూ, ఆనందమయమైన దివ్య దర్శనానికి వ్యాఘాతం కలిగించకుండా కొన్ని అడుగులు వేశాను.

గుడి గోడల వెనక పవిత్రమైన మారేడుచెట్టు ముండ్ల కొమ్మల కింద కూర్చుని ఉన్న మా బావగారిని చటుక్కున చూశాను. ఆయన ఆలోచనల ధోరణిని అప్రయత్నంగానే తెలుసుకోగలిగాను. ఆయన మనస్సులో, దక్షిణేశ్వర పవిత్ర వాతావరణ ప్రభావంవల్ల కొంతమట్టుకు ఉదాత్తస్థితి నందుకున్నప్పటికీ నా గురించి నిర్దాక్షిణ్యమైన ఆలోచనలే సాగుతున్నాయి. నేను సూటిగా, ఆ అమ్మవారి దివ్యమంగళ విగ్రహం వేపు తిరిగాను.

"జగన్మాతా, మా అక్కయ్య భర్తలో ఆధ్యాత్మికంగా పరివర్తన తీసుకువస్తావా నువ్వు?" అని ప్రార్థించాను.

ఇంతవరకు మౌనంగానే ఉన్న ఆ సౌందర్య రూపిణి చివరికి నోరువిప్పి మాట్లాడింది. "నీ కోరిక నెరవేరుతుంది!"

సతీశ్ వేపు సంతోషంగా చూశాను నేను. ఏదో ఒక ఆధ్యాత్మిక శక్తి పని చేస్తోందని సహజ ప్రవృత్తివల్ల తెలిసి ఉన్నట్టుగా ఆయన, నేలమీద కూర్చున్న చోటునుంచి రోషంగా లేచాడు. ఆయన గుడివెనక నుంచి పరిగెత్తుకుంటూ వస్తున్నాడు; తన పిడికిలి ఎత్తి చూపిస్తూ నన్ను సమీపిస్తున్నాడు.

సర్వగ్రాహకమైన దృశ్యం అదృశ్యమయింది. అమ్మవారి దివ్య మంగళమూర్తి అవుపించడం మానేసింది; ఆ ఆలయం పారదర్శకత పోగొట్టుకొని తిరిగి మామూలు పరిమాణాన్ని పొందింది. మళ్ళీ నా ఒళ్ళు, సూర్యుడి ప్రచండ కిరణాలకు మలమల మాడుతోంది. ముఖ మంటపం నీడలోకి ఒక్క గంతు వేశాను; సతీశ్ మండిపడుతూ నన్నక్కడికి వెంబడించాడు. నా గడియారం చూసుకున్నాను. ఒంటిగంటయింది; దివ్య దర్శనం గంటసేపు ఉందన్నమాట.

"ఓయి తెలివితక్కువ నాయనా, కాళ్ళు మెలివేసుకుని కళ్ళు తేల వేసుకుని గంటలగ్గంటలు కూర్చున్నావక్కడ. నిన్ను గమనిస్తూ అటూ ఇటూ తిరుగుతున్నాను. మన భోజన మెక్కడోయ్? ఇప్పుడు గుడి మూసేశారు; గుడి అధికారులికి నువ్వు మన సంగతి చెప్పకపోతివి; మన భోజనాల ఏర్పాటుకు టైము చాలా మించిపోయింది!"

అమ్మవారి సాక్షాత్కారంతో కలిగిన ఉత్కృష్టస్థితి నాలో ఇంకా ఉంది. "జగన్మాతే మన కడుపు నింపుతుంది!" అన్నాను.

"ఇదుగో, ఇదే చెబుతున్నాను; ముందు ఏర్పాట్లేమీ లేకుండా, నీ జగన్మాత మన కిక్కడ భోజనం పెడుతుందేమో నేనూ చూస్తా!" అంటూ అరిచాడు సతీశ్.

ఆయన ఆ మాట లింకా అన్నాడోలేదో, గుడి పూజారి ఒకాయన ముంగిలికి అడ్డుబడి మా దగ్గరికి వచ్చాడు.

"బాబూ," అంటూ నా కేసి చూసి అన్నాడు: "గంటల తరబడి మీరు ధ్యానం చేసుకుంటూ ఉండగా మీ ముఖం ప్రశాంతంగా ప్రకాశిస్తూ ఉండడం గమనిస్తూ వచ్చాను. ఈ రోజు పొద్దున మీరు రావడం చూసి మీ అందరి భోజనానికీ సమృద్ధిగా సరిపడే పదార్థాలు తీసి పక్కకి పెట్టాలన్న కోరిక కలిగింది నాకు. ముందుగా అడగనివాళ్ళకి అన్నం పెట్టడం మా ఆలయ నియమాలకి విరుద్ధం; అయినా మీ విషయంలో దానికి మినహా యింపు ఇచ్చాను."

నే నాయనకి ధన్యవాదాలు చెప్పి సతీశ్ కళ్ళలోకి సూటిగా చూశాను. ఆయన లోపల్లోపల పశ్చాత్తాప పడుతూ కళ్ళుదించుకుని భావోద్రేకంతో సిగ్గుపడిపోయాడు. ఆ కాలంలో రాని మామిడిపళ్ళతో సహా, మాకు మృష్టాన్న భోజన పదార్థాలు వడ్డించినప్పుడు, మా బావగారి ఆకలి అతిస్వల్పమేనని గమనించాను. ఆలోచనా సముద్రంలో లోతుగా మునుగుతూ ఆయన తబ్బిబ్బు అయిపోయాడు.

కలకత్తాకి మా తిరుగు ప్రయాణంలో, సతీశ్ ముఖంలో బింకం సడలిపోయింది; అప్పుడప్పు డాయన నావేపు బుజ్జగింపు ధోరణిలో చూస్తూ వచ్చాడు. అయితే ఆ గుడి పూజారి, సతీశ్ చేసిన సవాలుకు జవాబు ఇవ్వడానికే అన్నట్టుగా, మమ్మల్ని భోజనానికి రమ్మన్న క్షణం నుంచి మళ్ళీ ఒక్క మాట కూడా మాట్లాడలేదాయన.

ఆ మర్నాడు మా అక్కయ్యగారింటికి వెళ్ళి కలుసుకున్నాను. నన్ను ఆప్యాయంగా పలకరించింది.

"ఒరే తమ్ముడూ! ఎంత అద్భుతం జరిగిందిరా! నిన్న సాయంత్రం మా ఆయన నా ఎదుట పైకి ఏడ్చేశారు.

" 'ప్రియదేవీ,' నన్ను మార్చడానికి మీ తమ్ముడు వేసిన పథకం నాలో పరివర్తన తీసుకువచ్చినందుకు ఎంత ఆనందంగా ఉందో చెప్ప డానికి మాటలు చాలవు. నేను నీకు చేసిన అన్యాయాలన్నిటినీ ఇప్పుడు చక్కదిద్దుకుంటాను. ఈ రోజు రాత్రినించి మన పెద్ద పడగ్గదిని పూజా మందిరంగానే వాడుకుందాం; నువ్వు ధ్యానంచేసుకునే చిన్నగది మనకు పడకటిల్లవుతుంది. మీ తమ్ముణ్ణి వెక్కిరించినందుకు నేను నిజంగా విచా రిస్తున్నాను. ఇంతకాలమూ నేను అవమానకరంగా ప్రవర్తిస్తూ వచ్చి నందుకు నేను ఆధ్యాత్మికమార్గంలో అభివృద్ధి సాధించేదాకా ముకుందుడితో మాట్లాడ్డం మానేసి నన్ను నేను శిక్షించుకుంటాను. ఇప్పటినించి నేను జగన్మాతను గాఢంగా ధ్యానిస్తూ అన్వేషిస్తాను; ఎప్పుడో ఒకనాడు నేను తప్పకుండా ఆవిడ సాక్షాత్కారం పొందాలి!"

చాలా ఏళ్ళ తరవాత (1936 లో) ఢిల్లీలో మా బావగారిని చూడ డానికి వెళ్ళాను. ఆత్మసాక్షాత్కార సాధనలో గొప్ప అభివృద్ధిసాధించడం, జగన్మాత ఆయనకి దర్శనం ప్రసాదించడం తెలిసి నేను అపరిమితంగా ఆనందించాను. సతీశ్ తీవ్రమైన జబ్బుతో బాధపడుతూ ఉన్నా, పగలంతా ఆఫీసు పనితోనే సరిపోతున్నా, ప్రతిరాత్రీ ఎక్కువభాగం గాఢమైన ధ్యానంలోనే రహస్యంగా గడుపుతూ ఉండడం గమనించాను, నేను ఆయన దగ్గర బసచేసినప్పుడు.

మా బావగారి ఆయుర్దాయం ఎక్కువగా ఉండదన్న ఆలోచన ఒకటి వచ్చింది నాకు. నా మనస్సులో ఉన్నది గ్రహించింది రమ.

"తమ్ముడూ, నేను బాగున్నాను, మా ఆయన జబ్బులో ఉన్నారు. అయినప్పటికీ, హిందూ పతివ్రతగా, మొట్టమొదట పోయేదాన్ని నేనేనని నీకు తెలియాలి.[1] నేను పోవడానికి ఇక అట్టేకాలం పట్టదు."

ఆమె అశుభం పలికినందుకు నేను అదిరిపడినప్పటికీ ఆ మాటల్లో చేదునిజం ఉందని గ్రహించాను. తాను ఈ జోస్యం చెప్పిన సుమారు పద్దెనిమిది నెల్లకి ఆమె కన్నుమూసినప్పుడు నేను అమెరికాలో ఉన్నాను. మా చివరి తమ్ముడు విష్ణు, ఆ తరవాత నాకు వివరాలు తెలియజేశాడు.

"రమ చనిపోయేనాటికి ఆమే సతీశ్ బావగారూ కలకత్తాలో ఉన్నారు. ఆ రోజు పొద్దున తను పెళ్ళికూతురి ముస్తాబు చేసుకుంది.

" 'ఈ ప్రత్యేకమైన ముస్తాబు దేనికి?' అని సతీశ్‌గారు అడిగారు.

" 'ఈ భూమిమీద మీకు సేవ చెయ్యడానికి ఇదే నాకు చివరి రోజు,' అని రమ సమాధానం. తరవాత కాస్సేపటికి తనకి గుండెపోటు వచ్చింది. వైద్య సహాయం కోసం కొడుకు బయటికి పరిగెడుతుంటే తను ఇలా చెప్పింది:

" 'బాబూ, నన్ను వదిలి వెళ్ళకు. దానివల్ల లాభం లేదు. డాక్టరు రాకముందే నేను వెళ్ళిపోతాను.' తరవాత పదినిమిషాలకి రమ, భక్తి పూర్వకంగా భర్త పాదాలు పట్టుకొని, బాధ లేకుండా, హాయిగా, పూర్తి స్పృహతో దేహాన్ని విడిచింది.

"భార్య గతించిన తరవాత సతీశ్‌లో చాలా వైరాగ్యం వచ్చింది,"

---

1. భర్తకు తాను చిత్తశుద్ధితో సేవ చేసినందుకు నిదర్శనంగా భర్తకన్న భార్యే ముందు పోవడం, లేదా "సేవావిధులు నిర్వహిస్తూ కన్ను మొయ్యడం" ఆధ్యాత్మిక ప్రగతికి చిహ్నమని విశ్వసిస్తుంది హిందూ ధర్మపత్ని.

అంటూ ఇంకా చెప్పాడు విష్ణు. "ఒకనాడు ఆయనా నేనూ, చిరునవ్వు చిందిస్తున్న రమ ఫోటోగ్రాఫు కేసి చూస్తున్నాం."

"'ఎందు కా చిరునవ్వు?' అంటూ చటుక్కున పైకి అనేశారు సతీశ్‌గారు, భార్య ఎదురుగానే ఉందన్నట్టు. 'నా కన్న ముందుగా వెళ్ళిపోయే ఏర్పాటు చేసుకున్నందుకు నువ్వు తెలివైన దాన్ననుకుంటున్నావు. నువ్వు నాకు దూరంగా ఆట్టేకాలం ఉండలేవని నిరూపిస్తాను; త్వరలోనే నిన్ను కలుసుకుంటాను.'

"ఇది జరిగేనాటికి సతీశ్‌గారు జబ్బునుంచి పూర్తిగా కోలుకున్నప్పటికీ, ఆయన ఆరోగ్యం అద్భుతంగానే ఉన్నప్పటికీ, ఈ ఫొటోముందు ఆ విచిత్ర వ్యాఖ్య చేసిన కొన్నాళ్ళకే ఆయన చనిపోయారు; కారణమేదీ పైకి కనిపించలేదు."

ఈ విధంగా మా అక్కయ్య రమా, ఆవిడ భర్తా— సాధారణ ప్రాపంచిక వ్యక్తిగా ఉండి, దక్షిణేశ్వరంలో మౌన సాధువుగా మారిపోయిన సతీశుగారూ— ఇద్దరూ ముందుగా చెప్పి గతించారు.

అధ్యాయం : 23

విశ్వవిద్యాలయపట్టప్రాప్తి

"నువ్వు నీ తత్త్వశాస్త్ర పాఠ్యగ్రంథాలు చదవడం నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నావు. పరీక్షల్లో గట్టెక్కడానికి అనాయాసమయిన అంతఃప్రేరణ మీద ఆధారపడుతున్నట్టుంది. కాని నువ్వు కనక, ఒక విద్యార్థిమాదిరిగా కష్టపడి చదవకపోయినట్లయితే నువ్వు పాస్ కాకుండా ఉండేలా చూస్తాను."

శ్రీరాంపూర్ కాలేజిలో ప్రొఫెసర్ డి. పి. ఘోషాల్‌గారు నాతో కఠినంగా మాట్లాడుతూ అన్న మాటలివి. ఆయన, తరగతిలో పెట్టే చివరి రాత పరీక్షలో కనక నేను తప్పినట్లయితే చిట్టచివరి పరీక్షలకు కూర్చోడానికి నేను అనర్హుణ్ణి అవుతాను. ఈ నియమాలు ఏర్పరచింది కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయ విద్యావిభాగం; దాని అనుబంధ శాఖల్లో శ్రీరాంపూర్ కాలేజి ఒకటి. భారతీయ విశ్వవిద్యాలయాల్లో ఒక విద్యార్థి బి. ఏ. చివరి పరీక్షల్లో ఏ ఒక్క సబ్జెక్టులో పాసవకపోయినా, ఆ మరుసటి సంవత్సరం మొత్తం 'అన్ని' సబ్జెక్టుల్లోనూ పరీక్షకు కూర్చోవాలి.

శ్రీరాంపూర్ కాలేజిలో మా అధ్యాపకులు మామూలుగా నన్ను దయతో చూసేవారు; అయితే దాంట్లో రవంత పరిహాసం కూడా లేకపోలేదు. "ముకుందుడు మత విషయంలో కాస్త మితిమించి మత్తెక్కి ఉన్నాడు," అని తేల్చి పారేస్తూ, తరగతి గదిలో వాళ్ళు వేసే ప్రశ్నలకు జవాబులు చెప్పడానికి ప్రయత్నించే ఇబ్బంది కూడా నాకు లేకుండా చేసేవారు. చివరి రాతపరీక్షలు నన్ను బి. ఏ. పరీక్షార్థుల పట్టికలోంచి

తప్పిస్తాయని నమ్ముకున్నారు. నా తోటి విద్యార్థులు నా గురించి ఇచ్చిన తీర్పు, "పిచ్చి సన్యాసి" అని వాళ్ళు నాకు పెట్టిన మారుపేరులోనే వెల్లడి అయింది.

తత్త్వశాస్త్రంలో నేను తప్పుతానన్న ప్రొఫెసర్ ఘోషాల్‌గారి బెదిరింపును వమ్ముచెయ్యడానికి నేను తెలివిగా ఒక ఎత్తు వేశాను. ఇక చివరి పరీక్ష ఫలితాలు బహిరంగంగా ప్రకటిస్తారనగా, ప్రొఫెసర్ గది లోకి వెళ్ళేటప్పుడు నాతోబాటు ఒక సహాధ్యాయిని కూడా రమ్మన్నాను.

"నువ్వు కూడా రా; నాకో సాక్షి కావాలి," అన్నాను మా వాడితో. "ఆ ప్రొఫెసరుగారి నమ్మకాన్ని వమ్ముచేయడంలో నేను విఫలుణ్ణయితే నా కెంతో నిరాశ కలుగుతుంది."

నా పేపరుకు ఆయనిచ్చిన మార్కులెన్నో చెప్పమని నేను అడిగి నప్పుడు ప్రొఫెసర్ ఘోషాల్‌గారు తల ఆడించారు.

"పాసయిన వాళ్ళలో లేవు నువ్వు," అన్నారాయన ఏదో సాధించా నన్న గర్వంతో. తమ బల్లమీదున్న పెద్ద కాయితాల దొత్తి కెలికి చూశారు. "నీ పేపరు లేనే లేదిక్కడ; ఏమయినా, పరీక్షకి గైర్‌హాజరు కావడంవల్ల నువ్వు ఫెయిలయావు."

నేను ముసిముసిగా నవ్వాను. "సార్, నేను హాజరయానండీ! పోనీ, ఆ కట్టలో నేను వెతుక్కోనా-అండీ?

ఆ ప్రొఫెసరుగారు ఇరకాటంలో పడి, నాకు అనుమతి ఇచ్చారు. నా హాజరుపట్టీ నంబరు తప్ప, మరే గుర్తూ లేకుండా నేను జాగ్రత్తపడ్డ పేపరును తొందరగానే పట్టుకున్నాను.

"ఎర్ర జెండా" లాంటి నా పేరు ఆయన్ని హెచ్చరిస్తూ అక్కడ లేకపోవడంవల్ల ఆ ప్రొఫెసరుగారు, పాఠ్యపుస్తకాల్లోంచి ఉదాహరించిన

ముక్కలతో నా సమాధానాల్ని అందంగా అలంకరించకపోయినప్పటికీ, వాటికి ఆయన ఎక్కువ మార్కులే ఇచ్చారు.[1]

నేను ప్రయోగించిన యుక్తి కనిపెట్టి, "ఇది వట్టి, సిగ్గుచేటు అదృష్టం!" అంటూ ఉరిమారాయన. అయినా, "బి. ఏ. ఫైనల్స్‌లో నువ్వు ఫెయిలవడం ఖాయం!" అంటూ తమ ఆశాభావం వెలిబుచ్చారు.

నేను ఇతర విషయాల్లో జరిగే పరీక్షలకోసం కొంత స్నేహితుల చేత చెప్పించుకున్నాను. ముఖ్యంగా, నాకు ప్రియమిత్రుడయిన మా శారద బాబయ్యగారబ్బాయి ప్రభాస్ చంద్రఘోష్ నాకు చాలా చెప్పాడు. అవస్థపడుతూ కాస్త ఊగిసలాడినా, మొత్తం మీద నేను చివరి పరీక్ష లన్నింటిలోనూ పాసవడానికి రావలసిన కనీసపు మార్కులు తెచ్చుకుని ఎలాగో బయటపడ్డాను.

నాలుగేళ్ళ కాలేజి చదువు పూర్తయిన తరవాత, ఇక నేను బి. ఏ. పరీక్షలకు కూర్చోడానికి అర్హుణ్ణి అయాను. అయినప్పటికీ ఆ అవకాశాన్ని వినియోగించుకోగలనని కలలో కూడా అనుకోలేదు. బి. ఏ. డిగ్రీకి కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయం పెట్టే కఠిన పరీక్షలముందు, శ్రీరాంపూర్ కాలేజి చివరి పరీక్షలు చిన్న పిల్లల ఆటల్లాంటివి. దాదాపు ప్రతి రోజూ నేను శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారి దర్శనానికి వెళ్తుండడంవల్ల కాలేజి హాళ్ళలోకి ప్రవేశించడానికి నాకు టైమే మిగలలేదు. అక్కడ నా సహాధ్యాయులు,

1. ప్రొఫెసర్ ఘోషాల్‌గారికీ నాకూ గల సంబంధం సజావుగా లేకపోవ డానికి కారణం ఆయన తప్పేమీ కాదనీ, కేవలం క్లాసుల్లో నా గైర్‌హాజరీలేననీ నా తప్పు ఒప్పుకొని ఆయనకు న్యాయం చెయ్యక తప్పదు. ప్రొఫెసర్ ఘోషాల్ గారు అపారమైన తత్త్వశాస్త్ర జ్ఞానంగల గొప్ప వక్త. అనంతర కాలంలో మేము సౌహార్దపూర్వకమైనపరస్పరావగాహనకు వచ్చాం.

నేను గైర్‌హాజరయినప్పటి కంటె హాజరయినప్పుడే ఆశ్చర్యం ప్రకటించే వారు.

పొద్దున తొమ్మిదిన్నరకి సైకిలెక్కి బయల్దేరడంతోనే దాదాపు ప్రతిరోజూ నా దినచర్య మొదలయేది. ఒక చేత్తో, గురుదేవులకు అర్పించడానికి, మా 'పాంథీ' వసతిగృహంలోని తోటలో పూసిన పూలు కొన్ని పట్టుకువెళ్ళే వాణ్ణి. గురుదేవులు నన్ను ఆప్యాయంగా పలకరిస్తూ మధ్యాహ్న భోజనానికి ఉండిపొమ్మనేవారు. ఇక ఆ రోజుకు కాలేజికి వెళ్ళడమనే బెడద తప్పినందుకు సంతోషిస్తూ, ఆయన ఆహ్వానాన్ని తప్పకుండా హుషారుగా అంగీకరించేవాణ్ణి. శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారి సాటిలేని జ్ఞానోపదేశాలు ఆలకిస్తూనో, ఆశ్రమ విధుల్లో సాయపడుతూనో ఆయనతో గంటల తరబడి గడిపిన తరవాత, మనస్సు ఒప్పకపోయినా ఏ నడిరాత్రి వేళకో బయల్దేరి 'పాంథీ' వసతిగృహానికి వెళ్తూ ఉండేవాణ్ణి. ఒక్కొక్కప్పుడు, రాత్రి అంతా గురుదేవుల దగ్గరే ఉండిపోయేవాణ్ణి; ఆనందంగా ఆయన సంభాషణలో ఎలా మునిగిపోయేవాణ్ణంటే, చీకటి వేకువగా మారిందెప్పుడో కూడా గమనించేవాణ్ణి కాదు.

ఒకనాడు రాత్రి పదకొండు గంటలవేళ నేను నా గదికి తిరుగు ప్రయాణం కట్టే ప్రయత్నంలో బూట్లు తొడుక్కుంటూ ఉండగా, గురుదేవులు గంభీరంగా ఇలా అడిగారు :

"నీ బి. ఏ. పరీక్ష లెప్పుడు మొదలవుతాయి ?"

"ఇంక ఐదు రోజుల్లోనండి."

"నువ్వు వాటికి తయారుగానే ఉన్నావనుకుంటాను."

భయంతో కొయ్యబారిపోయి, ఒక బూటు గాలిలోకి ఎత్తి పట్టుకున్నాను. "గురుదేవా, ఇన్నాళ్ళు నాకు అధ్యాపకుల దగ్గరకంటె మీ

దగ్గరే గడిచిపోయాయని మీకు తెలుసు. అలాంటప్పుడు, ఆ కఠినమైన పరీక్షలకి వెళ్ళి నాటకం ఆడడానికి నే నెలా సిద్ధపడతాను ?" అంటూ అభ్యంతరం చెప్పాను.

శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారి కళ్ళు నా కళ్ళలోకి గుచ్చిగుచ్చి చూశాయి. "నువ్వు వెళ్ళి తీరవలసిందే." ఆయన కంఠస్వరం నిష్ఠురంగా, అనుల్లంఘ్యమైన శాసనంలా ధ్వనించింది. "మీ నాన్నగారికీ తక్కిన చుట్టాలకీ, ఆశ్రమజీవితానికి నువ్విచ్చే ప్రాముఖ్యాన్ని విమర్శించడానికి మనం కారణం కల్పించకూడదు. నువ్వు పరీక్షలకి హాజరవుతానని నాకు మాట ఇయ్యి చాలు; నువ్వు రాయగలిగినంత బాగా సమాధానాలు రాయి."

కన్నీళ్ళు, ఆపుకోడానికి వీలుకాకుండా నా మొహం మీద ధారకట్టి కారుతున్నాయి. గురుదేవుల ఆజ్ఞ సబబుగా లేదనీ, ఆయన ఆసక్తి – టూకీగా చెప్పాలంటే – కాలదోషం పట్టినటువంటిదనీ అనిపించింది నాకు.

"మీరు కావాలంటే నేను తప్పకుండా హాజరవుతాను," అన్నాను వెక్కివెక్కి ఏడుస్తూ. "కాని సరిగా తయారుకావడానికి వ్యవధి లేదండి" అని చెబుతూ, "ప్రశ్నలకు రాయవలసిన సమాధానాల్లో, మీ ఉపదేశాలతోనే కాయితాలు నింపేస్తాను!" అని నాలో నేను గొణుక్కున్నాను.

ఆ మర్నాడు నేను మామూలు వేళకి ఆశ్రమంలో అడుగుపెట్టినప్పుడు, నే నిచ్చే పూలగుత్తి విచారగ్రస్తుణ్ణయి శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారికి సమర్పించాను. నా విషాదరూపం చూసి నవ్వారాయన.

"ముకుందా, పరీక్షలోకాని మరోచోటకాని దేవుడు నిన్నెప్పుడయినా తప్పించాడా ?"

"లేదండి," అన్నాను నేను ఉత్సాహంగా. కృతజ్ఞతాపూర్వకమైన స్మృతులు నాలో మళ్ళీ ఉత్సాహం కలిగిస్తూ వెల్లువలా పెల్లుబికాయి.

"కాలేజి గౌరవాలకోసం పాకులాడకుండా నిన్ను అడ్డుకున్నది దైవాన్వేషణపరమైన తపనేకాని సోమరితనం కాదు" అన్నారు గురుదేవులు కనికరంతో. కాసేపు మౌనం వహించిన తరవాత ఇలా ఉదాహరించారు. "'మీరు మొట్టమొదట దేవుడి రాజ్యాన్ని ఆయన ధర్మాన్నీ అన్వేషించండి; అటుమీదట ఇవన్నీ మీకు అదనంగా సమకూర్చడం జరుగుతుంది.'"[1]

గురుదేవుల సన్నిధిలో నా బరువులన్నీ తేలిపోవడం ఎన్నోసార్లు నాకు అనుభవమయింది. ఆ పూట పగటి భోజనం మేము పెందలాడే ముగించుకున్న తరవాత నన్ను 'పాంథీ'కి తిరిగి వెళ్ళమని సలహా ఇచ్చారు ఆయన.

"నీ స్నేహితుడు రమేశ్‌చంద్ర దత్తు ఇంకా మీ వసతి గృహంలోనే ఉంటున్నాడా?"

"ఉంటున్నాడండి."

"అతన్ని కలుసుకో. పరీక్షల్లో నీకు సాయపడ్డానికి ఈశ్వరుడు అతనికి ప్రేరణ ఇస్తాడు."

"మంచిదండి; కాని రమేశ్ మామూలప్పటికంటె ఎక్కువగా చదువులో మునిగి ఉన్నాడు. మా క్లాసుకు గౌరవకారకుడతను; పైగా అతని కోర్సు, తక్కినవాళ్ళందరి దానికన్న ఎక్కువ భారమైనది."

గురుదేవులు నా అభ్యంతరాలన్నీ తోసి పారేశారు. "రమేశ్ నీ కోసం వెసులుబాటు చేసుకుంటాడు. ఇంక వెళ్ళు."

నేను సైకిలు తొక్కుకుంటూ 'పాంథీ'కి వెళ్ళాను. వసతిగృహం ఆవరణలో నేను కలిసిన మొట్టమొదటి వ్యక్తి, విద్వాంసుడైన రమేశ్

1. మత్తయి 6 : 33 (బైబిలు).

అన్ని రోజులూ అతనికి తీరికే అన్నట్టు, నేను వెనకాడుతూ కోరిన కోరికను అతను సౌహార్దంతో అంగీకరించాడు.

"తప్పకుండా! నీకు కావలసిన సాయం చెయ్యడానికి నేను సిద్ధం," అంటూ అతను, ఆ రోజూ, ఆ తరవాత మరికొన్ని రోజులూ, గంటల తరబడి నాకు రకరకాల సబ్జెక్ట్‌లు చెప్పాడు.

"ఇంగ్లీషు సాహిత్య పరీక్షలో చాలా ప్రశ్నలు, చైల్డ్ హారాల్డ్ ప్రయాణం చేసిన దారికి సంబంధించి ఉంటాయని నా నమ్మకం," అన్నాడు నాతో. "మనం వెంటనే అట్లాస్ ఒకటి సంపాయించాలి."

నేను వెంటనే మా శారద బాబయ్యగారింటికి ఉరికి అట్లాసొకటి ఎరువు తెచ్చాను. బైరన్ సృష్టించిన కల్పితకథా నాయకుడు యాత్రలో సందర్శించిన ప్రదేశాల్ని యూరప్ మాప్‌లో గుర్తు పెట్టాడు రమేశ్.

అతను నాకు చదువు చెప్పగా వినడంకోసం మా సహాధ్యాయులు కొందరు చుట్టూ మూగారు. "రమేశ్ నీకు తప్పుడు సలహా ఇస్తున్నాడు," అంటూ వ్యాఖ్యానించాడు వాళ్ళలో ఒకడు, ఒక తడవ మా చదువు పూర్తి కాగానే. "మామూలుగా, ప్రశ్నల్లో సగం మాత్రమే పుస్తకాల మీద వస్తాయి; తక్కిన సగం రచయితల జీవితాలకు సంబంధించి వస్తాయి."

నేను ఇంగ్లీషు సాహిత్య పరీక్షకి కూర్చున్నప్పుడు, మొదటిసారిగా ప్రశ్నల మీద నా చూపు పడగానే, కృతజ్ఞతతో వెలువడ్డ కన్నీళ్ళు నా చెక్కిళ్ళ మీంచి జారిపడుతూ నా పేపరును తడిపేశాయి. క్లాస్ రూమ్ మానిటర్ నా బల్ల దగ్గరికి వచ్చి సానుభూతిగా పలకరించాడు.

"రమేశ్ నాకు సాయపడతాడని మా గురుదేవులు ముందుగానే నాకు జోస్యం చెప్పారు," అని వివరించాను. "చూడు, రమేశ్ నాకు సూచించిన ప్రశ్నలే ఇక్కడ పరీక్షాపత్రం మీద ఉన్నాయి!" అంటూ

ఇంకా ఇలా అన్నాను. "నా అదృష్టంవల్ల, ఈ సంవత్సరం బ్రిటిష్ రచయితల మీద చాలా తక్కువ ప్రశ్నలున్నాయి; వాళ్ళ జీవితాలు, నాకు సంబంధించినంతవరకు, అతిగహనంగా రహస్యపు ముసుగులో మరుగుపడి ఉన్నాయి."

నేను తిరిగి వెళ్ళేటప్పటికి మా బోర్డింగ్ హౌస్ అరుపులతో దద్దరిల్లిపోయింది. రమేశ్ చెప్పే చదువుమీద నమ్మకం పెట్టుకున్నందుకు నన్ను హేళనచేస్తూ వచ్చిన కుర్రాళ్ళు ఇప్పుడు అభినందనలతో నా చెవులు దాదాపు దద్దరిల్లిపోయేటట్టు చేశారు. పరీక్షల వారం రోజులూ నేను వీలున్నంత ఎక్కువసేపు రమేశ్‌తోనే గడిపాను; ప్రొఫెసర్లు పరీక్షలో ఇస్తారని తన కనిపించిన ప్రశ్నలు తయారుచేసి పెట్టాడతను. రోజు రోజుకూ రమేశ్ ప్రశ్నలు, దాదాపు అవే మాటల్లో పరీక్షాపత్రాల్లో ప్రత్యక్షమవుతూ వచ్చాయి.

అద్భుత అలౌకిక చర్యలాంటిదేదో జరుగుతోందనీ, పరధ్యానపు "పిచ్చి సన్యాసి" పరీక్షలో గట్టెక్కేసే అవకాశం కనిపిస్తోందనే ఒక వార్త విస్తృతంగా ప్రచారమయింది. ఇందులో యథార్థాలు కప్పిపుచ్చడానికి నేనే ప్రయత్నమూ చెయ్యలేదు. కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయం విద్వాంసులు తయారుచేయించిన ప్రశ్నల్ని మార్చడానికి అధికారం, ఇక్కడి అధ్యాపకులకు లేదు.

ఆంగ్లభాషాసాహిత్య పరీక్షనుగురించి ఆలోచిస్తూ ఒకనాడు పొద్దున, నేనో ఘోరమైన తప్పు చేశానని గ్రహించాను. కొన్ని ప్రశ్నలు రెండు భాగాలుగా ఇచ్చారు: 'ఎ' కాని 'బి' కాని; 'సి' కాని 'డి' కాని. నేను ఒక్కొక్క భాగంలో ఒక్కొక్క ప్రశ్న ఎన్నుకోడానికి బదులు, మొదటి భాగంలోనే రెండు ప్రశ్నలకూ జవాబులు రాసి, అజాగ్రత్తవల్ల రెండో భాగాన్ని పట్టించుకోలేదు. ఆ పేపరులో నేను తెచ్చుకోగల ఎక్కువ

మార్కులు ౩౩-పాస్ కావడానికి రావలసిన ౩౬ మార్కులకన్న మూడు మార్కులు తక్కువ.

వెంటనే గురుదేవుల దగ్గరికి పరిగెత్తి, నా బాధలు వెళ్ళబోసుకున్నాను.

"గురుదేవా, నేను క్షమించరాని తప్పు చేశాను. రమేశ్ద్వారా దేవుడి ఆశీస్సులు పొందడానికి నేను అర్హుణ్ణి కాను; నేను పూర్తిగా పనికి మాలినవాణ్ణి."

"హుషారుగా ఉండు, ముకుందా," అన్నారు గురుదేవులు. శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారి స్వరంలో మార్దవం, నిశ్చింత కనిపిస్తున్నాయి. ఆయన నీలాకాశం వేపు వేలు చూపించారు. "అంతరిక్షంలో సూర్యచంద్రులు తమ స్థానాలు మార్చుకోడమయినా జరగొచ్చుకాని, డిగ్రీ సంపాదించడంలో నువ్వు ఫెయిల్ కావడం జరగదు!"

ప్రశాంత మనఃస్థితిలో నేను ఆశ్రమంనుంచి బయటికి వచ్చాను; అయితే నేను పాస్ కాగలగడం గణితశాస్త్రీయంగా అనూహ్యంగానే కనిపిస్తోంది. ఒకటి రెండుసార్లు బెదురుబెదురుగా ఆకాశంలోకి చూశాను, దినరాజు తన మామూలు కక్ష్యలో సురక్షితంగానే కనిపించాడు.

నేను 'పాంథీ' చేరేసరికి, మా సహాధ్యాయి ఒకడు అన్న మాట నా చెవిని పడింది: "ఇంగ్లీషు సాహిత్యంలో పాస్ కావడానికి రావలసిన మార్కు మొట్టమొదటిసారిగా ఈ సంవత్సరం తగ్గించారని నా కిప్పుడే తెలిసింది."

నేను ఆ అబ్బాయి గదిలోకి జోరుగా పరిగెత్తేసరికి, అతను కంగారుపడిపోతూ చూశాడు. నే నతన్ని ఆత్రంగా ప్రశ్నించాను.

"జెడదారి సన్యాసీ," అని నన్ను చూసి నవ్వుతూ, "చదువు

సంధ్యల మీద ఇంత హఠాత్తుగా ఆసక్తి పుట్టుకొచ్చిందేం నాయనా? చివరి క్షణంలో ఇలా గోలపెట్టడం దేనికి? కాని పరీక్ష పాసవడానికి రావలసిన మార్కు ఇప్పుడే ౩౩ కు తగ్గించడం మాత్రం నిజం," అన్నాడతను.

ఆనందంగా నాలుగు ఉరుకుల్లో నా గదిలోకి వచ్చి పడ్డాను. మోకాళ్ళ మీదికి వాలి, ఆ పరమేశ్వరుడి గణితశాస్త్ర పరిపూర్ణతలకు జోహారు లర్పించాను.

రమేశ్ద్వారా నాకు దారి చూపిస్తున్నట్టు స్పష్టంగా అనుభూత మవుతున్న ఒకానొక ఆధ్యాత్మిక శక్తి ఉనికి స్ఫురణలో ఉండడంతో ప్రతి రోజూ నేను ఆనందంతో పులకితుణ్ణయాను. బెంగాలీ భాష కోర్సుకు సంబంధించిన పరీక్ష విషయంలో చెప్పుకోదగ్గ సంఘటన ఒకటి జరిగింది. ఒకనాడు పొద్దున, ఆ కోర్సులో నాకు చదువుచెప్పిన రమేశ్, పరీక్ష హాలుకు వెళ్ళడానికి బోర్డింగ్ హౌస్ నుంచి బయలుదేరుతూ ఉండగా నన్ను పిలిచాడు.

"రమేశ్ నీ కోసం అరుస్తున్నాడు," అన్నాడొక క్లాస్‌మేటు చిరాకుగా. "వెనక్కి వెళ్ళకు; పరీక్ష హాలుకు వెళ్ళడానికి ఆలస్యమయి పోతుంది."

అతవి సలహా పట్టించుకోకుండా, బోర్డింగ్ హౌస్‌కు పరిగెత్తాను.

"మామూలుగా మన బెంగాలీ కుర్రాళ్ళు బెంగాలీ పరీక్షలో సులువుగా పాసయిపోతారు," అన్నాడు రమేశ్. "కాని ఈ ఏడాది ప్రొఫెసర్లు, పాఠ్యపుస్తకాలమీద ప్రశ్నలడిగి విద్యార్థుల్ని 'ఊచకోత' కొయ్యాలని ఎత్తు వేసినట్టుగా ఇప్పుడే నా మనస్సుకు తట్టింది." ఆ తరవాత అతను, పంథొమ్మిదో శతాబ్దం తొలికాలంలో ప్రసిద్ధుడైన విద్యాసాగర్ అనే బెంగాలీ ప్రజాహితకారుడి జీవితంలోంచి రెండు కథలు టూకీగా చెప్పాడు.

నేను రమేశ్‌కు ధన్యవాదాలు చెప్పి సైకిలెక్కేసి గబగబా పరీక్ష హాలుకు వెళ్ళాను. అక్కడ బెంగాలీ పరీక్షాపత్రంలో రెండుభాగా లుండడం గమనించాను. మొదటి ప్రశ్న ఏమిటంటే: "విద్యాసాగరుల దానధర్మాలకు రెండు ఉదాహరణలు రాయండి."[1] అని. అంతకుముందే గడించిన జ్ఞానాన్ని నేను సమాధాన పత్రం మీదికి బదలాయింపు చేస్తూ, రమేశ్ చివరి క్షణం పిలుపును ఖాతరు చేసినందుకు దేవుడికి చిన్నగా ధన్యవాదాలు చెప్పుకున్నాను. విద్యాసాగరుల ఉపకారాలు (ఇప్పుడు నాకు చేసింది కూడా కలుపుకొని) కనక నాకు తెలిసి ఉండకపోతే నేను బెంగాలీ పరీక్షలో పాసయి ఉండేవాణ్ణి కాదు.

పత్రంలో రెండో ప్రశ్న ఇది: "నిన్ను ఎక్కువగా ఉత్తేజపరిచిన ఒక వ్యక్తి జీవితాన్నిగురించి బెంగాలీలో ఒక వ్యాసం రాయండి." పాఠక మహాశయా, నా కథావస్తువుకు నేను ఎన్నుకున్న వ్యక్తి ఎవరో మీకు వేరే చెప్పక్కర్లేదు. పేజీ వెంబడి పేజీగా నేను మా గురుదేవుల స్తుతితో నింపేస్తూ ఉంటే, మీ ఉపదేశాలతోనే కాయితాలు నింపేస్తానని గొణుక్కుంటూ చెప్పిన జోస్యం నిజమవుతున్నదని గ్రహించి చిన్నగా నవ్వుకున్నాను."

తత్త్వశాస్త్రంలో నా కోర్సుగురించి రమేశ్‌ను అడగబుద్ధి కాలేదు. శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారి సన్నిధిలో చాలాకాలం పొందిన శిక్షణ మీద విశ్వాసముంచి పాఠ్యపుస్తక వివరణల్ని ఉపేక్ష చేసేశాను. నా పేపర్లలో

1. ఆ ప్రశ్నలో వాక్యనిర్మాణం ఎలా ఉందో నాకు కచ్చితంగా గుర్తు లేదు; కాని నాకు విద్యాసాగరుల గురించి రమేశ్ చెప్పిన రెండు కథలకూ సంబంధించిందేనని గుర్తు ఉంది. పండిత ఈశ్వరచంద్రగారికి ఉన్న విద్వత్తువల్ల, 'విద్యాసాగర్' (విద్యలో సముద్రంవంటివారు) అన్న బిరుదుతోనే ఆయన బెంగాలులో విఖ్యాతులయారు.

అన్నిటికన్న ఎక్కువ మార్కులు వచ్చింది తత్త్వశాస్త్రం పేపరులోనే. మిగిలిన సబ్జెక్ లన్నిటిలలో అత్తెసరు మార్కులే వచ్చాయి.

స్వార్థరహితుడైన మా స్నేహితుడు రమేశ్, ప్రశంసనీయమైన శ్రేణిలో పట్టం పొందాడని రాయడం నాకు ఆహ్లాదకరమైన విషయం.

నేను పట్టభద్రుణ్ణి అయినందుకు నాన్నగారు ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుకున్నారు. "నువ్వు పాసవుతావని అనుకోనేలేదు, ముకుందా," అని ఉన్నమాట చెప్పేశారు. "మీ గురువుగారి దగ్గిరే ఎక్కువకాలం గడిపేస్తుంటావు." మా నాన్నగారు పైకి చెయ్యని విమర్శను నిజానికి గురుదేవులు సరిగానే కనిపెట్టారు.

నా పేరు వెనక బి. ఏ. డిగ్రీ చూసుకునే రోజు ఎప్పటికయినా వస్తుందన్న నమ్మకం చాలా ఏళ్ళపాటు లేదు నాకు. అది భగవత్ప్రసాదంగా వచ్చిందన్న ఆలోచనలేకుండా నేను ఆ డిగ్రీని ఉపయోగించడం అరుదు ; ఏదో నిగూఢమైన కారణాలవల్ల నా కా డిగ్రీ ప్రసాదించడం జరిగింది. కాలేజిలో చదువుకున్నవాళ్ళు, తాము దిగమింగిన జ్ఞానంలో చాలా కొద్దిగా మాత్రమే, పట్టభద్రులైన తరవాత తమకు మిగిలిందని అంటూండడం అప్పుడప్పుడు వింటూంటాను. వాళ్ళు ఆ విధంగా ఒప్పుకోడం, విద్యావిషయంలో నిస్సందేహంగా నాకున్న లోపాలకు ఒక్కరవ్వ ఊరట కలిగిస్తుంది.

1915 జూన్ నెలలో నేను కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయం నుంచి డిగ్రీ తీసుకున్ననాడు మా గురుదేవుల పాదాలమీద వాలి, ఆయన ప్రాణశక్తి[1]

1. ఇతరుల మనసుల్నీ, సంఘటన ఘటననూ ప్రభావితం చేసే శక్తి, ఒక 'విభూతి' (యోగశక్తి) ; పతంజలి యోగసూత్రాల్లో మూడో అధ్యాయంలో 24 శ్లోకంలో దీన్ని వివరించాడు. ఈ శక్తి, ''సార్వజనీన సానుభూతి''కి ఫలితమని తెలియజేస్తుంది అది.

లోంచి నా ప్రాణశక్తిలోకి ప్రసరించిన ఆశీస్సులన్నింటికీ ఆయనకు కృతజ్ఞతలు తెలుపుకొన్నాను.

ఈశ్వరుడు మానవుణ్ణి తన సర్వశక్తిమంతమైన రూపంలో సృష్టించాడని పవిత్ర గ్రంథాలన్నీ ఘోషిస్తాయి. విశ్వంమీద నియంత్రణ ప్రకృతికి అతీతమైన ఉన్నట్టు కనిపిస్తుంది ; కాని నిజానికి తన పుట్టుకకు మూలం భగవంతుడనే "సరయిన స్పృహ" (సమ్యక్ స్మరణ) సాధించిన ప్రతి ఒక్కడిలోనూ అటువంటి శక్తి సహజంగా ఉంటుంది. అహంకారమూ, వ్యక్తిగత వాంఛల రూపంలో అది తల ఎత్తడమూ శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారి మాదిరిగా భగవత్సాక్షాత్కారం పొందిన వాళ్ళలో ఉండవు. నిజమైన గురువుల కార్యకలాపాలు 'ఋతం' అనే సహజ ధార్మికతకు అప్రయత్నంగానే అనురూపంగా ఉంటాయి. ఎమర్సన్ మాటల్లో చెప్పాలంటే, మహాపురుషులందరూ, "ధర్మపరాయణులు కావడం కాదు, వారే 'ధర్మస్వరూపు' లవుతారు ; అప్పుడు సృష్టి లక్ష్యం నెరవేరుతుంది, ఈశ్వరుడు బాగా ప్రసన్నుడవుతాడు.

దైవసాక్షాత్కారం పొందిన మనిషి ఎవరయినా సరే, అలౌకిక ఘటనలు ప్రదర్శించగలడు ; సూక్ష్మమైన సృష్టి నియమాల్ని అతడు అర్థంచేసుకోడమే దానికి కారణం. కాని సద్గురువులందరూ అద్భుత శక్తుల్ని ప్రయోగించాలని తల పెట్టరు. ప్రతి సాధువూ తన రీతిలో తాను దేవుణ్ణి ప్రతిబింబింపజేస్తూ ఉంటాడు ; ఏ రెండు ఇసక రేణువులూ కచ్చితంగా ఒకదాన్నొకటి పోలకుండా ఉండే ఈ ప్రపంచంలో ఈ మాదిరి వ్యక్తిత్వాభివ్యక్తి మౌలికమైనది.

దైవజ్ఞానం పొందిన సాధువుల్ని గురించి అపవాదంలేని సూత్రాలు రూపొందించడం కుదరదు ; కొందరు అద్భుత అలౌకిక చర్యలు ప్రదర్శిస్తారు, కొందరు ప్రదర్శించరు ; కొందరు నిష్క్రియులుగా ఉంటే మరికొందరు (ప్రాచీన భారతదేశంలోని జనకమహారాజు, సెంట్ తెరీసా ఆఫ్ ఆవిలా లాంటివాళ్ళు) బృహత్ కార్యకలాపాల్లో తలమునకలై ఉంటారు ; కొందరు ఉద్బోధిస్తారు, సంచారం చేస్తారు, శిష్యుల్ని స్వీకరిస్తారు. కాని మరికొందరు నీడమాదిరిగా నిశ్శబ్దంగానూ వినమ్రంగానూ జీవితాలు గడుపుతారు. ప్రతి సాధువుకూ వేరువేరు లిపిలో రాసిపెట్టిఉన్న రహస్యమైన కర్మలిఖితాన్ని లౌకిక విమర్శకుడెవడూ చదవలేడు.

"లే ముకుందా," అన్నారాయన అనునయంగా, "సూర్యచంద్రుల స్థానాల్ని మరో విధంగా మార్చడం కంటె నిన్ను పట్టభద్రుణ్ణి చెయ్యడమే ఎక్కువ సౌకర్యంగా కనిపించి ఉంటుంది ఈశ్వరుడికి!"

అధ్యాయం : 24

నేను సన్యాసం తీసుకోడం

"గురుదేవా, నేను బెంగాల్-నాగపూర్ రైల్వేలో నిర్వాహక ఉద్యోగానికి ఒప్పుకుంటే బాగుంటుందని నాన్నగారు ఆత్రంగా ఉన్నారు. కాని నేను, వద్దని కచ్చితంగా చెప్పేశాను," అంటూ నేను, "స్వామీ, మీరు నాకు సన్యాసదీక్ష ఇయ్యరా?" అని ఆశగా అర్థిస్తూ, మా గురుదేవులవేపు చూశాను. వెనకటి సంవత్సరాల్లో నేను ఇదే కోరిక కోరినప్పుడు ఆయన, నా నిశ్చయం ఎంత దృఢమైందో పరీక్షించడానికి, దాన్ని నిరాకరించారు. అయితే ఈనాడు, కరుణార్ద్ర దృష్టితో చిరునవ్వు నవ్వారు.

"మంచిది, రేపే నీకు సన్యాసదీక్ష ఇస్తాను," అంటూ ప్రశాంతంగా ఇంకా ఇలా అన్నారు, "నువ్వు సన్యాసం తీసుకోవాలన్న కోరిక విడవకుండా ఉన్నందుకు నాకు సంతోషంగా ఉంది. "నువ్వు దేవుణ్ణి నీ వేసవి (పడుచుతనం) అతిథిగా ఉండమని ఆహ్వానించకపోతే, నీ జీవితపు చలికాలం (ముసలితనం) లో ఆయన నీ దగ్గిరికి రాడు," అని తరచుగా అనేవారు లాహిరీ మహాశయులు.

"ప్రియ గురుదేవా, పూజనీయులైన మీ మాదిరిగానే నేను కూడా సన్యాసిగా ఉండాలన్న కోరికను ఎన్నడూ విడిచిపెట్టలేను." అపారమైన అభిమానంతో ఆయనవేపు చూసి చిరునవ్వు నవ్వాను.

"పెళ్ళికానివాడు దైవసంబంధమయినవాటికోసం ఆరాటపడతాడు; ఆయన్ని ఎలా సంతోషపెట్టాలా అని చూస్తాడు : కాని పెళ్ళయిన

వాడు ప్రాపంచిక విషయాలగురించి ఆరాటపడతాడు; తన పెళ్ళాన్ని ఎలా సంతోషపెట్టాలా అని చూస్తాడు."[1] ఒక రకమైన ఆధ్యాత్మిక శిక్షణ పొందిన తరవాత పెళ్ళి చేసుకున్న మా స్నేహితుల్లో చాలామంది జీవితాల్ని నేను విడమరిచి చూశాను. వాళ్ళు లౌకిక బాధ్యతల సముద్రంలో ప్రయాణం మొదలుపెట్టి, గాఢంగా ధ్యానం చెయ్యాలని చేసుకున్న తీర్మా నాల్ని మరిచేపోయారు.

జీవితంలో, దేవుడికి రెండోస్థానం[2] [అప్రధానమైన స్థానం] కేటా యించడమన్నది నా ఊహకు అందని విషయం. చడీ చప్పుడూ లేకుండా, జన్మజన్మాంతరాల్లో మనిషికి తన కానుకలు కురిపిస్తూ బ్రహ్మాండాని కంతకూ ఏకైకస్వామి అయినవాడు ఆయనే. ఆ కానుకలకు ప్రతిగా మానవుడు, ఆయనకి ఇవ్వదగిన కానుక ఒకే ఒకటి— అది తన ప్రేమ; దాన్ని ఇవ్వడానికయినా మానడానికయినా అతనికి అధికారం ఉంది.

సృష్టిలో అణువణువునా ఉన్న తన ఉనికిని గోప్యంగా కప్పి ఉంచడానికి అంతులేని శ్రమ తీసుకోడంలో సృష్టికర్తకు ఒకే ఒక ఉద్దేశ్యం, ఒకే సున్నితమైన కోరిక, ఉండి ఉంటుంది— మానవుడు స్వతంత్ర సంకల్పంతో మాత్రమే తనను అన్వేషించాలని. సర్వశక్తి మత్వమనే ఉక్కు పిడికిలిని నమ్రత అనే ఏ ముఖమల్ తొడుగులో మరుగుపరచలేదాయన!

ఆ మర్నాడు, నా జీవితంలో ఎన్నటికీ మరుపురాని రోజు. నాకు బాగా గుర్తు; ఆహ్లాదకరమైన ఆ రోజు గురువారం. 1915 జూలై నెల. కాలేజిలో నేను పట్టభద్రుణ్ణి అయిన కొద్దివారాలకే. శ్రీరాంపూర్ ఆశ్రమం

1. I కోరింథియన్లు 7 : 32-33 (బైబిలు).

2. "దేవుడికి రెండోస్థానం ఇచ్చేవాడు, ఆయనకు ఏ స్థానమూ ఇవ్వని వాడే"- రస్కిన్.

లోపలి బాల్కనీలో గురుదేవులు, తెల్లటి ఒక కొత్త పట్టుబట్టను కాషాయ వన్నె అద్దకం రంగులో ముంచారు; సన్యాసులు కట్టుకొనే బట్టలకు సాంప్రదాయికంగా వాడే వన్నె ఇది. బట్ట ఆరిన తరవాత, సన్యాసి పరి ధానంగా, గురుదేవులు దాన్ని నాకు కప్పారు.

"ఒకనాటికి నువ్వు పడమటి దేశాలకి వెళ్తావు; అక్కడి వాళ్ళు పట్టును పసందు చేస్తారు," అన్నారాయన. "అందువల్ల మామూలుగా అందరూ కట్టుకొనే నూలుబట్టకు బదులు, ఒక గుర్తుగా, నీకోసం పట్టుబట్ట ఎంపిక చేశాను."

భారతదేశంలో సన్యాసులు పేదరికాన్ని ఆదర్శంగా తీసుకుంటారు కాబట్టి పట్టుబట్ట కట్టుకున్న స్వామి అవుపించడం అరుదు. అయితే చాలా మంది యోగులు పట్టుబట్టలు కట్టుకోడానికి కారణం, అది నూలుబట్టకన్న ఎక్కువగా, శరీరంలోని కొన్ని సూక్ష్మ (విద్యుత్) ప్రవాహాల్ని సంర క్షించగలిగి ఉండడమే.

"తతంగాలు నాకు కిట్టవు," అన్నారు శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు. "విద్వత్ (కర్మకాండలేని) రీతిలో నీకు సన్యాసదీక్ష ఇస్తాను."

'వివిదిష' అనే సాంగోపాంగ సన్యాసదీక్షలో అగ్నికార్యం కూడా ఒకటి ఉంటుంది; ఈ ప్రక్రియలో ప్రతీకాత్మకంగా అంత్యక్రియలు జరుగుతాయి. శిష్యుడి భౌతికకాయం మరణించినట్టూ దాన్ని జ్ఞానజ్వాలలో దహనం చేసినట్టూ పరిగణిస్తారు. కొత్తగా దీక్ష ఇచ్చిన సన్యాసికి ఒక మంత్రం ఉపదేశిస్తారు; ఉదాహరణకు: "ఈ ఆత్మ బ్రహ్మ" [అయ మాత్మా బ్రహ్మ][1] అనికాని, "నువ్వే అది" [తత్త్వమసి] అనికాని,

1. అంటే, "ఈ ఆత్మ పరబ్రహ్మ' అని అర్థం. ఈ పరబ్రహ్మ ఒకరు సృష్టించినది కాదు; పూర్తిగా నిర్విశేషమైనది ('నేతి, నేతి' : ఇదికాదు, ఇది

"నేనే ఆయన" [సోఽహం] అని కాని. అయితే శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు నిరాడంబరతాప్రియులు కనక, లాంఛనప్రాయమైన కర్మకాండలన్నీ కట్టిపెట్టి, నన్నొక కొత్తపేరు ఎన్నుకోమని మాత్రమే అన్నారు.

"నీకు నువ్వే ఎన్నిక చేసుకునే హక్కు ఇస్తాను," అన్నారు చిన్నగా నవ్వుతూ.

"యోగానంద,"[2] అని చెప్పాను, ఒక్క క్షణం ఆలోచించి. ఈ పేరుకు అర్థం, "యోగం ద్వారా పొందే ఆనందం" అని.

"తథాస్తు. ముకుందలాల్ ఘోష్ అనే కుటుంబ వ్యవహార నామం విడిచిపెట్టేసి, ఇకనుంచి నిన్ను, సన్యాసాశ్రమ సంప్రదాయంలో 'గిరి' శాఖకు చెందిన యోగానందుడిగా పిలుస్తారు."

శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారి ముందు నేను మోకరిల్లి, ఆయన నా కొత్త పేరు పలకడం మొట్టమొదటిసారిగా వింటున్నప్పుడు, నా హృదయం కృతజ్ఞతతో పెల్లుబికిపోయింది. ఆనాటి కుర్రముకుందుడు ఒకనాటి కెప్పటికో స్వామి యోగానందగా పరివర్తన చెందాలని ఎంత ప్రేమగా, ఎంత శ్రమకోర్చి హైరాణపడ్డారు! ఆనందభరితుణ్ణయి నేను, స్వామి శంకరుల (శంకరాచార్యులవారు) సుదీర్ఘ సంస్కృత స్తోత్రం [నిర్వాణ షట్కం] లోంచి కొన్ని శ్లోకాలు చదివాను[1]:

కాదు). కాని వేదాంతంలో దీన్ని తరచుగా, 'సత్-చిత్-ఆనందం'గా పేర్కొంటారు.

2. "యోగానంద" అన్నది స్వాముల్లో బాగా వినిపించే పేరే.

1. శంకరుల్ని తరచుగా శంకరాచార్యులవారని అంటారు; ఆచార్యులంటే 'మతగురువులు'. శంకరుల కాలాన్ని గురించి పండితుల్లో వివాదాలు జరుగుతూ ఉంటాయి. ఈ అద్వితీయ అద్వైతి క్రీ. పూ. ఆరో శతాబ్దిలో జీవించారని కొన్ని

"మనో బుద్ధ్యహంకార చిత్తాని నాహం
న చ శ్రోత్ర జిహ్వే న చ ఘ్రాణ నేత్రే
న చ వ్యోమ భూమి ర్న తేజో న వాయుః
చిదానందరూపః శివోఽహం శివోఽహం.

న మృత్యు ర్న శంకా న మే జాతిభేదః
పితా నైవ మే నైవ మాతా న జన్మ
న బంధు ర్న మిత్రం గురుర్నైవ శిష్యః
చిదానందరూపః శివోఽహం శివోఽహం.

అహం నిర్వికల్పో నిరాకారరూపో
విభుత్వాచ్చ సర్వత్ర సర్వేంద్రియాణాం
న చాసంగతం నైవ ముక్తి ర్న మేయః
చిదానందరూపః శివోఽహం శివోఽహం."

ప్రతి స్వామీ, భారతదేశంలో చిరంతన కాలంగా మన్ననలందుకుంటూ వస్తున్న సన్యాస మఠామ్నాయానికి చెంది ఉంటాడు. కొన్ని శతాబ్దాల కిందట శంకరాచార్యులవారు దీన్ని పునర్వ్యవస్థీకరించి [మఠామ్నాయ మహానుశాసనం] ఇప్పుడున్న రీతిలోకి మార్చారు. అనాటినించి ఋషితుల్యులైన మఠాధిపతుల అవిచ్ఛిన్న పరంపర (వారిలో ప్రతి ఒక్కరికీ పరంపరాగతంగా 'జగద్గురు శంకరాచార్య' అనే బిరుదు ఉంటుంది)[1] దీనికి ఆధిపత్యం వహిస్తూ వస్తోంది. ఈ సన్యాస మఠామ్నా

లిఖిత ఆధారాలు సూచిస్తాయి; ఆనందగిరి అనే ముని క్రీ. పూ. 44-12 అన్న తేదీలు ఇస్తున్నాడు; శంకరులు క్రీ. శ. ఎనిమిదో శతాబ్దంవారని పాశ్చాత్య చారిత్రకులు అంటారు. ఎన్నో యుగాల సంబంధం!

1. పూరీలో ఉన్న సనాతనమైన గోవర్ధన మఠానికి అధిపతులు, కీ. శే. జగద్గురు శంకరాచార్యులవారు, పూజ్యపాదులు భారతీకృష్ణ తీర్థులు 1958 లో

యంలో చాలామంది —బహుశా పదిలక్షల మంది— స్వాములు ఉన్నారు; అందులో ప్రవేశించడానికి వారు పాటించవలసిన నియమం, సన్యాసులైన వారి దగ్గరే దీక్ష తీసుకోడం. ఈ ప్రకారంగా, సన్యాస మఠామ్నాయం లోని స్వాములందరూ, గురుసార్వభౌములైన ఆది ("మొట్టమొదటి") శంకరాచార్యులవారి నుంచే తమ ఆధ్యాత్మిక పరంపర మొదలైనట్టు భావిస్తారు. వీరు పేదరికాన్నీ (వస్తు సంపదపట్ల నిర్మమత్వం), బ్రహ్మ చర్యాన్నీ, మఠాధిపతిపట్ల విధేయతనూ పాటిస్తామని ప్రతిజ్ఞ చేస్తారు. కేథలిక్ క్రైస్తవుల సన్యాసాశ్రమ విధులు కూడా చాలా విధాల, అంత కన్న ప్రాచీనమైన మఠామ్నాయ విధుల్ని పోలి ఉంటాయి. ప్రతి స్వామీ తన కొత్త పేరుకు చివర, మఠామ్నాయంలోని పది ఉపవిభాగాల్లోనూ ఒకదానితో తనకున్న ఔపచారిక సంబంధాన్ని సూచించే పదం ఒకటి చేర్చుకుంటాడు. ఈ 'దశనామి' విభాగాల్లో ఒకటి 'గిరి' (కొండ) శాఖ; శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారూ వారివల్ల నేనూ, ఈ శాఖకు చెందినవాళ్ళం. తక్కిన

మూడు నెల్లపాటు అమెరికా సందర్శించారు. శంకరాచార్యులలో ఒకరు పాశ్చాత్య దేశాల్లో సంచారం చెయ్యడమన్నది ఇదే మొదలు. చారిత్రక ప్రాముఖ్యం వహించే ఆయన యాత్రను ప్రోత్సహించిన సంస్థలు పరమహంస యోగానందులు స్థాపించిన సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్, యోగదా సత్సంగ సొసైటీ ఆఫ్ ఇండియా. జగద్గురువులు అమెరికాలో ప్రముఖమైన విశ్వవిద్యాలయాల్లో ప్రసంగాలు చేశారు. ప్రఖ్యాత చారిత్రకుడు, డా॥ ఆర్నాల్డ్ టాయిన్బీతో ప్రపంచశాంతిని గురించి ఏర్పాటు చేసిన చర్చలో పాల్గొన్నారు.

1959 లో పూరీ శంకరాచార్యులు, యోగదా సత్సంగ స్వాములిద్దరికి సన్యాసదీక్ష ఇవ్వడంలో, యోగదా సత్సంగ సొసైటీ ఆఫ్ ఇండియా/సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్ గురువుల ప్రతినిధిగా వ్యవహరించమని కోరుతూ అధ్యక్షు రాలు శ్రీ శ్రీ దయామాత పంపిన ఆహ్వానాన్ని అంగీకరించారు. పూరీలో యోగదా సత్సంగ ఆశ్రమంలో ఉన్న శ్రీయుక్తేశ్వర మందిరంలో ఈ దీక్ష నిర్వహించారు. (ప్రచురణకర్త గమనిక).

శాఖల్లో కొన్ని: 'సాగర' (సముద్రం), 'భారతి' (భూమి), 'పురి' (ప్రదేశం), 'సరస్వతి' (ప్రకృతి జ్ఞానం), 'అరణ్య' (అడవి), 'తీర్థ' (పుణ్యస్థలం) శాఖలు.

సాధారణంగా స్వాముల సన్యాసాశ్రమం చివర ఉండే 'ఆనంద' శబ్దం, ఒకానొక నిర్దిష్ట మార్గంలో, స్థితిలో, లేదా దివ్యవిశిష్టత ద్వారా మోక్షం సాధించాలన్న ఆశయాన్ని సూచిస్తుంది; ప్రేమ, జ్ఞానం, వివేకం, భక్తి, సేవ, యోగం అన్నవాటిలో ఏదైనా అందుకు ఉపక రించవచ్చు.

మానవజాతి కంతకీ నిస్స్వార్థంగా సేవ చెయ్యాలనీ వ్యక్తిగత సంబంధాల్నీ ఆకాంక్షల్నీ విడిచిపెట్టాలనీ ఏర్పరచుకొన్న ఆదర్శంవల్ల స్వాముల్లో చాలామంది, భారతదేశంలోకాని అప్పుడప్పుడు విదేశాల్లోకాని, మానవసేవలోనూ విద్యాసంబంధమైన కార్యకలాపాల్లోనూ చురుకుగా పాల్గొంటూ ఉంటారు. కుల, మత, వర్గ, వర్ణ, లింగ, జాతి విద్వేష దురభిమానాలన్నిటినీ విడిచిపెట్టి స్వామి, మానవ సౌభ్రాత్ర నియమాల్ని పాటిస్తాడు. కేవల పరబ్రహ్మైక్యమే అతని లక్ష్యం. "నేనే ఆయన" (సోఽహం) అన్న భావనతో జాగృత, సుప్తచైతన్యాన్ని మథిస్తూ సంతుష్ట మనస్కుడయి ప్రపంచంలో విహరిస్తాడు కాని, ప్రపంచానికి చెందడు. అప్పుడే అతనికి 'స్వామి'— 'స్వ' అంటే ఆత్మ; దాంతో ఐక్యం కావడానికి యత్నించేవాడు స్వామి— అన్న బిరుదు సార్థక మవు తుంది.

శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు స్వామీ యోగీ కూడా. మఠసంబంధ కారణంగా, స్వామి అయినవాడల్లా యోగి కానక్కర లేదు. దైవసాక్షా త్కారం కోసం శాస్త్రీయమైన ఒక పద్ధతిని సాధన చేసేవారు ఎవరయినా యోగే. ఆయన పెళ్ళయినవాడు కావచ్చు, పెళ్ళి కానివాడు కావచ్చు;

లౌకిక బాధ్యతలు గలవాడు కావచ్చు, ఔపచారికమయిన మతసంబంధాలు గలవాడు కావచ్చు.

ఒక స్వామి కేవలం కఠోర త్యాగంతో కూడిన శుష్కమైన జ్ఞాన మార్గాన్ని అనుసరించడం సంభవమే; కాని యోగి కచ్చితమైన నియమాను సార సాధనలో నిమగ్నుడై, దాని ద్వారా మనస్సునూ శరీరాన్నీ క్రమ శిక్షణలో పెట్టుకొని క్రమంగా ఆత్మవిముక్తి సాధిస్తాడు. ఆవేశ హేతువుల వల్లనో విశ్వాసంవల్లనో దేన్నీ గుడ్డిగా నమ్మకుండా యోగి, సనాతన ఋషులు ప్రప్రథమంగా గుర్తించి సాకల్యంగా పరీక్షించి చెప్పిన ఆధ్యాత్మిక అభ్యాసాల్ని సాధనచేస్తాడు. భారతదేశంలో ప్రతియుగంలోనూ యోగవిద్య, నిజంగా విముక్తి సాధించిన, క్రీస్తువంటి నిజమయిన యోగీశ్వరుల్ని తయారుచేసింది.

ప్రతి శాస్త్రం మాదిరిగానే యోగవిద్య, ప్రతి దేశం ప్రజలూ, ప్రతి కాలం ప్రజలూ సాధన చెయ్యదగ్గది. యోగవిద్య పాశ్చాత్యులకు "ప్రమాదకరమైనది" లేదా "నప్పనిది" అంటూ అజ్ఞానులైన రచయితలు కొందరు ప్రతిపాదించిన సిద్ధాంతం పూర్తిగా అసత్యమేకాక, చిత్తశుద్ధి గల విద్యార్థు లనేకమంది యోగవిద్యవల్ల అనేక లాభాలు పొందడానికి వీలు లేకుండా ఘోరంగా నిరోధించినది.

యోగవిద్య, ఆలోచనల సహజ సంక్షోభాన్ని అదుపులోపెట్టే ఒకానొక పద్ధతి; లేకపోతే ఆ సంక్షోభం సత్యమైన తమ ఆత్మస్వరూపాన్ని దర్శించనివ్వకుండా, మానవులందరినీ అన్ని దేశాలవాళ్ళనీ నిష్పక్షపాతంగా నిరోధిస్తుంది. రోగనివారకమైన సూర్యకాంతి మాదిరిగా, యోగవిద్య, తూర్పుదేశాలవాళ్ళకీ పడమటిదేశాలవాళ్ళకీ కూడా సమానంగా లాభం కలిగిస్తుంది. చాలామంది ఆలోచనలు నిర్విరామమైనవీ నిలకడ

లేనివీ; కనక, మనస్సును అదుపులోపెట్టే యోగశాస్త్రం ఆవశ్యకత సుస్పష్టమవుతోంది.

సనాతన ఋషిపుంగవుడు పతంజలి,[1] యోగశాస్త్రాన్ని నిర్వచిస్తూ "ఒకటి విడిచి ఒకటి పొప్పన చైతన్యంలో లేచే తరంగాల్ని శమింప జేయడం" అన్నాడు.[2] 'యోగసూత్రాలు' అనే పేరుతో ఆయన సంగ్రహంగా రాసిన మహాగ్రంథం హిందూషడ్దర్శనాల్లో ఒకటి పాశ్చాత్య తత్త్వ శాస్త్రాలకు భిన్నంగా, హిందూ షడ్దర్శనాల్లో, కేవలం సిద్ధాంతపరమైన బోధలే కాకుండా ఆచరణ సాధ్యమైనవి కూడా పొందుపరిచి ఉన్నాయి.

---

1. పతంజలి క్రీ. పూ. రెండో శతాబ్దివాడని చాలామంది విద్వాంసులు అంటున్నప్పటికీ ఆయన కాలం కచ్చితంగా తెలియకుండానే ఉంది. ఋషులు బహుసంఖ్యాకమైన విషయాలెన్నిటిగురించో గ్రంథాలు రాశారు; వారి అంతర్దృష్టి ఎంత గాఢమంటే, ఎన్ని యుగాలకయినా సరే, వాటికి కాలదోషం పట్టించగల శక్తి లేదు; అయినప్పటికీ ఆ ఋషులు తమ గ్రంథాల్లో తమ జీవితకాలాల్ని పేర్కొనడానికి కాని, తమ మూర్తిమత్వాల ముద్రలు వాటిమీద వెయ్యడానికి కాని ఏమీ ప్రయత్నించకపోవడంతో తరవాతి చారిత్రకులకు విభ్రాంతి కలిగింది. తమ స్వల్ప జీవితకాలాలు అనంత జీవితంలో మెరిసే మెరుపుల్లా తాత్కాలిక ప్రాముఖ్యం కలిగినవేనని, సత్యం కాలాతీతమని, దానిమీద వ్యాపారముద్ర వెయ్యడం అసాధ్యమని, అదేమీ తమ సొంత ఆస్తి కాదని వారికి తెలుసు.

2. "యోగశ్చిత్తవృత్తినిరోధః" (యోగసూత్రాలు 1 : 2) అన్నదాన్ని "మనోభావ వికారాల నిలుపుదల" అని కూడా అనువదించవచ్చు. చింతన శీలతను సూచించే సమగ్ర పదం 'చిత్తం'; ప్రాణశక్తులు, మానస సత్త (మనస్సు లేదా ఇంద్రియ స్పృహ), అహంకారం (నేను, నాది అనే భావం), బుద్ధి (సహజావబోధాత్మకమైన జ్ఞానం) ఇందులోకే వస్తాయి. 'వృత్తి' (దీనికి వాచ్యార్థం, "సుడిగుండం") అనేది, మానవుడి చైతన్యంలో నిరంతరం పైకి లేస్తూ కిందికి పడుతూ ఉండే ఆలోచన, ఆవేశతరంగాల్ని సూచిస్తుంది. 'నిరోధ' మంటే శమింప జేయడం, నిలుపుదల, అదుపులో ఉంచడం అని అర్థం.

హిందూ దర్శనాలు, ఊహకు అందే సత్త్వమీమాంసాపరమైన ప్రశ్నలన్నిటికీ సమాధానాలు అన్వేషించిన మీదట, శాశ్వత బాధానివృత్తినీ అక్షయ ఆనందాన్నీ కలిగించడానికి తోడ్పడే నిర్దిష్టమైన ఆరు శాస్త్రాల్ని రూపొందించాయి.

ఆరు దర్శన శాస్త్రాల్లోకీ[1] యోగసూత్రాల్లో, ప్రత్యక్ష సత్యదర్శన సాధనకు ఉపకరించే అత్యంత సమర్థమైన పద్ధతులున్నాయని, తరవాతి కాలపు 'ఉపనిషత్తులు' ఉద్ఘోషించాయి. ఆచరణ సాధ్యమైన యోగ ప్రక్రియల ద్వారా మానవుడు, ఊహాపోహాల ఊసరక్షేత్రాల్ని శాశ్వతంగా విడిచిపెట్టి సత్యసారాన్ని అనుభవంలో ప్రత్యక్షీకరించుకుంటాడు.

పతంజలి యోగశాస్త్రాన్ని 'అష్టాంగయోగ' మంటారు. అందులో మొదటి మెట్లు : (1) యమం: నైతికవర్తన, (2) నియమం: మత ధర్మానుష్ఠానం, ఇతరుల్ని బాధపెట్టకపోవడం (అహింస), ఎప్పుడూ సత్యాన్ని పాటించడం (సత్యం), దొంగతనం చెయ్యకపోవడం (అస్తేయం), ఇంద్రియాల్ని నిగ్రహించుకోడం (బ్రహ్మచర్యం), దేనికీ ఆశపడకపోవడం (అపరిగ్రహం) అన్నవాటితో 'యమం' నెరవేరుతుంది. శారీరక మానసిక పరిశుద్ధత (శౌచం), తృప్తి (సంతోషం), స్వయం శిక్షణ (తపం), పవిత్ర గ్రంథాల్ని అధ్యయనం చెయ్యడం (స్వాధ్యాయం), దేవుడిమీద భక్తి (ఈశ్వర ప్రణిధానం) 'నియమం' కిందికి వస్తాయి.

తరవాతి మెట్లు ఏవంటే: (3) ఆసనం (సరయిన భంగిమ): వెన్నెముకను నిటారుగా నిలిపి శరీరాన్ని నిలకడగా, ధ్యానానికి అనువైన సుఖాసనంలో ఉంచాలి ; (4) ప్రాణాయామం (సూక్ష్మమైన ప్రాణ

1. ఆస్తిక (వేద ప్రమాణాన్ని అంగీకరించే) దర్శనాలు ఆరూ ఇవి: సాంఖ్యం, యోగం, వేదాంతం, మీమాంస, న్యాయం, వైశేషికం.

ప్రవాహాలను అదుపులో ఉంచుకోడం) ; (5) ప్రత్యాహారం (జ్ఞానేంద్రియాల్ని బయటి వస్తువుల మీంచి వెనక్కి మళ్ళించుకోడం).

చివరి మెట్లు అసలు యోగం కిందికివచ్చే అంగాలు : (6) ధారణ (ఏకాగ్రత), మనస్సును ఒకే ఆలోచనమీద నిలిపి ఉంచడం ; (7) ధ్యానం (దైవచింతన), (8) సమాధి (అధిచేతనానుభవం). ఈ అష్టాంగ యోగ మార్గం,[1] అంతిమ లక్ష్యమైన కైవల్యానికి చేరుస్తుంది ; అందులో యోగి, బుద్ధిగ్రాహ్యతకు అతీతంగా ఉండే సత్యాన్ని సాక్షాత్కరింపజేసుకుంటాడు.

"ఎవరు గొప్ప ? స్వామా, యోగా ?" అని ఎవరయినా అడగవచ్చు. దేవుడితో ఐక్యాన్ని సాధిస్తే, వివిధ మార్గవిభేదాలు వెంటనే అదృశ్యమవుతాయి. అయితే 'భగవద్గీత' మాత్రం, యోగంలోని పద్ధతులు సర్వాంగీణమైనవని చెబుతుంది. వీటి ప్రక్రియలు, సన్యాసజీవితం వేపు మొగ్గుచూపే ఏ కొద్దిమంది మాదిరిగానో కేవలం కొన్ని తరహాల మనుషుల కోసం, కొన్ని మనస్తత్త్వాల మనుషులకోసం ఉద్దేశించినవి కావు ; సాధకుడు ఏదో ఒక విశిష్ట సంప్రదాయానికి బద్ధుడై ఉండవలసిన ఆవశ్యకత యోగంలో లేదు. యోగశాస్త్రం విశ్వజనీనమైన ఆవశ్యకతను నెరవేరుస్తుంది కాబట్టి దానికి సహజమైన విశ్వజనీన ఆకర్షణ ఉంది. నిజమైన యోగి ప్రపంచంలో విధివిధేయుడయి ఉండిపోవచ్చు : అక్కడ అతను

1. ఇదీ బౌద్ధుల అష్టాంగమార్గమూ ఒకటి కావు. మానవ ప్రవర్తనకు మార్గదర్శకంగా బౌద్ధమతంలోని "అష్టాంగమార్గం" ఇలా ఉంది: 1) సరయిన ఆదర్శాలు (సమ్యక్ దృష్టి) 2) సరయిన ఉద్దేశ్యం (సమ్యక్ సంకల్పం), 3) సరయిన మాట (సమ్యక్ వాక్కు), 4) సరయిన చేత (సమ్యక్ కర్మ), 5) సరయిన బతుకుతెరువు (సమ్యక్ ఆజీవం), 6) సరయిన కృషి (సమ్యక్ వ్యాయామం), 7) (ఆత్మను గురించి) సరయిన జ్ఞాపకం (సమ్యక్ స్మృతి), 8) సరయిన సాక్షాత్కారం (సమ్యక్ సమాధి.)

నీటిమీద వెన్నముద్ద లాంటివాడు ; అంతేకాని, క్రమశిక్షణలేని మానవ సముదాయం మాదిరిగా, గిలకొట్టకుండా ఉంచిన, ఇట్టే నీళ్ళు కలపడానికి వీలయిన పాలవంటివాడు కాదు. మానవుడు, అహంకారజన్యమైన వాంఛల పట్ల మానసికమైన అనాసక్తిని నిలుపుకొంటూ, దైవనిర్ణీతమైన ఉపకర ణంగా సౌముఖ్యంతో, జీవితంలో తన పాత్రను తాను నిర్వహిస్తూ ఉన్న ట్లయితే, లౌకిక బాధ్యతలు నెరవేర్చడమన్నది మనిషిని దేవుణ్ణించి దూరం చెయ్యనక్కరలేదు. అయితే అందుకు మనిషి మానసికంగా, అహంకార జనితమైన కోరికల్లో చిక్కుకొని ఉండకుండా, తనను దేవుడి ఉపకర ణంగా మనసారా భావించుకొంటూ జీవితంలో తన పాత్ర నిర్వహించాలి.

ఈనాడు అమెరికన్, యూరోపియన్, లేదా హైందవేతర దేశాల్లో జీవిస్తున్న మహాపురుషులు ఎందరో ఉన్నారు ; వీరు 'యోగి', 'స్వామి' అన్న మాటలుసైతం ఎన్నడూ విని ఉండకపోయినప్పటికీ, ఆ పదాలకు నిదర్శనంగా నిలిచే ఆదర్శప్రాయులు. మానవజాతికి తాము చేసిన నిస్స్వార్థ సేవవల్లనయితే నేమి, కామవాసనల్ని ఆలోచనల్ని అదుపులో ఉంచుకోడంవల్లనయితే నేమి, ఏకోన్ముఖమైన దైవప్రేమవల్లనయితే నేమి, మహత్తరమైన ఏకాగ్రతాసాధనశక్తులవల్లనయితేనేమి, వీరంతా ఒక విధంగా యోగులే ; యోగలక్ష్యాన్ని— ఆత్మనిగ్రహాన్ని— నిలుపుకొన్న వారు. వీరికి కనక, మనస్సునూ జీవితాన్నీ ఇప్పటికన్న ఉద్దిష్టమార్గంలో నడిపించగల యోగమనే నిర్దిష్ట శాస్త్రాన్ని బోధించినట్లయితే ఇంకా ఉన్నత స్థితుల్ని అందుకోగలుగుతారు.

పాశ్చాత్య రచయితలు కొందరు, యోగశాస్త్రాన్ని పైపైని తడిమి తప్పుగా అర్థం చేసుకున్నారు. కాని అటువంటి విమర్శకులెన్నడూ దాన్ని సాధన చేసినవాళ్ళు కారు. యోగశాస్త్రానికి అర్పించిన వివేకవంతమై యిన నివాళులలో స్విట్జర్లాండ్ దేశపు ప్రఖ్యాత మనస్తత్వవేత్త

డా॥ సి. జి. యూంగ్ చేసిన ప్రశంసలు చెప్పుకోదగ్గవి : "ఏ మతపద్ధతి అయినా 'శాస్త్రీయ'మైనదని చెప్పుకోగలిగినప్పుడు, పశ్చిమదేశాల్లో కూడా దానికి ప్రజల ఆదరం లభిస్తుందని కచ్చితంగా నమ్మవచ్చు. యోగం, ఈ ఆశ నెరవేరుస్తుంది," అంటాడు డా॥ యూంగ్. "కొత్తమీద కలిగే మోజు, తెలిసీతెలియనివాళ్ళ వ్యామోహం సంగతి అలా ఉంచి, యోగవిద్యకు చాలామంది అనుయాయు లేర్పడడానికి మంచి కారణం ఉంది. అదుపులో ఉంచుకోదగ్గ అనుభవాన్ని ఇస్తుందిది ; ఈ విధంగా, శాస్త్రప్రమాణానికి కావలసిన 'యథార్థా'ల అవసరాన్ని తీరుస్తుంది ; ఇంతే కాకుండా, జీవితంలో ప్రతి దశకూ వర్తించే విధంగా దీనికి గల వ్యాప్తి గాఢతలవల్లా, ప్రాచీనతవల్లా, సిద్ధాంత పద్ధతులవల్లా, ఎన్నడూ కలలో కూడా అనుకోని వాటిని ఇది సాధ్యంచేసి నిరూపించవచ్చు.

"మతపరంగాగాని, తాత్త్వికంగాగాని చేసే ప్రతి సాధనకూ, మనో వైజ్ఞానిక క్రమశిక్షణ అనేదే అర్థం ; అంటే అది మానసికారోగ్యశాస్త్ర పద్ధతి అన్నమాట. యోగం[1]లో చెప్పే బహువిధాలైన కేవల శరీర వ్యాయామ పద్ధతులకు కూడా శరీరారోగ్యశాస్త్రమనే అర్థం ; మామూలు కసరత్తుకన్న శ్వాస ప్రశ్వాస అభ్యాసాలకన్న గొప్పదిది ; ఇది కేవలం యాంత్రికం, శాస్త్రీయం మాత్రమే కాకుండా తాత్త్వికం కూడా కావడమే దానికి కారణం. శరీర భాగాల శిక్షణలో ఇది, వాటిని సంపూర్ణాత్మతో అనుసంధానం చేస్తుందన్నది సుస్పష్టమే ; ఉదాహరణకు, ప్రాణాయామ

---

1. డా॥ యూంగ్ ఇక్కడ ప్రస్తావిస్తున్నది 'హఠయోగం' గురించి. ఆరోగ్యం కోసం, దీర్ఘ ఆయుర్దాయం కోసం సాధనచేసే, శరీర భంగిమలకూ ప్రక్రియలకూ సంబంధించిన ప్రత్యేక శాఖ ఇది. హఠయోగం ఉపయోగకరమైనదే. దీనివల్ల అద్భుతమైన శారీరక ప్రయోజనాలు కలుగుతాయి. కాని ఈ యోగ విధానాన్ని ఆత్మవిమోచనకు యోగులు అరుదుగా అవలంబిస్తారు.

సాధనలో, ప్రాణమన్నది ఊపిరే కాకుండా బ్రహ్మాండంలోని విశ్వ సంచాలకశక్తి కూడా

"యోగానికి ఆధారభూతమైన భావనల్ని గ్రహించుకోకుండా చేసే యోగసాధన వ్యర్థం. శారీరక, ఆధ్యాత్మిక భావనల్ని రెంటినీ ఇది, అసాధారణ రీతిలో, ఒకదాంతో ఒకటి సంపూర్ణంగా మిళితం చేస్తుంది.

"ఈ భావాల్ని ప్రక్రియల్ని రూపొందించిన, అనేక వేల సంవత్సరాల అవిచ్ఛిన్న సంప్రదాయ ఫలంగా అవసరమైన ఆధ్యాత్మిక పునాదులు ఏర్పడ్డ తూర్పుదేశాల్లో, యోగశాస్త్రం, శరీరాన్నీ మనస్సునీ సమైక్యం చేసే సంపూర్ణ, సముచిత పద్ధతి అని, వాటి సమైక్యాన్ని ప్రశ్నించే శాస్త్ర లేదని నేను నిస్సంకోచంగా విశ్వసించగలను. ఈ సమైక్యం, చైతన్యాన్ని అధిగమించే అతీంద్రియ సహజావబోధాల్ని సాధ్యంచేసే మానసికావస్థను కల్పిస్తుంది."

భగవత్స్వరూపమైన ప్రకృతిని బాహ్యంగా జయించడం ఎంత అవసరమో ఆత్మసంయమమనే అంతర్విజ్ఞానం కూడా అంత అవసరమని గ్రహించే రోజు పడమటిదేశాలకు దగ్గరపడుతోంది. పదార్థమనేది వాస్తవానికి ఘనీభూతశక్తి అని శాస్త్రీయంగా ప్రస్తుతం నిర్వివాదమైన సత్యం వల్ల మానవుల మనస్సులు శాంతపడి, విశాలమయే రోజు అణుయుగంలో వస్తుంది. రాళ్ళూ లోహాలవంటి పదార్థాలలోని శక్తులకన్న మహత్తరమైన శక్తుల్ని మానవమనస్సు తనలోంచే విడుదల చెయ్యగలదు ; చేసితీరాలి కూడా ; లేకపోతే కొత్తగా బంధవిముక్తి పొందిన భౌతిక అణు (రాక్షస) శక్తి ప్రపంచంమీద విరుచుకుపడి పిచ్చిగా నాశనం చేస్తుంది. అటం బాంబులగురించి మానవజాతికి గల ఆందోళనవల్ల కలిగే పరోక్షలాభం,

బహుశా, యోగశాస్త్రం[1]పట్ల ప్రయోజనాత్మకమైన ఆసక్తి కావచ్చు; ఇది నిజంగా, "బాంబు దెబ్బకు ధ్వంసంకాని గూడు."

---

1. తెలియనివాళ్ళు చాలామంది, యోగాన్ని 'హఠయోగం'గా చెబుతారు : లేదా అద్భుత శక్తులు సంపాదించడానికి ఉపకరించే క్షుద్రమైన రహస్య కాండగల "ఇంద్రజాలం"గా పరిగణిస్తారు. అయితే, యోగాన్ని గురించి విద్వాంసులు ముచ్చటించేటప్పుడు, యోగసూత్రాల్లో (వీటిని పతంజలి సూత్రాలని కూడా అంటారు) లేదా 'రాజయోగం'లో ప్రవచించిన శాస్త్రాన్నే ఉద్దేశించి చెబుతారు. ఆ గ్రంథంలో పొందుపరిచిన దార్శనిక భావకలు ఎంత అద్భుతమైనవంటే, భారత దేశపు మహామనీషుల్లో కొందరు వాటిమీద ఉత్తేజకరమైన వ్యాఖ్యానాలు రచించారు ; అటువంటివారిలో ఒకరు పరమజ్ఞాని సదాశివేంద్రులు (41 అధ్యాయంలో వివర చూడండి).

వేదప్రమాణాన్ని అంగీకరించే తక్కిన ఐదు సనాతన ఆస్తిక దర్శనాల మాదిరిగానే యోగసూత్రాలు కూడా, పటిష్ఠమైన దార్శనిక శోధనకు నైతిక పరిశుద్ధత అనే "ఇంద్రజాలాన్ని" (యమ నియమాది విధులను) తప్పనిసరిగా ఉండవలసిన ప్రాథమికావసరంగా పరిగణిస్తాయి. పాశ్చాత్యదేశాల్లో నిష్కర్షగా విధించని ఈ వ్యక్తిగత సాధన, భారతీయ షడ్దర్శనాలకు శాశ్వత శక్తిని ప్రసాదించింది. విశ్వాన్ని పరిరక్షించే బ్రహ్మాండ వ్యవస్థ (ఋతం) మానవ భవితవ్యాన్ని నిర్ణయించే నైతిక వ్యవస్థకు భిన్నమైనది కాదు. విశ్వజనీనమైన నైతికనియమాల్ని పాటించడానికి సుముఖంగా లేనివాడు, సత్యాన్ని అన్వేషించడానికి దృఢసంకల్పుడు కానివాడే.

'యోగసూత్రాలు' 3వ పాదంలో యోగసంబంధమైన వివిధ అలౌకిక శక్తుల్ని (విభూతులు, సిద్ధులు) పేర్కొనడం జరిగింది. నిజమైన జ్ఞానం ఎప్పుడూ శక్తే. యోగమార్గాన్ని నాలుగు దశలుగా విభజించారు ; ఒక్కొక్కదానికి ఒక్కొక్క విభూతిని ప్రత్యేకంగా వర్ణించారు. ఒకానొక శక్తిని సాధించిన తరవాత యోగి, ఆ నాలుగింటిలోనూ ఒక దశను దాటినట్టు తెలుసుకుంటాడు. స్వాభావికమైన శక్తులు బహిర్గతం కావడం, యోగవిద్య శాస్త్రీయతకు నిదర్శనం ; ఇందులో ఒకరి "ఆధ్యాత్మిక ప్రగతి"ని గురించి భ్రమతో కూడిన ఊహలు చెయ్యడం నిషిద్ధం ; రుజువు కావాలి !

ఆత్మతో ఐక్యమే ఏకైకలక్ష్యం కావాలి కాని విభూతులు సంపాదించడం కాగూడదని, అవి కేవలం పవిత్రమార్గంలో పడే పుష్పాలు మాత్రమేనని పతంజలి సాధకుణ్ణి హెచ్చరిస్తాడు. శాశ్వత ప్రదాతను అన్వేషించాలి కాని అయన ప్రసాదించే సిద్ధుల్ని కాదు : స్వల్ప ఉపలబ్ధులతో తృప్తిపడే అన్వేషకుడికి దేవుడు దర్శనమియ్యడు. అందువల్ల సరిగా సాధనచేసే యోగి తన సిద్ధుల్ని వినియోగించు కోకుండా జాగ్రత్తపడతాడు ; లేకపోతే అవి, మిథ్యాహంకారం కలిగించి కైవల్య చరమావస్థకు చేరకుండా పక్కదారి పట్టిస్తాయి.

యోగి తన అనంత లక్ష్యాన్ని చేరినప్పుడు విభూతులు ప్రదర్శించవచ్చు, ప్రదర్శించకపోవచ్చు ; అది అతని ఇచ్ఛానుసారం. అప్పుడతని చర్యలు- అలౌకిక ఘటనాపరమయినా కాకపోయినా- కర్మబంధం లేకుండానే జరుగుతాయి. వ్యక్తిపరమైన అహంకారమనే అయస్కాంతం ఇంకా ఉన్నపోడే, కర్మఅనే ఇనప రజనును అకర్షించడం జరుగుతుంది.

అధ్యాయం : 25

అన్నయ్య అనంతుడు, చెల్లెలు నళిని

“అనంతుడింక బతకడు ; ఈ జన్మకు అనుభవించవలసిన కర్మ తీరిపోయింది.”

ఒకనాడు పొద్దున నేను గాఢమైన ధ్యానంలో మునిగి ఉండగా, ఈ ఘోరమైన మాటలు నా అంతశ్చేతనలోకి చేరాయి. నేను సన్యాసం తీసుకున్న కొత్తలో, నా జన్మస్థలమైన గోరఖ్‌పూర్‌లో ఉన్న మా అనంతన్నయ్యకి అతిథిగా వెళ్ళాను. హఠాత్తుగా ఏదో జబ్బుచేసి మంచం పట్టాడతను ; నేను ప్రేమగా అతనికి ఉపచారాలు చేశాను.

గంభీరమైన ఈ అంతర్ఘోష నన్ను దుఃఖంలో ముంచేసింది. నా కళ్ళముందే అన్నయ్యని తీసుకుపోబోతూంటే నేను నిస్సహాయుడిగా చూస్తూ ఉండాలంటే, గోరఖ్‌పూర్‌లో అట్టేకాలం ఉండడం నాకు దుర్భర మనిపించింది. నన్ను అర్థంచేసుకోకుండా బంధువులు విమర్శ చేస్తున్నప్పటికీ నాకు దొరికిన మొదటి ఓడ ఎక్కి భారతదేశాన్ని విడిచి పెట్టాను. ఆ ఓడ బర్మా, చైనా సముద్రంగుండా జపాను చేరింది. నేను కోబేలో దిగి, కొన్నాళ్ళక్కడ గడిపాను. దుఃఖంతో గుండె బరువెక్కి ఉన్నందువల్ల బయట తిరిగి ఏవీ చూడాలని కూడా అనిపించలేదు.

భారతదేశానికి తిరుగు ప్రయాణంలో మా ఓడ షాంఘై చేరింది.

అక్కడ, ఓడలో వైద్యుడిగా పనిచేసే డా॥ మిశ్రాగారు, కళాత్మకమైన వస్తుసామగ్రి అమ్మే దుకాణాలకు తీసుకువెళ్ళి చూపించారు. శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారికీ, మా ఇంట్లోవాళ్ళకీ, స్నేహితులకీ బహూకరించడంకోసం రకరకాల కానుకలు ఎంపికచేశాను. అనంతుడికోసం, ఒక వెదురు గడ మీద నగిషీలు చెక్కి ఉన్న పొడుగాటి వస్తువొకటి కొన్నాను. చైనా వాడయిన అమ్మకందారు ఆ వస్తువును నా చేతికి ఇచ్చి ఇయ్యగానే నేను దాన్ని నేల మీదికి జారవిడిచి, "చచ్చిపోయిన అన్నయ్యకోసం కొన్నానిది!" అని విలపించాను.

అన్నయ్య ఆత్మ సరిగా ఆ క్షణంలోనే శరీరంలోంచి విడుదల అయి అనంతంలో కలిసిపోయిందన్న స్పష్టమయిన అనుభూతి ఒకటి కలిగింది నాకు. నేను కొన్న జ్ఞాపకచిహ్నం, కింద పడ్డంవల్ల, అశుభ సూచనగా ఫెళుక్కున విరిగింది. వెక్కివెక్కి ఏడుస్తూ, విరిగిన వెదురు ముక్కమీద ఇలా రాశాను: "ఇప్పుడే పోయిన— ప్రియమైన అనంతన్నయ్య కోసం."

నాతో ఉన్న డాక్టరు వెటకారంగా నవ్వుతూ నన్ను గమనిస్తూనే ఉన్నాడు.

"కన్నీళ్ళు పెట్టుకోకండి. ఆయన పోయారని మీకు రూఢి అయే దాకా కన్నీళ్ళు రాల్చడమెందుకు?"

మా ఓడ కలకత్తా చేరినప్పుడు, డా॥ మిశ్రా మళ్ళీ నా వెంట వచ్చారు. నన్ను పలకరించడానికని, మా చిన్న తమ్ముడు విష్ణు ఓడరేవు దగ్గర ఎదురు చూస్తున్నాడు.

"అనంతన్నయ్య ఈ జన్మ కడతేర్చుకుపోయాడని నాకు తెలుసు," అన్నాను విష్ణుతో, వాడేమీ చెప్పడానికి వ్యవధి ఇవ్వకుండానే. "అనంతుడు ఎప్పుడు పోయాడో నాకూ ఈ డాక్టరుగారికీ చెప్పు."

విష్ణు తేదీ చెప్పాడు; నేను షాంఘైలో కానుకలు కొన్న రోజే అది. అప్పుడు డా॥ మిశ్రాగారన్నారు:

"చూడండి! ఈ సంగతి బయటికి పొక్కనివ్వకండి! లేకపోతే, ఇప్పటికే ఎంతో పెద్దగా ఉన్న వైద్యవిద్యలో మానసిక ప్రసారం కూడా చేర్చి ఇంకో ఏడాది ఎక్కువ చదివిస్తారు ప్రొఫెసర్లు!"

గడ్‌పార్ రోడ్డులో ఉన్న ఇంట్లో నేను అడుగుపెట్టేసరికి నాన్నగారు ఆప్యాయంగా కౌగలించుకున్నారు. "వచ్చావా," అన్నారు నాన్నగారు మృదువుగా. ఆయన కళ్ళలోంచి రెండు పెద్ద నీటిబొట్లు రాలాయి. మామూలుగా పైకి తొణకని నాన్నగారు, తన వాత్సల్యాన్ని ఇంతకు ముందెన్నడూ ఈ రకంగా బయటికి కనబరచలేదు. పైకి గంభీరులైన తండ్రి; లోలోపల కరిగిపోయే తల్లిగుండె గలవారు. కుటుంబ విషయాలన్నిటిలోనూ ఆయన ఇలా ద్విపాత్రాభినయం చేస్తూ వ్యవహరించారు.

అనంతుడు పోయిన కొన్నాళ్ళకే, మా చిన్న చెల్లెలు నళిని దైవోపశమనం వల్ల మృత్యుముఖంలోంచి బయటపడింది. ఆ కథ చెప్పేముందు, మా చిన్నప్పటి సంగతులు కొన్ని ముచ్చటిస్తాను.

నాకూ నళినికీ మధ్య చిన్నప్పటి అనుబంధం మరీ అంత సంతోషకరమైందని చెప్పడానికి లేదు. నేను బక్కగా ఉండేవాణ్ణి; తను నాకంటె బక్కపలచగా ఉండేది. అలా ఉన్నందుకు నేను మా చెల్లెల్ని తరచు ఏడిపిస్తూ ఉండేవాణ్ణి; దానికి అజ్ఞాతమైన ప్రేరణ ఏమిటో గుర్తుపట్టడానికి మనోవ్యాధి నిపుణులకు ఏమంత కష్టం కాదు. తను ఇచ్చే ఎదురు జవాబులు కూడా కుర్రకారుకు సహజమైనంత ఘాటుగాను కుండ బద్దలు కొట్టినట్టు ఉండేవి. ఒక్కొక్కప్పుడు అమ్మ కలగజేసుకునేది; నా చెంప

మీద (నేనే పెద్దవాణ్ణి కనక) సుతారంగా ఒక్కటి అంటించి, మా పిల్లి తగువుల్ని అప్పటిమట్టుకు సర్దుబాటు చేసేది.

నళినికి చదువు అయిపోయాక, డా॥ పంచానన్ బోస్ కిచ్చి పెళ్ళి చెయ్యడానికి నిశ్చయమైంది. యోగ్యుడయిన ఈ యువకుడు కలకత్తాలో డాక్టరు. సుదీర్ఘమైన పెళ్ళి తతంగాలన్నీ సకాలంలోనే జరిగాయి. పెళ్ళినాటి రాత్రి నేను, మా కలకత్తా ఇంట్లో, నట్టింట్లో కులాసాగా ముచ్చట్లాడుకుంటున్న పెద్ద బంధువర్గంతో కలిసి కూర్చున్నాను. పెళ్ళికొడుకు, నిండుగా బంగారపు జరీగల తలగడా మీదికి వాలి కూర్చున్నాడు. ఆయన పక్కనే కూర్చుంది నళిని. ముచ్చటైన బచ్చలపండు వన్నె పట్టుచీర కూడా ఆమె బక్కతనాన్ని పూర్తిగా మరుగుపరచలేకపోయింది. నేను మా కొత్త బావగారి తలగడా వైపుచేరి స్నేహపూర్వకంగా పళ్ళు ఇకిలించాను. పెళ్ళిరోజు దాకా ఆయన నళినిని చూడలేదు ; పెళ్ళి లాటరీలో తనకి దక్కేదేమిటో చివరికి తెలుస్త అప్పుడే. నా సానుభూతి అందుకున్న డా॥ బోస్, సిగ్గుపడుతూ నళినివేపు చూపించి, "ఇదేమిటంటావ్ ?" అని నా చెవిలో గొణిగాడు.

"ఏమిటేమిటి డాక్టర్ ? మీ పరిశీలనకోసం ఓ ఎముకలగూడు !"

ఏళ్ళు గడిచేకొద్దీ, డా॥ బోసు మా కుటుంబానికి ఆప్తుడవుతూ వచ్చాడు ; ఒంట్లో నలతచేసినప్పుడల్లా మావాళ్ళు ఆయన దగ్గరికే వెళ్ళేవాళ్ళు. ఆయనా నేనూ దగ్గరి స్నేహితులమయాం ; ఇద్దరం కలిసి వేళాకోళం చేసేవాళ్ళం— ఎవరినో చెప్పక్కర్లేదు— సాధారణంగా నళిని మీదే మా విసుర్లు.

ఒకనాడు నాతో అన్నారు మా బావగారు : "వైద్యులకు విస్మయం కలిగించే సంగతిది. బక్కపలచటి మీ చెల్లెలిమీద ఎన్నో ప్రయోగాలు చేసి చూశాను— కాడ్‌లివర్ ఆయిలు, వెన్న, మాల్టు, తేనె, చేపలు,

మాంసం, గుడ్లు, టానిక్కులు. అయినా, అంగుళంలో నూరోవంతు కూడా ఒళ్ళు చెయ్యలేదు ఈవిడ."

కొన్నాళ్ళ తరవాత నేను బోసుగారింటికి వెళ్ళాను. అక్కడ నా పనికి ఐదు నిమిషాలే పట్టింది. నేను తిరిగి వచ్చేస్తున్నాను; నళిని చూడ్డంలేదనే అనుకున్నాను. నేను వీధిగుమ్మం దగ్గరికి వచ్చేసరికి ఆమె గొంతు వినిపించింది ; ఆప్యాయంగానే ఉన్నా, ఆజ్ఞాపిస్తున్నట్టు ఉందది.

"అన్నయ్యా, ఇలా రా. ఈసారి నన్ను తప్పించుకుపోలేవు. నీతో మాట్లాడాలనుకుంటున్నాను."

నేను మెట్లెక్కి తన గదికి వెళ్ళాను. తను కళ్ళు తడుపుకోడం చూసి ఆశ్చర్యపోయాను.

"అన్నయ్యా, మన పాత కోపతాపాలన్నీ మరిచిపోదాం. ఇప్పుడు నువ్వు ఆధ్యాత్మికమార్గంలో నిలదొక్కుకున్నావు. నేను కూడా అన్ని విధాలా నీలా కావాలనుకుంటున్నా," అని చెప్పి, కొంచెం ఆశగా ఇలా అంది : "నువ్విప్పుడు పుష్టిగా కనిపిస్తున్నావు. నాకు కాస్త సాయం చెయ్యవూ ? మా ఆయన నా దరిదాపులకే రావటం లేదు ; నేను ఆయన కోసం ఎంత ఇదయితే ఏం లాభం ? నేనిలా సన్నగా, ఏ ఆకర్షణా లేకుండా ఉన్నప్పటికీ, దైవసాక్షాత్కార సాధనలో మాత్రం ముందుకు పోవాలన్నదే నా ముఖ్యమైన కోరిక."

ఆమె విన్నపం నా గుండెను కరిగించింది. మా కొత్త స్నేహం నిలకడగా పెరిగింది. ఒకనాడు తను నాకు శిష్యురాలినవుతా నన్నది.

"నువ్వెలా అనుకుంటే అలా తర్ఫీదు ఇయ్యి నాకు. టానిక్కుల మీదకన్న దేవుడిమీదే నమ్మక ముంచుతాను." మందు సీసాలన్నీ పోగుచేసి కిటికీలోంచి బయటి కుళ్ళుకాలవలోకి విసిరి పారేసింది.

ఆమె విశ్వాసాన్ని పరీక్షించడానికని, భోజనంలో చేపలూ మాంసమూ గుడ్లూ మానెయ్యమన్నాను.

నళిని నేను పెట్టిన నిషేధాలన్నీ కచ్చితంగా పాటిస్తూ, ఎన్నో రకాల ఇబ్బందులు వచ్చినా కూడా, కేవలం శాకాహారమే తింటూ కొన్ని నెలలు గడిపిన తరవాత నేనోసారి చూడ్డానికి వెళ్ళాను.

"చెల్లాయ్, నువ్వు ఆధ్యాత్మిక నియమాల్ని నిష్ఠగా పాటిస్తున్నావు; నీకు వచ్చే బహుమతి దగ్గరలోనే ఉంది," అంటూ కొంటెగా చిరునవ్వు నవ్వాను. "నీకు ఎంత లావవాలని ఉంది? మన అత్తయ్య ఉండే, కొన్నేళ్ళుగా తన పాదాలు తను చూసుకోలేకపోతున్నావిడ— ఆవిడంత లావు అవాలని ఉందా?"

"ఉహుఁ! నీ అంత లావు అవాలి."

నేను గంభీరంగా ఇలా అన్నాను: "దేవుడి దయవల్ల, నేనెప్పుడూ నిజమే చెబుతూ ఉన్నాను కనక, ఇప్పుడూ నిజమే చెబుతున్నాను.[1] దేవుడి

1. ఎప్పుడూ అలవాటుగా నిజం చెప్పే వాళ్ళకి, తాము ఏది అంటే అది జరిగే శక్తి వస్తుందని హిందూ పవిత్ర గ్రంథాలు ఘోషిస్తున్నాయి. వాళ్ళ హృదయంలోంచి వెలువడ్డమాట జరిగి తీరుతుంది ("సత్య ప్రతిష్ఠాయాం క్రియా ఫలాశ్రయత్వం"- యోగసూత్రాలు : 2 : 36)

లోకాలు సత్యంమీద నిర్మించినవి కాబట్టి, పవిత్ర గ్రంథాలన్నీ దాన్ని శ్రేష్ఠగుణంగా కీర్తించాయి; ఏ మనిషయినా సరే, దానివల్ల తన జీవితాన్ని అనంత శక్తితో అనుసంధానం చేసుకోవచ్చునన్నాయి. "సత్యమే భగవంతుడు," అని గాంధీగారు తరచు అంటూండేవారు. ఆలోచనలో, మాటలో, చేతలో పూర్ణ సత్యం కోసమే ఆయన జీవితమంతా శ్రమించారు. సత్యమనే ఆదర్శం హిందూ సమాజాన్ని యుగయుగాలుగా అనుప్రాణితం కావిస్తూ వస్తోంది.

"ఈ భూమిమీద ఏది ఇచ్చినా సరే బ్రాహ్మణులు అబద్ధమాడరు,"

ఆశీస్సుల ద్వారా, ఈ రోజునుంచి నీ శరీరం నిజంగా మార్పు చెందుతుంది. ఒక్క నెల్లాళ్ళలో, నాకున్నంత బరువు రావాలి నీ శరీరానికి."

నా గుండెలోంచి వెలువడ్డ ఈ మాటలు నిజమయాయి. ఒక్క ముప్ఫై రోజులకల్లా, నళిని బరువు నా బరువుతో సమానమయింది. కొత్తగా వచ్చిన గుండ్రతనంతో ఆమెకు మంచి అందం వచ్చింది. దాంతో వాళ్ళాయన ఆమెను గాఢంగా ప్రేమించాడు. అమంగళంతో ఆరంభ మయిన వాళ్ళ దాంపత్యం ఆదర్శంగా చెప్పుకోదగ్గంత హాయిగా పరిణ మించింది.

నేను దేశంలో లేనప్పుడు నళినికి సన్నిపాతజ్వరం (టైఫాయిడ్) వచ్చిందని, నేను జపానునుంచి తిరిగి రాగానే తెలిసింది. హుటాహుటిని వాళ్ళింటికి ఉరికి సన్నగా పుల్లలా అయిపోయిన నళినిని చూసి కొయ్యబారి పోయాను. ఆమె అపస్మారంలో ఉంది.

"ఈ జబ్బువల్ల మీ చెల్లాయి మనస్సు కలతచెందకముందు 'ముకుం దన్నయ్య ఉండి ఉంటే నాకిలా అయేది కాదు,' అంటూండేది తరచు," అన్నారు మా బావగారు. "ఇతర డాక్టర్లకీ నాకూ రవ్వంత ఆశకూడా కని పించడం లేదు. టైఫాయిడ్‌తో అన్నాళ్ళు బాధపడింది చాలక, ఇప్పుడు నెత్తురు విరేచనాలు మొదలయాయి," అంటూ కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకున్నారు ఆయన.

నా ప్రార్థనలతో భూమ్యాకాశాలు దద్దరిల్లేటంతగా విశ్వప్రయత్నం

అంటాడు మార్కోపోలో. భారతదేశంలో న్యాయమూర్తిగా పనిచేసిన విలియం స్లీమన్ అనే ఇంగ్లీషువాడు, 'జర్నీ త్రూ ఔధ్ ఇన్ 1849-50' అనే గ్రంథంలో అంటాడు: "ఒక్క మనిషి అబద్ధం చెప్పడం మీద ఆధారపడి, అతని ఆస్తికాని, స్వేచ్ఛకుకాని, ప్రాణానికికాని సంబంధించిన కేసులు వందలకొద్దీ వచ్చాయి నా దగ్గరికి; కాని అతడు, ససేమిరా అబద్ధం చెప్పనన్నాడు."

చేశాను. నాతో పూర్తిగా సహకరించే ఆంగ్లో ఇండియన్ నర్సు నొకామెను ఏర్పాటుచేసి, రకరకాల యోగచికిత్సా పద్ధతులు మా చెల్లిమీద ప్రయోగించాను. నెత్తురు విరేచనాలు కట్టేశాయి.

కాని డా॥ బోసు విచారగ్రస్తంగా తల ఆడించారు. "పోవడానికింక ఆమెలో రక్తమే లేదు."

"తప్పకుండా కోలుకుంటుంది," అన్నాను, దృఢంగా జవాబిస్తూ. "ఏడు రోజుల్లో తన జ్వరం తగ్గిపోతుంది."

ఒక వారం తిరిగేసరికి నళిని కళ్ళువిప్పి, ఆప్యాయంగా గుర్తుపట్టి నావేపు చూస్తూ ఉంటే నాకు ఒళ్ళు పులకించింది. ఆ రోజు మొదలు తను త్వరత్వరగా కోలుకుంది. తన మామూలు బరువు తనకి వచ్చినప్పటికీ, దాదాపు ప్రాణాంతకమైన ఆ జబ్బు కలిగించిన హానికి బాధాకరమైన గుర్తుగా, కాళ్ళు పడిపోయాయి. వైద్యనిపుణులయిన భారతీయులూ ఇంగ్లీషువాళ్ళూ కూడా ఆమెను, ఆశ వదులుకోవలసిన అవిటి దానికింద తేల్చి చెప్పేశారు.

ఆమె ప్రాణంకోసం, ప్రార్థన ద్వారా నిర్విరామంగా నేను సాగించిన యుద్ధం, నన్ను బాగా నీరసపెట్టేసింది. శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారి సహాయం కోసం నేను శ్రీరాంపూర్ వెళ్ళాను. నళిని దుస్థితి చెప్పేసరికి ఆయన గాఢంగా సానుభూతి ప్రకటించారు.

"ఒక్క నెల గడిచేసరికి మీ చెల్లాయి కాళ్ళు మామూలుగా అవుతాయి," అంటూ ఆయన, "చిల్లు చెయ్యని, రెండు క్యారెట్ల ముత్యం ఒకటి సంపాదించి దాన్ని ఒక కొలికికి అమిర్చి, చర్మానికి తగిలేటట్టుగా ఒక పట్టీతో కట్టుకోమను."

నేను ఆనందంగా ఒక నిట్టూర్పు విడిచి ఆయన పాదాలకు సాష్టాంగ నమస్కారం చేశాను.

"స్వామీ, మీరు దేశికచక్రవర్తులు; ఆమె కోలుకుంటుందని మీరన్నమాట ఒక్కటి చాలు. కాని, మీరు కాదూ కూడదంటే మాత్రం ఒక ముత్యం సంపాయించి ఇస్తాను."

గురుదేవులు తల ఆడించారు. "ఔను. అలాగే చెయ్యి." ఆయన నళినిని ఎన్నడూ చూసినవారు కారు; కాని ఆమె శారీరక, మానసిక లక్షణాలు సరిగ్గా వర్ణించి చెప్పారు.

"స్వామీ, ఇది జ్యోతిష సంబంధమైన పరిశీలనా? ఆమె పుట్టిన రోజుకాని, సమయంకాని మీకు తెలియదే!"

శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు చిరునవ్వు నవ్వారు. "అంతకన్న లోతయిన జ్యోతిషం ఉంది; పంచాంగాలూ గడియారాలూ చెప్పే సాక్ష్యం మీద ఆధారపడ దది. ప్రతి మనిషీ సృష్టికర్త లేదా విరాట్ పురుషుడి అంశ; అతనికి సూక్ష్మశరీరం ఒకటీ స్థూలశరీరం ఒకటీ ఉంటాయి. మానవ నేత్రం భౌతికరూపాన్నే చూస్తుంది; కాని అంతశ్చక్షువు మరింత గాఢంగా చొచ్చుకుపోతుంది; ప్రతి మనిషీ ఒక అంతర్భాగంగానూ ప్రత్యేక వ్యక్తిగానూ ఏర్పడిఉన్న బ్రహ్మాండ స్వరూపంలోకి కూడా చొచ్చుకుపోయి చూస్తుంది.

నేను కలకత్తాకు తిరిగివచ్చి నళినికోసం ఒక ముత్యం[1] కొన్నాను.

---

1. ముత్యాలూ రత్నాలూ లోహాలూ కొన్ని ఓషధులూ మనిషి ఒంటికి తగిలి ఉన్నట్లయితే, అవి శరీర కణాలమీద విద్యుదయస్కాంత ప్రభావం చూపిస్తాయి. కొన్ని మొక్కల్లోనూ లోహాల్లోనూ రత్నాల్లోనూ కూడా ఉండే కర్బనమూ ఇతర లోహమూలకాలూ మానవశరీరంలోనూ ఉన్నాయి. ఈ విషయాల్లో ఋషులు కనిపెట్టినవాటిని, ఎప్పుడో ఒకనాడు, శరీరశాస్త్రవేత్తలు

ఒక నెల అయేసరికి, పడిపోయిన ఆమె కాళ్ళు పూర్తిగా నయమయి పోయాయి.

మా గురుదేవులకు హృదయపూర్వకమైన తన కృతజ్ఞత అందజెయ్యమని చెప్పింది చెల్లాయి. నేను చెప్పిన కబురు ప్రశాంతంగా విన్నారాయన. కాని నేను సెలవు తీసుకుని వెళ్ళబోతుండగా ఆయన, గూఢమైన వ్యాఖ్య ఒకటి చేశారు.

"మీ చెల్లాయికి అసలు పిల్లలే పుట్టరని చాలామంది డాక్టర్లు చెప్పారు. ఇక కొన్నేళ్ళలో తను ఇద్దరు కూతుళ్ళని కంటుందని కచ్చితంగా చెప్పు."

ఆ తరవాత కొన్నేళ్ళకి నళినికి ఒక కూతురు పుట్టి ఆనందపరిచింది; మరి కొన్నేళ్ళకి మరో కూతురు కూడా కలిగింది.

కూడా ధ్రువపరుస్తారు. విద్యుత్ ప్రాణప్రవాహాలతో, సంవేదనశీలకమైన మానవ శరీరం, ఈనాటికీ అన్వేషించని అనేక రహస్యాలకు కేంద్రం.

రత్నాలకూ లోహపు కడియాలకూ శరీరంలోని రోగాల్ని నయంచేసే విలువ ఉన్నప్పటికీ, శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు వాటిని సిఫార్సు చెయ్యడానికి మరో కారణం కూడా లేకపోలేదు. సద్గురువులు తాము రోగనివారకులుగా కనిపించాలని ఆశించరు : దేవుడే రోగనివారకుడు. అంచేత సాధువులు, ఈశ్వరుడి దగ్గర్నించి తాము సవినయంగా అందుకున్న శక్తుల్ని తరచు, రకరకాల ముసుగుల్లో మరుగు పరుస్తారు. సాధారణంగా మానవుడు, ప్రత్యక్ష వస్తువులమీదే విశ్వాసం పెట్టుకుంటాడు; రోగం నయం కావడానికని మా గురుదేవుల దగ్గరికి ఎవరయినా వచ్చినప్పుడు, ఆయన వాళ్ళకి దండకడియం వేసుకోమనో, రత్నం ధరించమనో సలహా ఇస్తూండేవారు; వాళ్ళలో విశ్వాసం రగుల్కొల్పడానికీ, వాళ్ళ దృష్టిని తమ మీంచి మళ్ళించడానికీ అలా చేస్తూ ఉండేవారు. కడియాలకూ రత్నాలకూ విద్యుదయస్కాంత సంబంధమైన రోగనివారక శక్తులు అంతర్గతంగా ఉన్నప్పటికీ, వాటితోబాటు గురుదేవుల గుప్తమైన ఆధ్యాత్మిక ఆశీర్వాదాలు కూడా కలిసి ఉండేవి.

అధ్యాయం : 26

క్రియాయోగశాస్త్రం

ఈ పుటల్లో నేను తరచుగా ప్రస్తావిస్తూ వచ్చిన క్రియాయోగ శాస్త్రం, మా గురుదేవులకు గురువులయిన లాహిరీ మహాశయుల ద్వారా ఆధునిక భారతదేశంలో విస్తృతంగా పదిమందికీ తెలియవచ్చింది. క్రియా శబ్దానికి సంస్కృత మూలధాతువు 'కృ' : అంటే, చెయ్యడం, ప్రతిస్పందించడం అనిఅర్థం. కార్యకారణాల ప్రకృతినియమమైన 'కర్మ' శబ్దంలోనూ అదే ధాతువు కనిపిస్తుంది. ఈ ప్రకారంగా, క్రియాయోగం "ఒకానొక చర్యద్వారా, లేదా కాండ (క్రియ) ద్వారా పరమాత్మతో పొందే కలయిక (సంయోగం)" అవుతుంది. ఈ ప్రక్రియను నిష్ఠగా సాధనచేసే యోగి, కర్మనుంచి– అంటే కార్యకారణ సమతౌల్యాల నియమబద్ధ శృంఖలం నుంచి– క్రమక్రమంగా విముక్తి పొందుతాడు.

యోగసంబంధమైన కొన్ని ప్రాచీన నిషేధాల మూలంగా, జన బాహుళ్యం కోసం ఉద్దేశించిన పుస్తకంలో క్రియాయోగానికి పూర్తి వివరణ ఇయ్యగూడదు నేను. అసలయిన యోగప్రక్రియను, "యోగదా సత్సంగ సొసైటీ ఆఫ్ ఇండియా/సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్" వారి దగ్గర అధికారం పొందిన క్రియావంతుడి (క్రియాయోగి) దగ్గరే నేర్చుకోవాలి. ఇక్కడ మాత్రం స్థూలమైన ప్రస్తావన చాలు.

క్రియాయోగమన్నది, మనిషి రక్తంలో ఉన్న కర్బనాన్ని హరింపజేసి ఆక్సిజన్ [ప్రాణవాయువు/అమ్లజని] తో నింపే ఒకానొక

మానసిక-శరీరక ప్రక్రియ. మెదడులోనూ వెన్నుబాములోనూ ఉన్న కేంద్రాల్ని నవశక్తితో నింపడానికి, ఈ అదనపు ఆక్సిజన్ అణువులు, ప్రాణశక్తి ప్రవాహంగా మారిపోతాయి. ఒంట్లో కలుషరక్తం జమ కాకుండా ఆపి, యోగి, కణజాలాల క్షయాల్ని తగ్గించడంకాని ఆపెయ్యడం కాని చేస్తాడు. ప్రగతి సాధించిన యోగి, తన శరీర కణాల్ని శక్తిగా మార్చేస్తాడు. ఎలిజా, ఏసు, కబీరు, ఇతర ప్రవక్తలూ, క్రియాయోగాన్నో ఆ మాదిరి మరో ప్రక్రియనో ఉపయోగించడంలో ప్రవీణులైన పూర్వులు; దాంతో వారు, తమ శరీరాల్ని తమ సంకల్పానుసారంగా ప్రత్యక్షమూ చేసేవారు, అదృశ్యమూ చేసేవారు.

క్రియాయోగం సనాతనమైన శాస్త్రం. లాహిరీ మహాశయులు దాన్ని మహాగురుదేవులైన బాబాజీ దగ్గరినించి పొందారు. ఇది అంధయుగాల్లో మరుగున పడిపోయిన తరవాత, బాబాజీ ఈ ప్రక్రియను పునరుద్ధరించి సులభగ్రాహ్యం చేశారు. బాబాజీ దీనికి సులువుగా క్రియాయోగం అని పేరు పెట్టారు.

“ఈ పంధొమ్మిదో శతాబ్దంలో నేను నీద్వారా ప్రపంచానికి అందిస్తున్న ఈ క్రియాయోగం, కొన్ని వేల ఏళ్ళ కిందట కృష్ణుడు అర్జునుడికి ఉపదేశించిన, ఉత్తరోత్తరా పతంజలికీ క్రీస్తుకూ, సెంట్ జాన్‌కూ సెంట్ పాల్‌కూ తదితర శిష్యులకూ తెలిసిఉన్న శాస్త్రానికి పునరుద్ధరణమే,” అన్నారు బాబాజీ.

భగవద్గీతలో కృష్ణభగవానుడు క్రియాయోగాన్ని రెండుసార్లు ప్రస్తావించాడు. ఒక శ్లోకంలో ఇలా ఉంది : “పీల్చేగాలిని విడిచే గాలిలో వేల్చి, విడిచే గాలిని పీల్చేగాలిలో వేల్చి, రెండు శ్వాసల్నీ తటస్థీకరిస్తున్నాడు యోగి ; ఆ ప్రకారంగా అతడు ప్రాణాన్ని గుండెనుంచి విడుదల

చేసి, ప్రాణశక్తిని తన అదుపులో ఉంచుకుంటాడు.”[1] దీని తాత్పర్యమేమిటంటే ; “యోగి, ఊపిరితిత్తులూ గుండే చేసే పనిని నెమ్మదిచేసి, దానిద్వారా అదనంగా ప్రాణం (ప్రాణశక్తి) సరఫరా అయేటట్టు చేసుకుని, శరీరంలో తరుగుదలను [జీవకణ క్షయాన్ని] అరికడతాడు ; అంతే కాకుండా అతడు, అపానాన్ని (విసర్జక ప్రవాహం) అదుపు చేసుకోడంవల్ల ఒంట్లో పెరుగుదలకు సంబంధించిన మార్పుల్ని కూడా అరికడతాడు ; ఈ ప్రకారంగా, తరుగుదలనూ పెరుగుదలనూ నిలుపుచేసి, యోగి, ప్రాణశక్తిని అదుపులో ఉంచుకోడం నేర్చుకుంటాడు.”

గీతలో మరో శ్లోకం ఇలా చెబుతోంది : “కనుబొమల మధ్య బిందువు మీద చూపు నిలపడంవల్లా, ముక్కుల్లోనూ ఊపిరితిత్తుల్లోనూ [ఆడే] ప్రాణ, అపాన వాయువుల సమప్రవాహాల్ని తటస్థీకరించడంవల్లా సర్వోన్నత లక్ష్యాన్ని సాధించబూనిన ధ్యానయోగి (ముని) బాహ్య విషయాలనుంచి వెనక్కి తగ్గగలుగుతాడు ; మనస్సునూ బుద్ధినీ అదుపు చెయ్యగలుగుతాడు. కోరికనూ భయాన్నీ కోపాన్నీ పారదోలగలుగుతాడు; శాశ్వతంగా విముక్తుడవుతాడు.”[2]

నాశరహితమైన ఈ యోగాన్ని, వెనకటి ఒక అవతారంలో, ప్రాచీన జ్ఞానిఅయిన వివస్వంతుడికి ఉపదేశించినవాణ్ణి నేనే ననీ, ఆ వివ

---

1. అపానే జుహ్వతి ప్రాణం ప్రాణేఽపానం తథాపరే
ప్రాణాపానగతీ రుద్ధ్వా ప్రాణాయామ పరాయణాః.

భగవద్గీత 4 : 19

2. స్పర్శాన్‌కృత్వా బహిర్బాహ్యాంశ్చక్షుశ్చైవాంతరే భ్రువోః
ప్రాణాపానౌ సమౌకృత్వా నాసాభ్యంతరచారిణౌ.
యతేంద్రియ మనోబుద్ధి ర్మునిర్మోక్షపరాయణః
విగతేచ్ఛాభయక్రోధో యస్సదా ముక్త ఏవ సః.

అందులోనే 5 : 27-28.

స్వామడు మహాధర్మశాసకుడైన మనువుకు ఉపదేశించాడనీ కూడా కృష్ణుడు చెబుతాడు.[1] ఆ మనువు[2] సూర్యవంశ స్థాపకుడైన ఇక్ష్వాకుడికి ఉపదేశం చేశాడు. ఈ విధంగా ఋషులు రాజయోగాన్ని ఒకరిదగ్గరినుంచి మరొకరికి అందిస్తూ, భౌతికవాదయుగాలు[3] వచ్చేవరకూ కాపాడారు. ఆ తరవాత, పురోహితుల గోపనప్రవృత్తివల్లా మానవుడి ఉపేక్షవల్లా ఈ పవిత్ర విద్య క్రమంగా అందుబాటులో లేకుండా పోయింది.

యోగవిద్యకు ప్రప్రథమ శాస్త్రకారుడైన ప్రాచీన ఋషి పతంజలి, క్రియాయోగాన్ని రెండుసార్లు పేర్కొంటూ ఇలా రాశాడు:

---

1. ఇమం వివస్వతే యోగం ప్రోక్తవా నహ మవ్యయం
వివస్వాన్ మనవే ప్రాహ మను రిక్ష్వాకవేఽబ్రవీత్.

ఏవం పరంపరా ప్రాప్త మిమం రాజర్షయో విదుః
స కాలే నేహ మహతా యోగో నష్టః పరంతప.

అందులోనే 4 : 1-2

2. మానవధర్మశాస్త్రాలు లేదా మనుస్మృతి రచించిన ప్రాక్ చారిత్రక కాలపు గ్రంథకర్త. శాసనబద్ధం చేసిన ఈ సామాన్యధర్మవ్యవస్థలు భారత దేశంలో ఈనాటికీ అమలులో ఉన్నాయి.

3. హిందూ పవిత్ర గ్రంథాల లెక్కల ప్రకారం భౌతికవాద యుగాల ఆరంభం, క్రి. పూ. 3102 లో జరిగింది. 12,000 సంవత్సరాల అయన చక్రం లోని అవరోహణ క్రమంలో వచ్చే చివరి ద్వాపరయుగమూ, సుదీర్ఘమైన విశ్వ చక్రంలోని కలియుగమూ ఆ ఏటనే ఆరంభమయాయి.

10,000 ఏళ్ళ కిందట మానవజాతి అసభ్యమైన శిలాయుగంలో జీవించేదని నమ్మే మానవశాస్త్రవేత్తలు చాలామంది, లెమేరియా, అట్లాంటిస్, భారతదేశం, చైనా, జపాను, ఈజిప్టు, మెక్సికో దేశాల్లోనూ అనేక ఇతర దేశాల్లోనూ విస్తృతంగా వ్యాప్తమైన అత్యంత ప్రాచీన నాగరికతల్ని ''కట్టుకథల'' కింద కొట్టి పారేస్తారు.

"శరీర వ్యాయామం, మనోనిగ్రహం, ఓంకారం మీద ధ్యానం కలిసి క్రియాయోగ మవుతుంది."[1] ధ్యానంలో వినవచ్చే ఓంకారమనే యథార్థమైన విశ్వనాదమే దేవుడని అంటాడు పతంజలి.[2] ఓంకారం సృజనశీలక శబ్దబ్రహ్మం; స్పందనాత్మక బ్రహ్మాండ చాలకయంత్ర ధ్వని; ఈశ్వర సత్తకు ప్రత్యక్ష సాక్షి.[3] యోగసాధన కొత్తగా మొదలుపెట్టిన వాడు సైతం, అద్భుతమైన ఓంకార నాదాన్ని త్వరలోనే తన లోపల వినవచ్చు. ఆనందమయమైన ఈ ఆధ్యాత్మిక ప్రోత్సాహంతో అతడు, తాను ఊర్ధ్వలోకాలతో సంపర్కం పెట్టుకున్నానని నమ్మగలుగుతాడు.

క్రియాయోగ ప్రక్రియ, అంటే ప్రాణశక్తి నియంత్రణగురించి

---

1. [తపఃస్వాధ్యా యేశ్వరప్రణిధానాని క్రియాయోగః] యోగసూత్రాలు 2 : 1. క్రియాయోగమన్న మాట వాడడంలో పతంజలి, ఉత్తరోత్తరా బాబాజీ ఉపదేశించిన ప్రక్రియనికాని, దాదాపు అలాటి మరో ప్రక్రియనికాని ఉద్దేశించి ఉండవచ్చు. మొత్తానికి పతంజలి, ప్రాణశక్తిని అదుపులో పెట్టే కచ్చితమైన ఒకానొక ప్రక్రియను చెబుతున్నాడన్న విషయం యోగసూత్రాల్లో ఆయన చెప్పిన 2 : 49 సూత్రం (దీన్ని ఇక్కడే మరోచోట ఉదాహరించడం జరిగింది) వల్ల రుజువవుతోంది.

. [తస్య వాచకః ప్రణవః] అందులోనే 1 : 27

3. ''దేవుడు చేసిన సృష్టి ఆదికి విశ్వసనీయమైన, సత్యమైన సాక్షి 'ఆమెన్,' ఈ సంగతులు చెబుతోంది.''- రివలేషన్ 3 : 14. ''ఆదిలో ఉంది శబ్దం, ఆ శబ్దం దేవుడివద్ద ఉంది, ఆ శబ్దమే దేవుడు... అన్నీ ఆయన (శబ్దం లేదా ఓం) చేసినవే; ఆయన లేనిదే సృష్టిఅయినదేదీ సృష్టిఅయి ఉండేది కాదు.'' -యోహాను 1 : 1-3. వేదాల్లో చెప్పిన 'ఓం'కారం, టిబెటన్ల 'హుం'గానూ, ముస్లిముల 'అమీన్'గానూ, ఈజిప్టువారూ గ్రీకులూ రోమన్లూ, యూదులూ, క్రైస్తవులూ అనే 'ఆమెన్'గానూ అయింది. హిబ్రూ భాషలో దీనికి 'నిశ్చయమైన, విశ్వాసం'గల అని అర్థం.

పతంజలి రెండోసారి ఇలా ప్రస్తావించాడు : "ఉచ్ఛ్వాస నిశ్శ్వాసాల గతిని విచ్ఛేదించడం ద్వారా జరిగే ప్రాణాయామంవల్ల ముక్తి సాధించవచ్చు."[1]

సెంట్ పాల్‌కు క్రియాయోగం, లేదా ఆ మాదిరి మరో ప్రక్రియ తెలుసు ; దాని ద్వారా ఆయన, ప్రాణశక్తి ప్రవాహాల్ని ఇంద్రియాల్లోకి వదలడంకాని, ఆపడంకాని చెయ్యగలుగుతూండేవాడు. అంచేతే ఆయన ఇలా అనగలిగాడు : "క్రీస్తందే మనకున్న పరమానందం మీద ఒట్టు వేసి చెబుతున్నాను, నేను రోజూ చచ్చిపోతూంటాను."[2] సెంట్ పాల్ (సాధారణంగా ఇంద్రియ జగత్తువేపు సాగుతూ, తద్ద్వారా సత్యమనే ఆభాస దానికి కల్పిస్తూ ఉండే) తన శారీరక ప్రాణశక్తిని ఒకానొక ప్రక్రియ ద్వారా అంతర్ముఖంగా కేంద్రీకరింపజేసి ప్రతి రోజూ కూటస్థ చైతన్యం (క్రీస్తు చైతన్యం) లో మునిగి ఆనందిస్తూ యోగపరమైన నిజమైన తాదాత్మ్యాన్ని అనుభవిస్తూ ఉండేవాడు. ఆ ఆనందావస్థలో, మాయాప్రపంచపు ఇంద్రియ భ్రాంతులకు సంబంధించినంతవరకు, తాను "చచ్చినవాడి" కిందే జమ అనీ, లేదా వాటినుంచి విముక్తుడై అయాననీ ఆయనకు స్పృహలో ఉండేది.

దైవసంపర్కపు (సవికల్ప సమాధి) ఆరంభస్థితుల్లో భక్తుడి చైతన్యం 'విశ్వాత్మ'లో విలీనమవుతుంది ; అతని ప్రాణశక్తిని శరీరం లోంచి లాగేసినట్టు అవుతుంది ; అప్పుడా శరీరం "చచ్చిపోయి"నట్టుగా కదలిక లేకుండానూ బిర్రబిగిసీ ఉన్నట్టు కనిపిస్తుంది. తాను చైతన్యం స్తంభించిన శారీరక స్థితిలో ఉన్నానన్న స్పృహ యోగికి పూర్తిగా ఉంటుంది. అయితే, ఉన్నత స్థితులకు (నిర్వికల్ప సమాధి) పురోగ

1. [తస్మిన్ సతి శ్వాసప్రశ్వాసయో ర్గతివిచ్ఛేదః ప్రాణాయామః]-యోగసూత్రాలు 2 : 49.

2. I కోరింథీయన్లు 15 : 31 (బైబిలు).

మిస్తున్నకొద్దీ అతడు, శారీరక నిశ్చలత లేకుండానే, మామూలు జాగృత చేతనావస్థలోనూ తనను నిర్బంధించే లౌకిక విధుల మధ్యలోనూ కూడా దైవానుసంధానం చేస్తాడు.[1]

"క్రియాయోగం, మానవ పరిణామాన్ని త్వరితం చెయ్యడానికి ఉపకరించే సాధనం," అని తమ శిష్యులకు వివరించారు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు. "విశ్వచైతన్యరహస్యం శ్వాస నియంత్రణతో గట్టిగా ముడిపడి ఉన్నదని సనాతన యోగులు కనిపెట్టారు. ప్రపంచ జ్ఞానభాండారానికి భారతదేశం ప్రసాదించిన విశిష్ట, వినాశరహిత బహూకృతి ఇది. సాధారణంగా, గుండె చేసే పని కొనసాగేటట్టు చెయ్యడంలో నిమగ్నమై ఉండే ప్రాణశక్తి, అంతకన్న పెద్ద పనులు చెయ్యడానికి స్వేచ్ఛ పొంది ఉండాలి ; ఈ స్వేచ్ఛ పొందడానికి, నిరంతరాయంగా సాగే శ్వాసను శాంతపరిచి, నిలపగలిగే పద్ధతిని అనుసరించాలి.

క్రియాయోగి తన ప్రాణశక్తిని, వెనుబాములోని ఆరు కేంద్రాల్ని (ఆజ్ఞా, విశుద్ధ, అనాహత, మణిపూర, స్వాధిష్ఠాన, మూలాధారాలనే షట్చక్రాల్ని) చుట్టి, కిందినించి పైకి పైనించి కిందికి పరిభ్రమించేటట్టు మానసికంగా నిర్దేశిస్తాడు. ఈ ఆరు చక్రాలూ విరాట్పురుషుడికి సంకేతమయిన రాశిచక్రంలోని పన్నెండు రాశులకు సమానం. మానవుడి సున్నితమయిన వెనుబాముచుట్టూ అరనిమిషంసేపు పరిభ్రమించే శక్తి, అతని పరిణామంలో సూక్ష్మప్రగతిని సాధ్యం చేస్తుంది ; ఒక్క క్రియకు

1. 'వికల్ప'మనే సంస్కృత పదానికి 'భేదం, తాదాత్మ్య రాహిత్యం' అని అర్థం. సవికల్పం "భేదంతో కూడుకున్న సమాధి స్థితి," నిర్వికల్పం "భేదం లేని" సమాధి స్థితి. అంటే సవికల్ప సమాధిలో భక్తుడు, భగవంతుడికంటె తాను భిన్నంగా ఉన్నానన్న అనుభూతి కొద్దిగా నిలుపుకొంటాడు ; నిర్వికల్ప సమాధిలో ఆ పరమాత్మతో తాదాత్మ్యం అనుభవిస్తాడు.

పట్టే ఆ అరనిమిషం కాలం, ఒక సంవత్సరంలో జరిగే ప్రకృతిసహజమైన ఆధ్యాత్మిక వికాసానికి సమానం.

సర్వద్రష్ట అయిన ఆధ్యాత్మిక నేత్రమనే సూర్యుడి చుట్టూ పరిభ్రమించే ఆరు (ధ్రువత్వగణన రీత్యా పన్నెండు) ఆంతరిక నక్షత్ర రాశులు గల మానవుడి సూక్ష్మశరీర వ్యవస్థకు భౌతిక సూర్యుడితోనూ పన్నెండు నక్షత్ర రాశులతోనూ పరస్పర సంబంధమున్నది. ఆ ప్రకారంగా మానవులందరూ, ఒక ఆంతరిక విశ్వంవల్లా ఒక భౌతిక విశ్వంవల్లా ప్రభావితులవుతూ ఉంటారు. మానవుడి లౌకిక పారలౌకిక పరిసరం, పన్నెండేసి సంవత్సరాల ఆవృత్తుల్లో అతన్ని, అతని సహజమార్గంలో ముందుకు నెట్టుతుందని సనాతన ఋషులు కనిపెట్టారు. మానవుడికి తన మేధ, విశ్వ చైతన్యాన్ని అభివ్యక్తీకరించడానికి తగినంతగా పరిపూర్ణ వికాసం పొందటట్టు చెయ్యడానికి పదిలక్షల సంవత్సరాల సహజ, వ్యాధిరహిత పరిణామం అవసరమని పవిత్ర గ్రంథాలు నొక్కి చెబుతాయి.

ఎనిమిదిన్నర గంటల కాలం సాధనచేసిన వెయ్యి క్రియలు యోగికి, ప్రకృతి సహజమైన పరిణామంలో వెయ్యి సంవత్సరాల్లో వచ్చే ఫలితాన్ని ఒక్క రోజులో కలిగిస్తాయి : 3,65,000 సంవత్సరాల పరిణామం ఒక్క ఏడాదిలో వస్తుంది. ఈ ప్రకారంగా, పదిలక్షల సంవత్సరాల్లో ప్రకృతి తీసుకువచ్చే ఫలితాన్నే క్రియాయోగి, ప్రతిభావంతమైన స్వయంకృషితో మూడేళ్ళలో సాధించగలడు. అయితే, గాఢంగా వికాసం సాధించిన యోగులు మాత్రమే క్రియాయోగమనే అడ్డదారి తొక్కగలరు. అటువంటి యోగులు, ఒక గురువు మార్గదర్శకత్వంలో, గాఢ సాధనవల్ల జనించే శక్తికి తట్టుకోడానికి, తమ శరీరాన్నీ మెదడునూ జాగ్రత్తగా సిద్ధంచేసుకుంటారు.

ఆరంభదశలో ఉన్న క్రియాయోగ సాధకుడు, రోజుకు రెండు

సార్లు చొప్పున, పధ్నాలుగు మొదలు ఇరవై నాలుగు సార్ల వరకు మాత్రమే యోగసాధన చేస్తాడు. కొందరు యోగులు ఆరేళ్ళలోకాని, పన్నెండేళ్ళలో కాని, ఇరవై నాలుగేళ్ళలోకాని, నలభై ఎనిమిదేళ్ళలోకాని విముక్తి సాధిస్తారు. ఒకవేళ, ఏ యోగి అయినా సంపూర్ణ సాక్షాత్కారం సాధించక ముందే చనిపోయినట్లయితే, వెనకటి క్రియాసాధన బాపతు సత్కర్మను తనవెంట తీసుకుపోతాడు ; కొత్త జన్మలో అతడు స్వాభావికంగానే అంతిమ లక్ష్యం వేపు ఆకృష్టుడవుతాడు.

సగటు మనిషి శరీరం ఏభై వాట్ల కరెంటు బల్బులాంటిది ; ఆ శరీరం, అత్యధిక క్రియాసాధనవల్ల ఉత్పన్నమయే లక్షకోట్ల వాట్ల శక్తిని ఇముడ్చుకోలేదు. సులభంగానూ, నిర్దుష్టంగానూ ఉండే క్రియాయోగ పద్ధతుల్ని క్రమక్రమంగా, నియమానుసారంగా పెంచుతూ సాధన చెయ్యడంవల్ల, మనిషి శరీరం రోజురోజుకూ సూక్ష్మరూపంలో పరివర్తన చెందుతూ ఉంటుంది ; చివరికది పరమాత్ముడి, ప్రథమ భౌతిక, క్రియాశీలక అభివ్యక్తి అయిన విశ్వశక్తి తాలూకు అనంత సామర్థ్యాల్ని అభివ్యక్తం చెయ్యడానికి తగి ఉంటుంది.

క్రియాయోగానికీ, తప్పుదారి పట్టిన ఉత్సాహవంతులు కొందరు నేర్పే అశాస్త్రీయమైన శ్వాసనియంత్రణాభ్యాసాలకీ ఎంత మాత్రం పోలిక లేదు. ఊపిరిని బలవంతంగా ఊపిరితిత్తుల్లో బిగబట్టి ఉంచడం అసహజమే కాకుండా, నిస్సందేహంగా అసౌఖ్యమయింది కూడా. కాని క్రియాసాధనలో అలా కాకుండా, మొదటినించి కూడా ప్రశాంతతానుభూతులు కలుగుతాయి; అంతేకాక, వెనుబాములో పునరుత్పాదక ఫలితాన్నిచ్చే ఉపశమనకారక సంవేదనలు కూడా తోడయి ఉంటాయి.

ఈ సనాతన యోగప్రక్రియ శ్వాసను మనోద్రవ్యంగా మార్చేస్తుంది. ఆధ్యాత్మిక ప్రగతి ద్వారా ఎవరయినా, శ్వాసను ఒక మనో

భావనగా— అంటే మనస్సు చేసే ఒక పనిగా— ఒక స్వప్నశ్వాసగా గుర్తుపట్టగలుగుతారు.

మానవుడి శ్వాసక్రియ ప్రమాణానికీ అతని చైతన్య స్థితులలోని వేరువేరు మార్పులకూ గణితపరమైన సంబంధాన్ని నిరూపించడానికి అనేక కారణాలు చూపించవచ్చు. అత్యంత సంకీర్ణమైన, బుద్ధిప్రచోదకమైన తార్కికవాదాన్ని అలకిస్తూ ఉండడం, అతిసున్నితమైన లేదా అతికఠినమైన అంగవిన్యాసం చేస్తూ ఉండడంవంటి సందర్భాల్లో తన మనస్సును పూర్తిగా ఒకదాని మీద లగ్నంచేసిఉన్నవాడు చాలా మెల్లగా శ్వాసిస్తాడు ; ఇది దానంతట అది జరుగుతుంది. మనోలగ్నత మందశ్వాస మీద ఆధారపడి ఉంటుంది ; భయం, కామం, క్రోధం అనే హానికరమైన భావావేశస్థితులకు తప్పనిసరిగా తోడై వచ్చేవి త్వరిత శ్వాసలూ విషమ శ్వాసలూ. మనిషి సగటున నిమిషానికి 18 సార్ల చొప్పున ఊపిరి తీసుకుంటే, మనశ్చాంచల్యం గల కోతి 32 సార్ల చొప్పున తీసుకుంటుంది. దీర్ఘ ఆయుర్దాయానికి పేరుగన్న ఏనుగు, తాంబేలు, పామువంటి జీవుల శ్వాసక్రియ ప్రమాణం మనిషి శ్వాసక్రియ ప్రమాణం కన్న తక్కువ. మాటవరసకు, మూడువందల ఏళ్ళవరకు బతికే అవకాశమున్న రాకాసి తాంబేలు నిమిషానికి 4 సార్లే శ్వాసిస్తుంది.

నిద్రవల్ల కలిగే పునరుజ్జీవన ఫలితాలకు కారణం, మనిషికి తన ఒంటిమీదా ఊపిరిమీదా తాత్కాలికంగా స్పృహ లేకపోవడమే. నిద్రలో ఉన్నప్పుడు ఊపిరి మరింత మెల్లగానూ సమంగానూ సాగుతూ ఉంటుంది. నిద్రపోతున్నవాడు యోగి అవుతాడు ; ప్రతి రాత్రీ అతను, శారీరక స్పృహనుంచి తనను తాను విడుదలచేసుకుని, తన ప్రాణశక్తిని ప్రధానమైన మెదడు భాగంలోనూ వెన్నుబాము కేంద్రాలనే ఆరు ఉపశక్తిజనక స్థానా (సబ్ డైనమో) లలోనూ ఉన్న ఉపశమకారకప్రవాహాల్లో లీన

చేస్తూ, అనుకోకుండానే యోగక్రియ చేస్తూ ఉంటాడు. ప్రాణులన్నిటినీ పోషించే విశ్వశక్తి, నిద్రపోతున్నవాణ్ణి, అతనికి తెలియకుండానే తిరిగి ప్రాణశక్తితో నింపుతుంది.

స్వచ్ఛందయోగి, సులువైన, సహజ ప్రక్రియ ఒకటి ఉద్దేశపూర్వకంగా సాధన చేస్తాడు ; నిద్రపోతున్నవాడిలో మందగతిలో అసంకల్పితంగా సాగేటట్లు మాత్రం కాదు. క్రియాయోగి తన శరీర కణాలన్నిటినీ అక్షయ కాంతితో నింపి పరిపుష్టంకావించడానికీ తద్ద్వారా వాటిని ఆధ్యాత్మికంగా అయస్కాంతీకరించిన స్థితిలో ఉంచడానికీ ఈ ప్రక్రియను వినియోగిస్తాడు. శాస్త్రీయంగా, శ్వాసక్రియ అనవసరమయేటట్టు చేస్తాడు; అంతే కాకుండా (తన సాధన సమయాల్లో) నిద్ర, అపస్మారం, లేదా చావువంటి వ్యతిరేక స్థితుల్లోకి పోకుండా ఉంటాడు.

మాయకు లోబడి, అంటే ప్రాకృతిక నియమానికి లోబడి ఉన్న మనుషుల్లో ప్రాణశక్తి ప్రవహించేది బాహ్యప్రపంచంవేపు ; ఆ ప్రవాహాలు వృథా అవుతుంటాయి, ఇంద్రియ భోగాల్లో దుర్వినియోగమవుతుంటాయి. క్రియాసాధన ఈ ప్రవాహాన్ని వెనక్కి మళ్ళిస్తుంది ; ప్రాణశక్తిని మానసికంగా అంతర్జగత్తుకు నడిపించి, అది వెన్నుబాములోని సూక్ష్మశక్తులతో తిరిగి ఐక్యమయేటట్టు చెయ్యడం జరుగుతుంది. ఈ విధంగా ప్రాణశక్తిని పునఃపూరణం చెయ్యడంవల్ల యోగి శరీరంలోనూ మెదడులోనూ ఉన్న కణాలు ఆధ్యాత్మిక అమృతంతో పునర్నవం చెందుతాయి.

సరయిన ఆహారం, సూర్యకాంతి, సమంజసమైన ఆలోచనల ద్వారా, ప్రకృతినీ దాని దివ్యప్రణాళికనూ అనుసరించి నడుచుకునే మానవులు పదిలక్షల సంవత్సరాల్లో ఆత్మసాక్షాత్కారం పొందుతారు. మెదడు స్వరూపంలో కనీసం స్వల్పమైన మెరుగుదల తీసుకురావాలన్నా

కూడా పన్నెండు సంవత్సరాల ఆరోగ్యవంతమైన మామూలు జీవనం అవసరం; విశ్వచైతన్యావతరణకు అనువుగా మెదడనే అద్దెకొంపను పరిశుభ్రం చెయ్యాలంటే పది లక్షల సంవత్సరాలు తిరగక తప్పదు. అయితే క్రియాయోగి, ఒక ఆధ్యాత్మిక శాస్త్రాన్ని అనుసరించి, అతిదీర్ఘ కాలం ప్రకృతి నియమాల్ని జాగ్రత్తగా అనుసరించవలసిన అవసరం తనకు లేకుండా చేసుకుంటాడు.

ఆత్మను శరీరానికి బంధించే ఊపిరితాడు చిక్కుముడి విప్పుతూ క్రియాయోగం, ఆయుర్దాయం పెంచడానికీ చైతన్యాన్ని అనంతం వరకూ విస్తరింపజెయ్యడానికీ ఉపకరిస్తుంది. ఈ యోగప్రక్రియ, మనస్సుకూ భౌతిక బంధాల్లో చిక్కుపడ్డ ఇంద్రియాలకూ మధ్య సాగే పెనుగులాట లోంచి బయటపడేట్టు చేసి, భక్తుడు తన శాశ్వత రాజ్య వారసత్వాధి కారాన్ని తిరిగి పొందేటట్టుగా స్వేచ్ఛ ప్రసాదిస్తుంది. అప్పుడు అతను తన అసలు స్వరూపం, శరీర కోశబంధానికికాని, ఊపిరికికాని– అంటే, గాలికీ ప్రకృతి భౌతిక నిర్బంధాలకూ మర్త్యమానవుడు బానిస అయి ఉండడానికి చిహ్నమైన శ్వాసకుకాని– కట్టుబడి ఉన్నది కాదని తెలుసు కుంటాడు. తన శరీరంమీదా మనస్సుమీదా తానే ఆధిపత్యం వహించిన వాడై, క్రియాయోగి చివరికి, "చివరి శత్రువు"[1] అయిన మృత్యువు మీద విజయం సాధిస్తాడు.

---

1. "నాశనం కావలసిన చివరిశత్రువు మృత్యువు." -1 కోరింథియన్లు 15:26 (బైబిలు). పరమహంస యోగానందగారి మరణానంతరం ఆయన భౌతికకాయం చెడిపోకుండా ఉండడం, ఆయన పూర్ణసిద్ధి పొందిన క్రియాయోగి అని నిరూపించింది. అయితే, చనిపోయిన తరవాత శారీరక అవినాశాన్ని మహాపురుషులందరూ ప్రదర్శించరు. అటువంటి అలౌకిక చర్యలు ఏదో ఒక ప్రత్యేక ప్రయోజనం కోసం మాత్రమే జరుగుతాయని హిందూ పవిత్ర గ్రంథాలు చెబుతాయి. పరమహంస యోగానందగారి విషయంలో ఆ "ప్రత్యేక ప్రయోజనం," పాశ్చాత్యుల

"మనుషుల్ని కబళించే మృత్యువును కబళించు నువ్వు;
మృత్యువే కనక మరణిస్తే, అటుపై మరణించడమే ఉండదు."[1]

అంతఃపరిశీలన లేదా "మౌనంలో కూర్చోడం" అన్నది శాస్త్రీయ మైన పద్ధతి కాదు; ప్రాణశక్తిచేత ముడిపడిఉన్న మనస్సునూ ఇంద్రి యాల్నీ బలవంతంగా విడదియ్యడానికి చేసే ప్రయత్నమిది. తిరిగి దివ్యత్వం పొందడానికి ప్రయత్నిస్తూ ఉండే ధ్యానశీలత గల మనస్సును ప్రాణశక్తి ప్రవాహాలు నిరంతరం ఇంద్రియాలవేపు వెనక్కి లాగుతూనే ఉంటాయి. ప్రాణశక్తి ద్వారా మనస్సును 'నేరుగా' అదుపులోకి తెచ్చు కునే క్రియాయోగం, అన్నిటికన్న సులువయినదీ, ఫలవంతమయినదీను. అనంతాన్ని చేరుకోడానికి ఇది అనువైన అత్యంత శాస్త్రీయమైన మార్గం కూడా. దేవుణ్ణి చేరడానికి ఉద్దేశించిన దైవశాస్త్రమార్గం నిదానమూ, అనిశ్చితమూ అయిన "ఎద్దుబండి" బాట; దానికి భిన్నంగా క్రియా యోగాన్ని "విమాన" మార్గం అనడం న్యాయం.

యోగశాస్త్రం అన్నిరకాల ధారణ, ధ్యాన సాధనల అనుభవ హేతువు మీద ఆధారపడ్డది. భక్తుడు తన సంకల్పానుసారంగా ప్రాణ విద్యుత్ ప్రవాహాన్ని దర్శన, శబ్ద, ఘ్రాణ, రసన, స్పర్శేంద్రియాలనే ఐదు టెలిఫోన్లలోకి పోకుండా ఆపనూ గలుగుతాడు, వాటిలోకి పంపనూ గలుగుతాడు. ఈ ఇంద్రియ సంబంధ భేదనశక్తి సంపాదించిన యోగి, తన మనస్సును సంకల్పానుసారంగా దివ్యలోకాలతోకాని భౌతిక ప్రపం చంతోకాని ఇట్టే కలపవచ్చునని గ్రహించగలుగుతాడు. మరింక తన సంకల్పానికి వ్యతిరేకంగా ప్రాణశక్తి అతన్ని, రౌడీ సంవేదనలకూ

యోగశాస్త్రం విలువ తెలుసుకుని దాన్ని ఒప్పుకోడమే నన్నది దాంట్లో సందేహం లేదు (ప్రచురణకర్త గమనిక).

1. షేక్స్పియర్ : సానెట్ 146.

అశాంతిపరమైన ఆలోచనలకూ నిలయమైన పార్థివ మండలానికి లాక్కు రావడం జరగనే జరగదు.

పురోభివృద్ధిచెందిన క్రియాయోగి జీవితం, పూర్వకర్మల ఫలితాల నల్లకాక, కేవలం ఆత్మ నిర్దేశాలవల్లే ప్రభావితమవుతుంది. ఈ ప్రకారంగా భక్తుడు, సామాన్య జీవితంలోని అహంకార పూర్వకమైన మంచీ చెడూ కర్మల విలంబిత, పరిణామాత్మక ఉపదేశాల్నించి తప్పించుకుంటాడు- గరుడవేగ హృదయులకు ఇవి ఆటంకాలుగా, నత్తనడకల్లా ఉంటాయి.

ఆత్మ నిర్దేశానుసార జీవనమనే అత్యుత్తమపద్ధతి యోగికి స్వేచ్ఛ ప్రసాదిస్తుంది; అహంకార కారాగారం నుంచి విముక్తుడై అతను సర్వ వ్యాపకత్వమనే గాఢ వాయువును ఆస్వాదిస్తాడు. దానికి భిన్నంగా, ప్రకృతి సహజమైన జీవనమనే దాస్యం అతన్ని, అవమానకరమైన గతిలోకి నడిపిస్తుంది. తన జీవితాన్ని కేవలం పరిణామాత్మక వ్యవస్థకు బద్ధం చేసుకున్నప్పుడు మానవుడు, ప్రకృతినించి తొందరగా విడివడే అధికారం పొందలేడు. తన శరీరాన్నీ మనస్సునూ శాసించే నియమాల్ని ఉల్లంఘించ కుండానే అతను జీవించినప్పటికీ, అంతిమ విముక్తి పొందడాని కతనికి, మాయవేషాల్లో జన్మలెత్తుతూ పదిలక్షల సంవత్సరాల కాలం గడపవలసి వస్తుంది.

కాబట్టి, వెయ్యివేల సంవత్సరాలనగానే తిరుగుబాటు ధోరణిలో చూసేవాళ్ళకి, ఆత్మ వ్యక్తిత్వ సాధనకోసం శారీరక, మానసిక తాదా త్మ్యాల నుంచి విడివడే యోగి శీఘ్రఫలసాధనకు అనుసరించే పద్ధతుల్ని సిఫార్సు చెయ్యడం జరుగుతోంది. ఆత్మ సంగతి అలా ఉంచి, కనీసం ప్రకృతితో కూడా సామరస్యం లేకుండా జీవించే సామాన్య మానవుడి విషయంలో ఈ సంఖ్యాపరిధి ఇంకా చాలా విస్తరిస్తుంది; అతను అస హజమైన ఎండమావుల వెంటబడి పోతూ, తన ఆలోచనలతోనూ శరీరం

తోనూ, ఆహ్లాదకరమైన ప్రకృతి నియమాల్ని ఉల్లంఘిస్తూ ఉంటాడు. అతనికి పదికి మరో పది లక్షల ఏళ్ళు కలిపినా కూడా విముక్తి సాధించ డానికి వ్యవధి చాలదు.

సంస్కారంలేని మనిషి, తన శరీరం ఒక రాజ్యమనీ ఆత్మ అనే చక్రవర్తి దాన్ని పాలిస్తున్నాడనీ, కపాల సింహాసనాన్ని ఆయన అధిష్ఠించి ఉండగా షట్చక్రాలనే సామంత రాజప్రముఖులు ఆయన దగ్గర కొలువై ఉంటారనీ- అంటే చైతన్య మండలాలు ఆయన్ని పరివేష్టించి ఉంటాయనీ- గ్రహించడం అరుదూ కావచ్చు; గ్రహించకనే పోవచ్చు. ఈ దైవరాజ్య వ్యవస్థకు విధేయులైన పౌరులు అనేకమంది ఉన్నారు: ఇరవై ఏడువేల లక్షల కోట్ల కణాలు (ఇవి స్వయంచాలితంగా భాసిస్తున్నప్పటికీ నిస్సం దేహంగా ప్రజ్ఞ కలిగి, శారీరకమైన వృద్ధి, రూపాంతరణ, క్షయాలనే విధులన్నీ నిర్వర్తిస్తూ ఉండేవి), ఐదుకోట్ల అంతస్తరీయ ఆలోచనలూ, భావోద్రేకాలూ, అరవై ఏళ్ళ సగటు జీవితంలో మానవుడి చైతన్యంలో పాటూపోట్ల మాదిరిగా మారుతూ వచ్చే వివిధావస్థలూనూ.

ఆత్మసామ్రాట్టుకు వ్యతిరేకంగా, మానవదేహంలోనయినా మనస్సులోనయినా, వ్యాధిరూపంలోగాని అవివేకరూపంలోగాని వ్యక్తమయే ప్రత్యక్షమైన తిరుగుబాటుకు కారణం, ఆయనకు విధేయులైన పౌరులు తలపెట్టే రాజద్రోహం కాదు; మానవుకు తనకు దక్కిన వ్యక్తిత్వాన్ని లేదా స్వతంత్రేచ్ఛను, పూర్వమో ప్రస్తుతమో, దుర్వినియోగం చెయ్య డమే. ఆ స్వతంత్రేచ్ఛ అతనికి ఆత్మతోబాటు ఇచ్చినదే; అంతేకాదు, ఇచ్చింది మళ్ళీ వెనక్కి తీసుకోడానికి వీలులేకుండా ఇచ్చినదే.

మానవుడు తుచ్ఛమైన అహంకారంతో మమైకమై, ఆలోచనలు చేసేవాడూ, సంకల్పించేవాడూ, అనుభూతిపొందేవాడూ, అన్నం జీర్ణం చేసేవాడూ, తనను సజీవంగా ఉంచేవాడూ తానేనని అనుకుంటూ

ఉంటాడుకాని, తన సాధారణ జీవితంలో తాను వెనకటి చేత (కర్మ) లకు ప్రకృతికీ, లేదా పరిసరానికీ కీలుబొమ్మను తప్ప మరేమీ కానని ఆలో చించుకుని (ఆ ఆలోచన కూడా గర్వంత చాలు) అంగీకరించడు. ప్రతి మనిషి తాలూకు బౌద్ధిక ప్రతిస్పందనలూ, అనుభూతులూ, చిత్తవృత్తులూ, అలవాట్లూ వెనకటి హేతువులకు ఫలితాలే; హేతువులు ఈ జన్మలో వయినా కావచ్చు, ఏ పూర్వజన్మలోవయినా కావచ్చు. అయితే, అటువంటి ప్రభావాలన్నిటికీ అతీతంగా, సమున్నతంగా ఉంటుంది, రాజాధిరాజ సమమైన ఆత్మ. క్రియాయోగి స్వల్పకాలికమైన సత్యాల్ని స్వేచ్ఛ త్యాల్ని తిరస్కరించి మాయావరణ మంతటినీ దాటి విముక్త జీవుడవు తాడు. మానవుడు, జీవించే ఆత్మేకాని నశించే శరీరం కాదని ప్రపంచం లోని పవిత్ర గ్రంథాలన్నీ ఉద్ఘోషిస్తాయి; ఈ పవిత్ర గ్రంథాలు చెప్పే సత్యాన్ని నిరూపించడానికి అతనికి క్రియాయోగం ద్వారా ఒక పద్ధతి ప్రసాదించడం జరిగింది.

"బాహ్య కర్మకాండ అజ్ఞానాన్ని నాశనం చెయ్యలేదు; ఎందు కంటే, అవి రెండూ పరస్పర విరుద్ధమైనవి కావు," అన్నారు ఆచార్య శంకరులు, 'శ్లోక శతకం'లో. "అనుభవం ద్వారా కలిగిన జ్ఞానం ఒక్కటే అజ్ఞానాన్ని నాశనం చేస్తుంది... ఆత్మవిచారం వల్ల తప్ప మరే సాధనం ద్వారానూ జ్ఞానం ఉదయించదు. 'నే నెవర్ని ? ఈ జగత్తు ఎలా పుట్టింది ? దీనికి కర్త ఎవరు ? దీనికి భౌతిక హేతువు ఏమిటి ?' అంటూ, ఈ మాదిరిగానే విచారణ సాగాలి."

ఈ ప్రశ్నలకు బుద్ధి సమాధానం చెప్పలేదు; అంచేతనే ఋషులు, ఆధ్యాత్మిక విచార ప్రక్రియగా యోగాన్ని రూపొందించారు.

నిజమైన యోగి, తన ఆలోచనల్ని ఇచ్ఛాశక్తినీ అనుభూతుల్ని విషయ వాంఛలతో తప్పుగా ఏకీభావం పెట్టుకోకుండా అరికట్టి, మేరుదండ

మందిరాల్లో నెలకొని ఉన్న అధిచేతన శక్తులతో మనస్సును ఐక్యంచేసి, దేవుడు నిర్ణయించిన రీతిగా ప్రపంచంలో బతుకుతాడు; ప్రారబ్ధ ప్రభా వోద్రేకాలవల్లకాని, మానవ అవివేకమూలకమైన నూతన ప్రేరణలవల్ల కాని ప్రేరితుడు కాడతడు. సర్వోత్తమ ఆకాంక్షను సఫలీకృతం కావించు కొని అతడు, అక్షయానందమయుడైన పరమాత్మ చరమాశ్రయంలో సుక్షేమంగా ఉంటాడు.

యోగవిద్యకున్న అమోఘ, క్రమానుగత సాఫల్యశక్తి గురించి ప్రస్తావిస్తూ కృష్ణుడు, దాన్ని శాస్త్రోక్తంగా సాధన చేసిన యోగిని ఈ విధంగా ప్రశంసిస్తాడు:

"శారీరక క్రమశిక్షణ సాధనచేసే తపస్వుల కన్న గొప్పవాడు యోగి; జ్ఞానమార్గాన్నికాని, కర్మమార్గాన్నికాని అనుసరించే వాళ్ళకన్న కూడా గొప్పవాడు; కాబట్టి, ఓ శిష్యా! అర్జునా! నువ్వు యోగివి అవు!"[1]

---

1. [తపస్విభ్యోఽధికో యోగీ జ్ఞానిభ్యోఽపి మతోఽధికః
కర్మిభ్యశ్చాధికో యోగీ తస్మాద్యోగీ భవార్జున.]
-భగవద్గీత 4 : 46

శ్వాసించకపోవడంవల్ల శరీరంమీదా మనస్సుమీదా పడే అసాధారణమైన, నూతన శక్తిదాయకమైన ప్రభావాల్ని కనిపెట్టడం, ఆధునిక విజ్ఞానశాస్త్రం ఇప్పు డిప్పుడే ప్రారంభిస్తోంది. న్యూయార్కులో ఉన్న కాలేజ్ ఆఫ్ ఫిజీషియన్స్ అండ్ సర్జన్స్‌లో పనిచేసే డా॥ అల్విన్ ఎల్. బరాచ్ శ్వాసకోశాలకు స్థానికంగా విశ్రాంతి నిచ్చే వైద్యపద్ధతి ఒకటి రూపొందించాడు; దీనివల్ల క్షయరోగ పీడితులు చాలామందికి ఆరోగ్యం చేకూరుతోంది. ఊపిరి ఒత్తిడిని సరిసమానం చేసే గది (ఈక్వలైజింగ్ ప్రెషర్ ఛాంబర్)ని ఉపయోగించడంవల్ల రోగి ఊపిరి తీసుకోడం ఆపెయ్యగలుగుతున్నాడు. 1947 ఫిబ్రవరి 1 తేదీ నాటి 'న్యూయార్క్ టైమ్స్' పత్రికలో, డా॥ బరాచ్ చెప్పినది ఇలా పేర్కొన్నారు:

భగవద్గీతలో పదేపదే ప్రశంసిస్తూ వచ్చిన నిజమైన "అగ్ని కార్యం" క్రియాయోగమే. యోగి మానవ సంబంధమైన తన అభిలాషల్ని అసదృశుడైన దేవుడికి అర్పిస్తూ అద్వైతహోమాగ్నిలో హవనం చేస్తాడు. భూత, వర్తమాన వాంఛలన్నీ దివ్యప్రేమాగ్నిలో హుతమయే నిజమైన, యోగ సంబంధమైన అగ్నికార్యం ఇదే. ఆ పరమాగ్ని జ్వాల మానవ

"శ్వాస ఆగిపోవడంవల్ల కేంద్ర నాడీవ్యవస్థ మీద కలిగే ప్రభావం చాలా ఆసక్తికరమైనది. శరీరం చివరి భాగాల్లో ఉండే స్వయంచాలకమైన కండరాల్ని కదపాలన్న కోరిక చాలా తగ్గిపోతుంది. చేతులు కదపకుండాను, భంగిమ మార్చకుండాను కూడా రోగి, గంటల తరబడి ఆ గదిలో పడుకొని ఉండవచ్చు. స్వయంప్రేరితమైన శ్వాసక్రియ ఆగిపోయినప్పుడు రోగికి, పొగ తాగాలన్న కోరిక మాయమవుతుంది; రోజుకు రెండేసి పెట్టెల సిగరెట్లు కాల్చే అలవాటున్న వాళ్ళకు కూడా ఆ కోరిక పుట్టదు. అనేక సందర్భాల్లో, అటువంటి స్థితిలో కలిగే విశ్రాంతి ఏ విధంగా ఉంటుందంటే, రోగికి మనస్సును రంజింపజేసేవి ఏవీ అవసరం కావు. ఈ వైద్యం విలువను బహిరంగంగా రూఢిచేస్తూ డా॥ బరాచ్, 1951 లో ఇలా అన్నాడు, "ఇది ఊపిరితిత్తులకు మాత్రమే కాక, శరీరమంతకూ విశ్రాంతి ఇస్తుంది; మనస్సు విషయంలో ఇది మరీ స్పష్టం. మాట వరసకి, గుండె చేసే పనిలో మూడోవంతు తగ్గిపోతుంది. రోగులు ఆదోళన పడడం మానేస్తారు. ఎవరికీ విసుగు పుట్టదు."

ఈ యథార్థాల్ని బట్టి యోగులకు, మానసికంగాగాని శారీరకంగాగాని నిర్విరామ కార్యకలాపాలు జరపాలన్న అభిలాషలేకుండా సుదీర్ఘ కాలాలు నిశ్చలంగా కూర్చోవడం ఎలా సాధ్యమవుతుందో గ్రహించడం మొదలుపెడతారు. అటువంటి ప్రశాంత స్థితిలో మాత్రమే ఆత్మ, తిరిగి దేవుడి దగ్గరికి వెళ్ళేదారి కనుక్కుంటుంది. శ్వాసించకపోవడంవల్ల నిర్దిష్టమైన కొన్ని లాభాలు పొందడానికి, మామూలు మనిషికయితే ఈక్వలైజింగ్ ప్రెషర్ ఛాంబర్ తప్పకుండా ఉండవలసిన అవసరం ఉన్నప్పటికీ, యోగికి మాత్రం, శారీరకంగానూ మానసికంగానూ ఆత్మజ్ఞానపరంగానూ లాభాలు పొందడానికి క్రియాయోగం తప్ప మరేదీ అక్కరలేదు.

న్మాద హవిస్సు నంతనీ అందుకొంటుంది; కల్మష శాశనం జరిగి, మానవుడు పరిశుద్ధుడవుతాడు. అలంకారికంగా చెప్పాలంటే అతని ఎముకలు కోరికల కండనుంచి విడివడి, కర్మసంబంధమైన అస్థిపంజరం సూక్ష్మ క్రిమినాశకుడైన జ్ఞానసూర్యుడి కిరణాలతో శ్వేత మవుతుంది; మరో మానవుడివల్లకాని అతని సృష్టికర్తవల్లకాని ఎటువంటి ఆపదకూ లోను కాజాలనివాడై, మానవుడు చివరికి పరిశుద్ధుడవుతాడు.

అధ్యాయం : 27

రాంచీలో యోగవిద్యాలయ స్థాపన

"సంస్థాపరమైన పని అంటే నీకు కిట్టదేం ?"

గురుదేవుల ప్రశ్న నన్ను కొద్దిగా చకితుణ్ణి చేసింది. సంస్థలనేవి "కందిరీగల పుట్టలు" అని ఆ రోజుల్లో నాకు దృఢమైన విశ్వాసం ఉండే దన్న సంగతి నిజమే.

"అది కేవలం, మెప్పుకు నోచుకోని శ్రమండి !" అన్నాను, సహ ధానంగా. "నాయకుడు ఏ పని చేసినా, చెయ్యకపోయినా కూడా విమర్శకు గురి అవుతూ ఉంటాడు."

"దివ్యమైన 'ఛన్నా' (జున్ను) అంతా నీ కొక్కడికే దక్కాలను కుంటున్నావా ?" మా గురుదేవుల ఎదురు సవాలుకు వాడిచూపు ఒకటి తోడయింది. "ఉదార హృదయులైన గురువుల పరంపర ఒకటి, తమ జ్ఞానాన్ని ఇతరులకు అందించాలని సంకల్పించి ఉండకపోతే, నువ్వుకాని మరొకరుకాని, యోగంద్వారా దైవానుసంధానం సాధించగలరా ?" అంటూ ఇంకా ఇలా అన్నారు : "దేవుడు తేనె అయితే సంస్థలు తేనెపట్లు ; రెండూ అవసరమే. ఆత్మ లేనిదే ఏ రూపమైనా వ్యర్థమే ; అయినా నువ్వు ఆధ్యాత్మికామృతంతో నిండి ఉండే చురుకయిన తేనెపట్లు ఎందుకు ఏర్పాటు చెయ్యగూడదు ?"

ఆయన సలహా నన్ను గాఢంగా కదిలించింది. నేను పైకేమీ జవాబు చెప్పలేదు. కాని ఒక దృఢమైన నిశ్చయం నా మనస్సులో ఏర్పడింది : మా గురుదేవుల పాదసన్నిధిలో నేను తెలుసుకున్న ముక్తి ప్రదమైన సత్యాల్ని నేను, నా శక్తిమేరకు, తోటివాళ్ళకు తెలియజెబు తాను. భగవంతుణ్ణి ఇలా ప్రార్థించాను :

"ఈశ్వరా, నా భక్తి అనే గర్భగుడిలో నీ ప్రేమను ఎప్పటికీ ప్రకాశించనియ్యి. అన్ని హృదయాల్లోనూ నీ ప్రేమను నేను రగుల్కొలప గలిగేలా చెయ్యి !"

ఇదివరలో ఒకసారి, నేను సన్యాసం తీసుకోకముందు, శ్రీయుక్తే శ్వర్‌గారు నే నెన్నడూ ఆశించని విధంగా వ్యాఖ్యానించారు.

"నీ ముసలితనంలో, భార్య సాంగత్యంలేని లోటు ఎంత ఉంటుందో నీకు !" అన్నా రాయన. "తన భార్యాబిడ్డల్ని పోషించడానికి, ఉప యోగపడే పనిలో ఉన్నవాడు దేవుడి దృష్టిలో, మెచ్చుకోదగ్గ పాత్ర నిర్వహిస్తున్నట్టేనని ఒప్పుకుంటావా ?"

ఆ మాటలకు నేను భయకంపితుణ్ణి అయి, "గురుదేవా, ఈ జన్మలో నాకున్న కోరికల్లా ఆ విశ్వప్రియుడి కోసమేనని మీకు తెలుసు," అంటూ ఆక్షేపణ తెలిపాను.

గురుదేవులు వినోదంగా నవ్వారు ; దాన్నిబట్టి ఆయన ఆ మాటలు కేవలం నన్ను పరీక్షించడానికే అన్నారని గ్రహించాను.

"ఇదుగో, మామూలు సంసార విధుల్ని విడిచిపెట్టేవాడు, అంత కన్న బాగా పెద్ద సంసారానికి సంబంధించిన ఏదో ఒక రకం బాధ్యత వేబడితేనే తప్ప, తను చేసింది న్యాయమని నిరూపించుకోలేడు. ఈ మాట గుర్తుంచుకో," అని చెప్పారు మెల్లిగా.

పిల్లలకు సరయిన విద్య నేర్పాలన్న ఆదర్శం నా కెప్పుడూ ప్రియమైన విషయమే. కేవలం శరీరాన్నీ బుద్ధినీ అభివృద్ధిచెయ్యడానికి ఉద్దేశించిన మామూలు విద్యాబోధనకు వస్తున్న శుష్క-ఫలితాల్ని నేను స్పష్టంగా చూస్తూనే వచ్చాను. నైతిక, ఆధ్యాత్మిక విలువల్ని గ్రహించకపోయినట్లయితే ఎవ్వరూ సంతోషాన్ని పొందలేరు; అయినప్పటికీ నియత విద్యాప్రణాళికల్లో అవి లేవు. కుర్రవాళ్ళ సంపూర్ణ మానవత్వ వికాసానికి తోడ్పడే విద్యాలయం ఒకటి స్థాపించాలని నేను నిర్ణయించుకున్నాను. ఆ ఆశయ సాధనకు నేను చేసిన మొదటి పని, బెంగాలు గ్రామీణ ప్రాంతంలో దిహికా అనే చోట ఏడుగురు పిల్లలతో విద్యాలయం ప్రారంభించడం.

మరో ఏడాదికి, 1918 లో, కాసిం బజార్ మహారాజు సర్ మణీంద్రచంద్ర నందిగారి చలవవల్ల, శీఘ్రవృద్ధి చెందుతున్న మా విద్యార్థి బృందాన్ని రాంచీకి తరలించగలిగాను. కలకత్తాకు సుమారు రెండు వందల మైళ్ళ దూరంలో, బీహారులో ఉన్న ఈ పట్నం, భారతదేశంలోని అత్యంత ఆరోగ్యప్రదమైన వాతావరణం గల ప్రదేశాల్లో ఒకటి. రాంచీలో ఉన్న కాసింబజార్ రాజభవనం, కొత్త విద్యాలయానికి ప్రధాన భవనం అయింది; ఈ విద్యాలయానికి నేను 'యోగదా సత్సంగ బ్రహ్మచర్యా విద్యాలయం'[1] అని పేరు పెట్టాను.

1. విద్యాలయం అంటే బడి. బ్రహ్మచర్యం అన్నదిక్కడ, వైదిక ప్రణాళికలో మానవ జీవితానికి నిర్ణయించిన నాలుగు దశల్లోనూ ఒకటి. ఆ నాలుగూ ఇవి: (1) బ్రహ్మచారిదశ; (2) లౌకిక బాధ్యతలు వహించే గృహస్థ దశ; (3) వానప్రస్థ దశ; (4) లౌకిక బంధాలు ఏమీ లేకుండా వనవాసం చేస్తూకాని, సంచారం చేస్తూకాని గడిపే సన్యాసి దశ. ఆదర్శవంతమైన ఈ జీవిత ప్రణాళికను ఆధునిక భారతదేశంలో విరివిగా పాటించనప్పటికీ, ఇప్పటికీ దీన్ని నిష్ఠగా పాటించేవాళ్ళు చాలామందే ఉన్నారు. ఈ నాలుగు ఆశ్రమాల్నీ నిష్ఠగా, ఒక గురువు యావజ్జీవిత మార్గదర్శకత్వం కింద గడుపుతూ ఉంటారు.

ప్రాథమిక, ఉన్నత పాఠశాల తరగతులు రెంటికీ నే నొక కార్యక్రమం ఏర్పరిచాను. అందులో వ్యవసాయ, పారిశ్రామిక, వాణిజ్య విషయాలూ ఇతర విద్యావిషయాలూ కూడా చేర్చడం జరిగింది. ఋషుల విద్యాబోధనాశయాల్ని అనుసరించి, తరగతి బోధన చాలావరకు ఆరుబయటే జరిగే ఏర్పాటు చేశాను (ఋషుల వన్యాశ్రమాలు, భారతీయ బాలకులకు లౌకిక, ఆధ్యాత్మిక విద్యలు రెండూ బోధించే ప్రాచీన విద్యాపీఠాలు).

రాంచీ విద్యార్థులకు ధ్యానయోగ పద్ధతీ, ఆరోగ్యానికీ శారీరక వికాసానికీ తోడ్పడే అద్వితీయ "యోగదా" విధానమూ నేర్పడం జరుగుతోంది; ఈ యోగదా అభ్యాసాల నియమాల్ని నేను 1916 లో కనిపెట్టాను.

మనిషి శరీరం విద్యుద్ఘటం (ఎలక్ట్రిక్ బ్యాటరీ) లాంటిదని గ్రహించి నేను, మానవ సంకల్పమనే ప్రత్యక్ష సాధనం ద్వారా దాన్ని మళ్ళీ శక్తితో నింపవచ్చునని తార్కికంగా వివేచించాను. సంకల్పించడమన్నది లేకుండా ఏ రకమైన చర్యా సాధ్యం కాదు కనక, మానవుడు, భారమైన ఉపకరణంతోకాని యాంత్రికమైన వ్యాయామాభ్యాసాలతోకాని కాకుండా తన బలాన్ని తిరిగి పెంపొందించుకోడానికి మూలచాలకమైన సంకల్పశక్తిని వినియోగించుకోవచ్చు. తేలికయిన "యోగదా" పద్ధతుల ద్వారా అపరిమితంగా సరఫరా అయే విశ్వశక్తితో తలలో (మెడుల్లా అబ్లాంగేటాలో కేంద్రీకరించి) ఉన్న ప్రాణశక్తిని సంకల్పపూర్వకంగా, తక్షణమే నింపుకోవచ్చు.

రాంచీలో విద్యార్థులు "యోగదా" శిక్షణకు చక్కగా సుముఖత

రాంచీలో ఉన్న యోగదా సత్సంగ విద్యాలయాన్ని గురించి మరికొంత సమాచారం 40 అధ్యాయంలో ఇవ్వడం జరిగింది.

చూపారు ; ప్రాణశక్తిని శరీరంలో ఒక భాగం నుంచి మరో భాగానికి మార్చడానికీ, కష్టసాధ్యమైన ఆసనాల్లో సుస్థిరంగా కూర్చోడానికీ కావల సిన అసాధారణ సామర్థ్యం పెంపొందించుకున్నారు. శక్తిసంపన్నులైన అనేకమంది వయోజనులు కూడా తమకు సాటిరానంతగా, శారీరక బలానికీ సహనశక్తికీ సంబంధించిన అసాధారణ కృత్యాలు ప్రదర్శించారు.

మా చిన్నతమ్ముడు విష్ణుచరణ్ ఘోష్[1] రాంచీ విద్యాలయంలో చేరాడు. ఉత్తరోత్తరా అతను, ప్రసిద్ధ వ్యాయామశాస్త్రజ్ఞు డయాడు. అతనూ అతని శిష్యుల్లో ఒకడూ కలిసి 1938-39 లో, పాశ్చాత్యదేశాల్లో పర్యటిస్తూ బలాన్నీ కండరాల నియంత్రణనూ నిరూపించే ప్రదర్శనలు ఇచ్చారు. న్యూయార్క్‌లోని కొలంబియా విశ్వవిద్యాలయం, అమెరికా యూరప్‌లలోని ఇతర విశ్వవిద్యాలయాల ఆచార్యులు, శరీరంమీద మనస్సుకు గల ప్రాబల్యాన్ని నిరూపించే, వీరి ప్రదర్శనలు చూసి చకిత లయారు.

రాంచీలో మొదటి సంవత్సరం ముగిసేనాటికి, విద్యాలయంలో చేరడానికి వచ్చినవాళ్ళ దరఖాస్తుల సంఖ్య రెండు వేలకు పెరిగింది. కాని అప్పటికి కేవలం ఆశ్రమ విద్యాలయంగా మాత్రమే ఉన్న ఆ పాఠశాల వందమందికే వసతి కల్పించగలిగింది. పగటిపూట వచ్చే విద్యార్థులకు కూడా త్వరలోనే బోధనకు ఏర్పాట్లుచేయడం జరిగింది.

విద్యాలయంలో నేను, చిన్నపిల్లలకు తల్లిగానూ తండ్రిగానూ కూడా వ్యవహరించవలసి వచ్చేది ; దాంతోబాటు వ్యవస్థాపరమైన ఇబ్బం దులకు కూడా చాలావాటికి తట్టుకోవలసి వచ్చేది. క్రీస్తు మాటలు నాకు తరచుగా గుర్తొస్తూ ఉండేవి : "నా కోసమూ సువార్త కోసమూ ఇంటిని

1. విష్ణుచరణ్ ఘోష్, 1970 జూలై 9 న కలకత్తాలో చనిపోయారు (ప్రచురణకర్త గమనిక).

కాని, అన్నదమ్ముల్ని కాని, అక్కచెల్లెళ్ళనికాని, తండ్రినికాని, తల్లిని కాని, భార్యనుకాని, పిల్లల్నికాని, భూముల్నికాని విడిచిపెట్టినవాడూ ఈ లోకంలో హింసలకు గురికావడంతోబాటు, ఇప్పుడు నూరంతలుగా ఇండ్లను, అన్నదమ్ముల్ని, అక్కచెల్లెళ్ళని, తల్లుల్ని, పిల్లల్ని, భూముల్ని, పరలోకంలో నిత్యజీవితాన్ని పొందనివాడూ లేడన్నది నిశ్చయం."[1]

ఈ మాటలకు శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు ఇలా వ్యాఖ్యానం చెప్పారు : "సమష్టిగా సమాజం ("ఇప్పుడు నూరంతలుగా ఇండ్లను, అన్నదమ్ముల్ని") పట్ల గురుతరమైన బాధ్యత వహించడంకోసం, పెళ్ళి కుటుంబపోషణా వంటి మామూలు జీవితానుభవాల్ని వదులుకొనే భక్తుడు, అపార్థం చేసుకునే తత్త్వంగల ప్రపంచం పెట్టే హింసలకు తరచుగా గురి అయ్యే అవకాశం గల పని చేస్తుంటాడు. అటువంటి గురుతర బాధ్యతల స్వీకారం వల్ల భక్తుడు స్వార్థాన్ని జయించి దైవకృపకు పాత్రుడవుతాడు."

ఒకనాడు మా నాన్నగారు, వాత్సల్యంతో ఆశీర్వదించి వెళ్ళడానికి రాంచీకి వచ్చారు ; బెంగాల్-నాగపూర్ రైల్వేలో ఆయన ఇప్పించదలచిన ఉద్యోగాన్ని నేను తిరస్కరించి ఆయన్ని నొప్పించినందువల్ల, చాలా కాలంగా ఆ ఆశీర్వాదం నాకు అందకుండా ఉంచారు.

"అబ్బాయి ! నువ్వెంచుకున్న నీ జీవితమార్గానికి నే నిప్పుడు సమాధానపడ్డాను. హాయిగా, ఉత్సాహంగా ఉన్న కుర్రవాళ్ళ మధ్య నిన్ను చూస్తుంటే నాకు సంతోషం కలుగుతోంది. నిర్జీవమైన రైల్వే టైమ్ టేబుళ్ళ లెక్కల్లోకన్న ఇక్కడే ఉంది నీ అసలయిన స్థానం." నా వెంట ఉన్న పన్నెండుమంది పిల్లలవేపు చెయ్యి ఊపారాయన. "నాకున్న

1. మార్కు 10 : 29-31 (బైబిలు).

వాళ్ళు ఎనమండుగురే పిల్లలు; అయినా నీ పరిస్థితి నే నర్థం చేసుకో గలను!" అన్నారాయన, మిలమిల మెరిసే కళ్ళతో.

మాకున్న దెబ్బై బిగాల మంచి సారవంతమైన భూమిలో విద్యార్థులూ ఉపాధ్యాయులూ నేనూ రోజూ కొంతసేపు చొప్పున తోటపని, ఆరుబయట ఇతర పనులు చేస్తూ ఆనందించేవాళ్ళం. మాకు పెంపుడు జంతువులు చాలా ఉండేవి; ఒక లేడి పిల్లతో సహా. మా పిల్లలు దాన్ని ముద్దుచేశారు. నేను కూడా అదంటే ఎంత మనసుపడేవాణ్ణంటే, అది నా గదిలోనే పడుకోడానికి అనుమతించాను. తూరుపురేక లారే వేళ ఆ చిట్టిపాప, పొద్దుటి లాలింపుకోసం నా పక్కదగ్గిరికి గునగునా నడుస్తూ వచ్చేది.

ఒకనాడు, ఏదో పనిమీద రాంచీ ఊళ్ళోకి వెళ్ళవలసి వచ్చి, మామూలు వేళకంటె ముందే లేడిపిల్లకి పాలు పట్టాను. నేను మళ్ళీ తిరిగి వచ్చేదాకా దానికి ఏమీ పట్టవద్దని కుర్రవాళ్ళకి చెప్పాను. కాని ఒక కుర్రవాడు, నా మాట పట్టించుకోకుండా, దానికి బోలెడు పాలు పట్టేశాడు. సాయంత్రం నేను తిరిగి వచ్చేసరికి దుర్వార్త వినవచ్చింది: "పాలు ఎక్కువ పట్టడంవల్ల లేడిపిల్ల ప్రాణం పోయే స్థితిలో ఉందని."

కళ్ళలో నీళ్ళు తిరుగుతూ ఉండగా, మృతప్రాయమై ఉన్న ఆ లేడిపిల్లని ఒళ్ళో పెట్టుకుని, దాని ప్రాణం కాపాడమని దీనంగా దేవుణ్ణి ప్రార్థించాను. కొన్ని గంటల తరవాత ఆ చిట్టిలేడి కళ్ళు విప్పింది; లేచి నించుని నీరసంగా అడుగులు వేసింది. విద్యాలయమంతా ఆనందంతో పరవళ్ళు తొక్కింది.

కాని ఆనాటి రాత్రి గంభీరమైన గుణపాఠం ఒకటి తెలియ వచ్చింది; నే నెన్నడూ మరిచిపోలేనిదది. రాత్రి రెండు గంటలవరకు

లేడిపిల్ల దగ్గరే మెలకువగా కూర్చున్నాను; ఆ తరవాత నిద్ర పట్టేసింది. లేడిపిల్ల కలలో కనిపించి నాతో మాట్లాడింది:

"నన్ను పట్టి ఉంచేస్తున్నారు; నన్ను పోనివ్వండి; నన్ను పోనివ్వండి!"

"సరే," అన్నాను కలలో.

వెంటనే మేలుకున్నాను; "ఏమర్రోయ్ పిల్లలూ! లేడి చచ్చిపోతోంది!" అని అరిచాను. పిల్లలు నా దగ్గరికి ఉరుక్కొచ్చారు.

గదిలో, నేను లేడిపిల్లను పడుకోబెట్టిన చోటికి పరిగెత్తాను. అది లేవడానికి చిట్టచివరి ప్రయత్నం ఒకటి చేసి, నా వేపు తూలి, ప్రాణం విడిచి నా కాళ్ళదగ్గర కూలింది.

జంతువుల భవితవ్యాల్ని నడిపించి క్రమబద్ధం చేసే 'సమస్త కర్మ' ప్రకారం, ఆ లేడి జీవితం అంతటితో ముగిసిపోయింది; ఉత్తమ జన్మకు పురోగమించడానికి అది సిద్ధంగా ఉంది. నా గాఢమైన అనుబంధంవల్లా— అది స్వార్థంతో కూడిందని తరవాత గ్రహించాను— ఎంతో శ్రద్ధగా చేసిన ప్రార్థనలవల్లా దాన్ని జంతురూప పరిమితుల్లో ఆపి ఉంచగలిగాను; కాని దాని ఆత్మ, విడుదలకోసం పెనుగులాడుతోంది. ఆ లేడి ఆత్మ, ప్రేమతో కూడిన నా అనుమతి లేకుండా పోనూపోదు, పోనూలేదు కనక, కలలో నన్ను బతిమాలుకుంది. నేను ఒప్పుకోగానే వెళ్ళిపోయింది.

నాకు విచారమంతా తొలగిపోయింది. తన బిడ్డలు, సృష్టితో ప్రతిదాన్నీ తనలోని ఒక భాగంగానే ఎంచి ప్రేమించాలనీ, చావు అన్నిటినీ అంతంచేస్తుందనే మాయలో పడి బాధపడగూడదనీ భగవంతుడు కోరతాడని నేను కొత్తగా గ్రహించాను. అజ్ఞానిఅయిన మనుష్యుడు, తన ప్రియమిత్రుల్ని శాశ్వతంగా మరుగుపరుస్తున్నట్టుగా బాహ్యదృష్టికి

గోచరించే అలంఘ్యమయిన మరణకుడ్యాన్ని మాత్రమే దర్శిస్తాడు. కాని ఇతరుల్ని ఈశ్వరుడి అభివ్యక్తులుగా ప్రేమించే నిస్సంగుడు, తన ప్రేమపాత్రులు మరణించినప్పుడు వాళ్ళు క్షణకాలం తెప్పరిల్లడానికి వీలుగా ఈశ్వరానందం పొందడానికి మాత్రమే తిరిగి వెళ్ళారని అర్థం చేసుకుంటాడు.

రాంచీ విద్యాలయం, చిన్నగా నిరాడంబరంగా మొదలయినదల్లా ఇప్పుడు బీహారులోనూ బెంగాలులోనూ సుప్రసిద్ధమైన సంస్థగా అభివృద్ధి చెందింది. విద్యాలయశాఖ లనేకం, ఋషుల విద్యాబోధనాదర్శాల్ని పరిరక్షించడంలో ఆనందం పొందేవాళ్ళు అందించిన స్వచ్ఛంద విరాళాలతో పనిచేస్తున్నాయి. మిడ్నపూర్‌లోనూ లక్ష్మణపూర్‌లోనూ శాఖావిద్యాలయాలు స్థాపించడం జరిగింది; అవి బాగా వర్ధిల్లుతున్నాయి.

రాంచీ కేంద్రకార్యస్థానం, రాష్ట్రంలో ఉన్న పేదవాళ్ళ సహాయం కోసం వైద్యాలయం ఒకటి నిర్వహిస్తోంది. ఆటల పోటీల్లో కూడా విద్యాలయం పేరు తెచ్చుకుంది. ఇక విద్యారంగంలో, చాలామంది రాంచీ పట్టభద్రులు, ఆ తరవాతి విశ్వవిద్యాలయ జీవితంలో తమ ప్రతిభ నిరూపించుకున్నారు.

గత మూడు దశాబ్దాల్లోనూ తూర్పుదేశాల నుంచీ పడమటిదేశాల నుంచీ కూడా ప్రఖ్యాత స్త్రీపురుషులు అనేకమంది వచ్చి ఈ విద్యాలయాన్ని సందర్శించడం దీనికొక గౌరవం. కాశీలో ఉండే "రెండు శరీరాల సాధువు" స్వామి ప్రణవానందగారు 1918 లో రాంచీ వచ్చి కొన్ని రోజులు ఉన్నారు. చెట్లకింద నడిచే తరగతుల కమనీయ దృశ్యాన్ని తిలకిస్తున్నప్పుడూ, సంజెవేళ చిన్నచిన్న కుర్రవాళ్ళు యోగధ్యానంలో నిశ్చలంగా కూర్చుని ఉండడం గమనించినప్పుడూ ఆయన గాఢంగా చలించారు.

"కుర్రవాళ్ళకు సరయిన శిక్షణ ఇవ్వడానికి లాహిరీ మహాశయులు ఉద్దేశించిన ఆదర్శాల్ని ఈ సంస్థలో అమలుజరపడం చూస్తుంటే, నా హృదయంలో ఆనందం కలుగుతోంది. దీనికి మా గురుదేవుల ఆశీస్సులు ఉండుగాక !" అన్నారాయన.

నా పక్కనే కూర్చున్న ఒక చిన్న కుర్రవాడు, ఆ మహాయోగిని ఒక ప్రశ్న అడగడానికి సాహసించాడు.

"అయ్యా, నేను సన్యాసి నవుతానా ? నా జీవితం దేవుడికే అంకితమవుతుందా ?" అని అడిగాడు.

స్వామి ప్రణవానందగారు మృదువుగా చిరునవ్వు చిందించినా, ఆయన కళ్ళు భవిష్యత్తులోకి గుచ్చిగుచ్చి చూస్తున్నాయి.

"బాబూ, నువ్వు పెద్ద అయేసరికి, నీ కోసం ఒక చక్కని కన్నెపిల్ల ఎదురు చూస్తూ ఉంటుంది." (ఆ అబ్బాయి సన్యాసం తీసుకోవాలని కొన్నేళ్ళపాటు పథకం వేసుకుని, చివరికి పెళ్ళి చేసేసుకున్నాడు).

స్వామి ప్రణవానందగారు రాంచీ సందర్శించిన కొంత కాలానికి కలకత్తాలో ఆయన తాత్కాలికంగా బసచేసిన ఇంటికి, మా నాన్నగారితో కలిసి నేను కూడా వెళ్ళాను. "తరవాత, మీ నాన్నగారితోబాటు చూస్తాను నిన్ను," అంటూ ప్రణవానందగారు చాలా ఏళ్ళ కిందట చెప్పిన జోస్యం చటుక్కున నా మనస్సుకు స్ఫురించింది.

నాన్నగారు స్వాములవారి గదిలో అడుగుపెట్టగానే, ఆ మహాయోగి తమ ఆసనం మీంచి లేచి, ఆయన్ని ప్రేమపూర్వకమైన గౌరవంతో ఆలింగనం చేసుకున్నారు.

"భగవతిగారూ, మీ గురించి మీరు ఏం చేస్తున్నారు ? మీ అబ్బాయి అనంతంలోకి వేగంగా దూసుకుపోతూండడం గమనించలేదా ?" అంటూ

ప్రణవానందగారు నన్ను మా నాన్నగారి ఎదుట మెచ్చుకుంటూ ఉంటే నాకు సిగ్గువేసింది. ఆయన ఇంకా ఇలా అన్నారు, "'బనత్, బనత్, బన్‌జాయ్'[1] అంటూ మన గురుదేవులు ఎంత తరచుగా అంటూండేవారో గుర్తుచేసుకోండి. కనక, క్రియాయోగసాధన ఆపకుండా కొనసాగించి తొందరగా దివ్యసన్నిధికి చేరండి."

నేను మొదటసారి కాశీ వెళ్ళి దర్శించినప్పుడు ఎంతో ఆరోగ్యంగా, బలంగా కనిపించిన ప్రణవానందగారి శరీరంలో ఇప్పుడు వృద్ధాప్యం స్పష్టంగా కనబడుతోంది. అయితే ఆయన, ఆసనం వేసుకొని కూర్చున్నప్పుడు మాత్రం వెనుబద్ద చక్కగా నిటారుగా నిలబడి ఉంటున్నది.

నేను సూటిగా ఆయన కళ్ళలోకి చూస్తూ ఇలా అడిగాను; "స్వామీజీ, వయస్సు పైబడుతున్నట్టు మీకు అనిపిస్తోందో లేదో చెప్పండి; శరీరం నీరసపడుతూంటే మీ ఈశ్వరానుభూతుల్లో ఏమయినా తగ్గుదల కనిపిస్తోందా ?"

ఆయన చిద్విలాసంగా చిరునవ్వు చిందించారు. "ఆ పరమ ప్రియతముడు, వెనకటికన్న ఇప్పుడే నాకు బాగా చేరువ అయాడు." ఆయన పరిపూర్ణ విశ్వాసం నా మనస్సునూ ఆత్మనూ ముంచెత్తివేసింది. ఆయన ఇంకా ఇలా అన్నారు : "నే నిప్పటికి రెండు పెన్షన్లు అనుభవిస్తున్నాను- ఒకటి, ఇక్కడున్న భగవతిగారి ద్వారా వచ్చింది; రెండోది పైనుంచి వచ్చింది." ఆకాశంవేపు వేలు చూపిస్తూ ఆ సాధువు, కొద్దిసేపు ఆనంద

1. లాహిరీ మహాశయులకు ప్రియమైన వ్యాఖ్యల్లో ఇది ఒకటి; తన శిష్యుల్ని, ధ్యానంలో పట్టుదలతో కృషిచెయ్యమని ప్రోత్సహించడానికి ఆయన ఇలా అంటూండేవారు. దీని అర్థం ఏమిటంటే : ''చేస్తూ, చేస్తూ, పూర్తి చెయ్యాలి.'' దీని భావం తీసుకుని ఇలా స్వేచ్ఛానువాదం చేసుకోవచ్చు: ''శ్రమిస్తూ, శ్రమిస్తూ, ఒకనాటికి దివ్యలక్ష్యాన్ని దర్శించు!''

సమాధిలో స్తంభీభూతులయారు; ఆయన ముఖం దివ్యతేజస్సుతో ప్రకాశించింది. నా ప్రశ్నకు సమృద్ధిగా లభించిన సమాధాన మది!

ప్రణవానందగారి గదిలో చాలా మొక్కలూ విత్తనాల పొట్లాలూ ఉండడం చూసి, అవి ఎందుకోసమని అడిగాను.

"నేను కాశీనుంచి శాశ్వతంగా వచ్చేశాను," అన్నారాయన. "ఇప్పుడు హిమాలయాలకి ప్రయాణంలో ఉన్నాను. నా శిష్యుల కోసం అక్కడొక ఆశ్రమం ఏర్పాటు చేస్తాను. ఈ విత్తనాలతో పాలకూరా మరికొన్ని కూరగాయలూ పండుతాయి. నా ప్రియశిష్యులు, ఆనందమయమైన దైవయోగంలో కాలం గడుపుతూ సాదాగా జీవిస్తారు. ఇంకేమీ అక్కర్లేదు."

మా నాన్నగారు తమ సహాధ్యాయిని, మళ్ళీ కలకత్తా ఎప్పుడు వస్తారని అడిగారు.

"ఇక రాను," అని జవాబిచ్చారు ఆ సాధువు. "నాకు ప్రియమైన కాశీని శాశ్వతంగా విడిచిపెట్టి నేను హిమాలయాలకు వెళ్ళే సంవత్సరం ఇదే ననీ, అక్కడే నేను దేహత్యాగం చేస్తాననీ లాహిరీ మహాశయులు చెప్పారు."

ఆయన మాటలకు నా కళ్ళలో నీళ్ళు నిండాయి; కాని ఆ స్వాములవారు ప్రశాంతంగా చిరునవ్వు నవ్వారు. జగన్మాత ఒడిలో సురక్షితంగా కూర్చున్న చిన్న దివ్యశిశువును తలపించారాయన. మహాయోగి సంపూర్ణ స్వాధీనంలో ఉన్న సర్వోత్తమ ఆధ్యాత్మిక శక్తుల మీద వయోభారం దుష్ప్రభావమేమీ ప్రసరించలేదు. సంకల్పానుసారంగా ఆయన కాయకల్పం చేసుకోగల స్థితిలో ఉన్నారు కాని ఒక్కొక్కప్పుడు ముసలితనం రాకుండా అరికట్టడానికి పూనుకోకపోవడం కద్దు. కర్మఫల

భోగంలో మిగిలిపోయిన స్వల్పాంశాల్ని మరో కొత్త జన్మలో అనుభవించే అవసరం లేకుండా చేసుకోడానికి, కాలం కలిసివచ్చే సాధనంగా ఇప్పటి దేహాన్నే ఉపయోగించుకుని, భౌతిక స్థాయిలో కర్మను క్షయం కానిచ్చేవారు.

ఆ తరవాత కొన్ని నెలలకి, సనందుడనే మా పాత స్నేహితుణ్ణి కలుసుకున్నాను; ప్రణవానందగారి సన్నిహిత శిష్యుల్లో ఒకడతను.

"మా పూజ్య గురుదేవులు వెళ్ళిపోయారు," అంటూ ఏడుస్తూ చెప్పాడు. "ఆయన ఋషీకేశం దగ్గర ఒక ఆశ్రమం స్థాపించి, మాకు ప్రీతిగా శిక్షణ ఇచ్చారు. మేము చక్కగా కుదుటబడి ఆయన సన్నిధిలో త్వరత్వరగా ఆధ్యాత్మిక ప్రగతి సాధిస్తున్న తరుణంలో ఒకనాడు ఋషీకేశం నుంచి పెద్ద జనసమూహాన్ని పిలిచి సంతర్పణ చెయ్యాలని తీర్మానించారు. అంత ఎక్కువమంది ఎందుకని నేనాయన్ని అడిగాను.

"'ఇదే నా చివరి పండుగ వేడుక,' అన్నారాయన. ఆయన మాటల్లో అంతరార్థాలు నేను పూర్తిగా అర్థం చేసుకోలేదు.

భారీ ఎత్తున వంటలు చేయటానికి ప్రణవానందగారు సాయపడ్డారు. 2,000 మందికి సంతర్పణ చేశాం. సంతర్పణ ముగిసిన తరవాత ఆయన ఎత్తుగా ఉన్న ఒక వేదిక మీద కూర్చుని అనంత పరబ్రహ్మను గురించి ఉత్తేజకరమైన ఉపన్యాసం ఇచ్చారు. అది ముగిసిన తరవాత, అన్ని వేల మంది సమక్షంలో, ఆయన నావేపు తిరిగారు; నేను వేదికమీద ఆయన పక్కనే కూర్చున్నాను. అసాధారణ పటిమతో నాతో ఇలా అన్నారు:

"'సనందన్, సిద్ధంగా ఉండు; ఈ చక్రాన్ని తన్నేస్తున్నాను.'[1]

1. అంటే, శరీరాన్ని విడిచిపెట్టడం.

"ఒక్క క్షణం స్తంభించిపోయి, 'గురుదేవా, ఆ పని చెయ్యకండి! దయచేసి, ఆ పని చెయ్యకండి!" అంటూ గట్టిగా అరిచాను. నా మాటలకి ఆశ్చర్యపోతూ, జనం నిశ్శబ్దంగా ఉండిపోయారు. ప్రణవానందగారు నా వేపు చిరునవ్వు నవ్వారు. కాని ఆయన కళ్ళు అప్పటికే శాశ్వత పరబ్రహ్మను అవలోకిస్తున్నాయి.

"'స్వార్థపరుడివి కాకు; నా కోసం దుఃఖించకు,' అన్నారాయన. 'నేను చాలాకాలంగా, సంతోషంగా మీ కందరికీ సేవ చేస్తూ వచ్చాను; ఇప్పుడు దీనికి ఆనందించు; నాకు శుభం కలగాలని కోరుకో. నా విశ్వప్రేమమయుడి దగ్గరికి పోతున్నాను' అన్నారాయన. అని, ఇంకా నా చెవిలో గుసగుసలాడారు, 'త్వరలోనే మళ్ళీ పుడతాను. కొద్దికాలంపాటు అనంతానందాన్ని అనుభవించిన తరవాత భూమికి తిరిగివచ్చి బాబాజీని[2] చేరతాను. నా ఆత్మ ఎప్పుడు, ఎక్కడ కొత్త శరీరాన్ని ధరించిందో నీకు త్వరలోనే తెలుస్తుంది.'

"ఆయన మళ్ళీ అరిచారు, 'సనందన్, ఇదుగో! రెండో క్రియాయోగం ద్వారా చక్రాన్ని తన్నేస్తున్నాను."

"మా ముందు సముద్రంలా కనిపించే ముఖాలవైపు చూసి చిన్నగా ఆశీర్వదించారు. తరవాత, తమ దృష్టిని జ్ఞాననేత్రం వేపు లోపలికి సారించి నిశ్చలంగా అయారు. ఆయన తన్మయస్థితిలో ధ్యానంచేస్తున్నారని విస్మిత జనసమూహం అనుకుంటూ ఉండగా, అప్పటికే ఆయన, దేహపంజరాన్ని విడిచిపెట్టేశారు; తమ ఆత్మను విశాల విశ్వాంతరాళంలోకి దూకించేశారు. పద్మాసనంలో ఉన్న ఆయన శరీరాన్ని శిష్యులు తాకి

2. లాహిరీ మహాశయుల గురువులు; ఇప్పటికీ జీవించి ఉన్నారు (33 అధ్యాయం చూడండి).

చూశారు; కాని అప్పటికే ఒళ్ళు చల్లబడింది. కొయ్యబారిన శరీరం మట్టుకే మిగిలింది; అద్దెకున్నవాడు అమరలోక తీరానికి పలాయనం చేశాడు.

సనందుడు చెప్పేది పూర్తి అవుతూండే నేను అనుకున్నాను: "ఈ 'రెండు శరీరాల సాధువు'గారు జీవితంలోనే కాక మరణంలో కూడా నాటకీయత ప్రదర్శించారు!"

ప్రణవానందగారు మళ్ళీ ఎక్కడ పుడతారని అడిగాను.

"ఆ సమాచారాన్ని పవిత్ర రహస్యంగా పరిగణిస్తున్నాను," అని జవాబిచ్చాడు సనందుడు. "నే నది ఎవరికీ చెప్పగూడదు. బహుశా నువ్వు దాన్ని మరోరకంగా తెలుసుకోవచ్చు."

చాలా ఏళ్ళ తరవాత స్వామి కేశవానంద[1]గారి దగ్గర ఆ విషయం తెలుసుకున్నాను. ప్రణవానందగారు, చనిపోయిన కొన్నేళ్ళకి కొత్త దేహంతో జన్మించి హిమాలయాల్లో బదరీనారాయణకు వెళ్ళారని, అక్కడ మహావతార బాబాజీ సన్నిధిలో ఉండే సాధుబృందంలో కలిశారని తెలిసింది.

1. నేను కేశవానందగారిని కలుసుకోడం గురించి 42 అధ్యాయంలో వివరించడం జరిగింది.

అధ్యాయం : 28

కాశీ పునర్జన్మ, వెల్లడి

"నీళ్ళలోకి దిక్కండి. బకెట్లు ముంచుకుని స్నానాలు చేద్దాం."

నేను మా రాంచీ కుర్రవాళ్ళకు చెప్పిన మాటలివి; దగ్గరలో ఉన్న కొండకు వెళ్ళడానికి నాతోబాటు ఎనిమిదిమైళ్ళు నడుచుకుంటూ వచ్చారు వాళ్ళు. ఎదురుగా ఉన్న నీటి మడుగును చూస్తుంటే మమ్మల్ని రమ్మని పిలుస్తున్నట్లే ఉంది అది; కాని నా మనస్సులో దానిమీద ఒక రకం విరక్తి కలిగింది. చాలామంది పిల్లలు బకెట్లు ముంచుకోడం మొదలు పెట్టారు; కాని కొందరు కుర్రవాళ్ళు చల్లటినీళ్ళు కలిగిస్తున్న వ్యామోహానికి లోబడిపోయారు. వాళ్ళిలా నీళ్ళలో మునిగారో లేదో, పెద్దపెద్ద నీటి పాములు వాళ్ళ చుట్టూ అల్లల్లాడాయి. ఏం అరుపులు! ఏం చిందులు! మడుగులోంచి బయటపడ్డానికి వాళ్ళు చూపిన ఆత్రం ఎంత వినోదం కలిగించిందో!

చేరవలసిన చోటికి చేరిన తరవాత మేము ఆనందంగా వనభోజనం చేశాం. నేను ఒక చెట్టుకింద కూర్చున్నాను; కుర్రవాళ్ళు నా చుట్టూ కూర్చున్నారు. నేను ఉత్తేజకరమైన మనఃస్థితిలో ఉండడం చూసి వాళ్ళు ప్రశ్నల వర్షం కురిపించారు.

"ఏమండీ, నేను ఎప్పటికీ వైరాగ్య మార్గంలో మీతోనే ఉంటానా? చెప్పండి స్వామీజీ?" అని అడిగాడు ఒక కుర్రవాడు.

"అఁ హఁ! ఉండవు," అన్నాను, "నిన్ను బలవంతంగా ఇంటికి లాక్కెళ్ళిపోతారు; తరవాత నువ్వు పెళ్ళి చేసుకుంటావు."

నమ్మశక్యం కాక, అతను నే నన్నదానికి తీవ్రంగా అభ్యంతరం చెప్పాడు: "నేను చచ్చిపోతేనే, వాళ్ళు నన్ను ఇంటికి తీసుకుపోయేది," అన్నాడు (కాని కొద్ది మాసాల్లోనే అతని తల్లిదండ్రులు వచ్చి, అతను ఏడ్చి మొరాయించినా లెక్కచెయ్యకుండా లాక్కెళ్ళి పోయారు. కొన్నేళ్ళ తరవాత పెళ్ళికూడా చేసుకున్నాడతను).

చాలా ప్రశ్నలకి నేను జవాబులు ఇచ్చిన తరవాత, కాశీ అనే కుర్రవాడు ప్రశ్న అడిగాడు. అతను పన్నెండేళ్ళవాడు; చాలా తెలివయిన విద్యార్థి; అతనంటే అందరికీ ఇష్టం.

"స్వామీజీ, నా అదృష్టం ఎలా ఉంటుందండి?" అని అడిగాడు.

"త్వరలో చనిపోతావు నువ్వు," పట్ట శక్యంకాని శక్తి ఏదో పట్టుపట్టి నా నోటినించి ఈ మాటలు అనిపించినట్టు తోచింది.

ఈ ప్రకటనకు, నాతోబాటు ప్రతి ఒక్కరూ విస్మయం చెంది దుఃఖపడ్డారు. అసందర్భ ప్రలాపం చేసే కుర్రవాడిలా నన్ను నేను తిట్టుకుని, మరే ప్రశ్నలకూ జవాబు టియ్యనని చెప్పేశాను.

మేము విద్యాలయానికి తిరిగి వెళ్ళిన తరవాత కాశీ నా గదికి వచ్చాడు.

"నేను చచ్చిపోతే, తిరిగి నేను పుట్టినప్పుడు నన్ను మీరు కనుక్కుని మళ్ళీ ఆధ్యాత్మిక మార్గంలోకి తీసుకువస్తారాండీ?" అంటూ ఏడుస్తూ అడిగాడు.

కష్టమైన ఈ అసాధారణ బాధ్యతను నేను నిరాకరించక తప్పలేదు.

కాని ఆ తరవాత కొన్ని వారాలపాటు కాశీ, నన్ను గట్టిగా ఒత్తిడిచేశాడు. అతను ఆశ వదులుకునేటంతగా అధైర్యపడడం చూసి, చివరికి ఓదార్చాను.

"సరే," నని మాట ఇచ్చాను. "పరమాత్ముడు నాకు సహాయ పడితే, నిన్ను కనుక్కోడానికి తప్పకుండా ప్రయత్నం చేస్తాను."

వేసంగి సెలవుల్లో నేను చిన్న ప్రయాణం మీద బయలుదేరాను. కాశీని నాతోబాటు తీసుకు వెళ్ళలేకపోతున్నందుకు విచారించి, నేను బయలుదేరే ముందు కాశీని నా గదికి పిల్చి, ఎవరు ఎంతగా ఒప్పించ దానికి పూనుకున్నా సరే, ఈ విద్యాలయ ఆధ్యాత్మిక స్పందనల వాతావరణంలోనే ఉండమని జాగ్రత్తగా చెప్పాను. అతను కనక ఇంటికి వెళ్ళక పోయినట్లయితే రాగల ప్రమాదాన్ని తప్పించుకోవచ్చునని ఎందుకో నాకు అనిపించింది.

నేను ఇలా వెళ్ళానో లేదో, కాశీ తండ్రి రాంచీలో దిగాడు. ఆయన తన కొడుకు సంకల్పాన్ని భగ్నంచెయ్యడానికి పదిహేను రోజుల పాటు ప్రయత్నించాడు; కాశీ, వాళ్ళమ్మని చూడ్డానికి ఒక్కసారి కలకత్తా వచ్చి నాలుగురోజులు ఉంటే చాలు, మళ్ళీ తిరిగి రావచ్చునని చెప్పాడు. కాశీ ఒకే పట్టు మీద తిరస్కరిస్తూ వచ్చాడు. చివరికి ఆ తండ్రి, పోలీసుల సహాయంతో తన కొడుకును తీసుకుపోతానని చెప్పాడు. ఈ బెదిరింపుతో కాశీ ఆందోళన పడ్డాడు; విద్యాలయాన్ని గురించి ఏ దుష్ప్రచారం జరగడానికయినా తాను కారకుడు కావడం అతనికి ఇష్టం లేదు. వెళ్ళడం తప్ప అతనికి గత్యంతరం కనిపించలేదు.

కొన్నాళ్ళ తరవాత నేను రాంచీకి తిరిగి వచ్చాను. కాశీని ఏ రకంగా తీసుకుపోయిందీ వినగానే నేను కలకత్తా వెళ్ళే బండి ఎక్కాను. అక్కడ ఒక గుర్రబ్బండి కట్టించుకున్నాను. ఆశ్చర్యమేమిటంటే, ఆ బండి, గంగానది మీద ఉన్న హౌరాబ్రిడ్జిని దాటిపోతూ ఉండగా నేను

చూసిన మొదటి వ్యక్తులు కాశీ తండ్రీ, ఇతర బంధువులూ; వాళ్ళు సంతాపసూచకమైన బట్టలు కట్టుకొని ఉన్నారు. మా బండివాణ్ణి ఆపమని అరిచి, గబుక్కున బండిలోంచి ఉరికి, అభాగ్యుడైన ఆ తండ్రివేపు తేరిపార చూశాను.

"హంతక మహాశయా, నా కుర్రవాణ్ణి చంపేశారు మీరు!" అంటూ కొంతమట్టుకు అనుచితంగానే అరిచాను.

కాశీని బలవంతంగా కలకత్తాకు తీసుకువచ్చి తప్పు చేశానని అప్పటికే గ్రహించాడు ఆ తండ్రి. అక్కడున్న కొద్ది రోజుల్లోనూ ఆ అబ్బాయి, కలుషితమైన ఆహారం తిని, కలరా వచ్చి చనిపోయాడు.

కాశీ మీద నాకున్న వాత్సల్యమూ, పోయిన తరవాత మళ్ళీ అతన్ని కనుక్కుంటానని చేసిన వాగ్దానమూ నన్ను రాత్రింబగళ్ళు వెంటాడుతున్నాయి. నేను ఎక్కడికి వెళ్ళినా సరే, అతని ముఖం నా కళ్ళముందు ఆడుతూనే ఉంది. పోయిన మా అమ్మకోసం, చాలాకాలం కిందట ఎలా అన్వేషించానో అలాగే అతని కోసంకూడా చిరస్మరణీయమైన అన్వేషణ మొదలుపెట్టాను.

భగవంతుడు నాకు వివేచన శక్తి ఇచ్చినందుకు దాన్ని నేను తప్పకుండా వినియోగించాలనీ, ఆ అబ్బాయి సూక్ష్మశరీరం ఉనికిని తెలుసుకోడానికి వీలైన సూక్ష్మ నియమాల్ని కనిపెట్టడానికి నాకుగల శక్తుల్ని సంపూర్ణంగా కూడగట్టుకొని అందుకు శ్రమించాలనీ అనిపించింది. అతను తీరని కోరికలతో స్పందిస్తున్న ఆత్మ; సూక్ష్మ మండలాల్లో అనేక లక్షల ప్రకాశమానమైన ఆత్మల మధ్య ఎక్కడో ఒక కాంతిపుంజంగా తేలుతున్నాడని గ్రహించాను. స్పందనశీల కాంతుల రూపంలో ఉన్న అనేక ఇతర ఆత్మలతో కూడి ఉన్న అతనితో సంపర్కం పెట్టుకోడం ఎలాగ?

ఒక రహస్య యోగప్రక్రియను ఉపయోగించి, నా కనుబొమల మధ్య అంతర్బిందువయిన ఆధ్యాత్మిక నేత్రమనే "మైక్రోఫోన్" ద్వారా, కాశీ ఆత్మకు నా ప్రేమను ప్రసారం చేశాను. అతను ఈపాటికి ఏ తల్లి గర్భంలోనో పిండంగా శరీరధారణ చేసి ఉంటాడన్న నమ్మకం నాకు కలిగింది; అందుచేత అతనున్న స్థలం ఏ దిశగా ఉందో గుర్తించడానికని, పైకెత్తిన నా చేతుల్నీ వేళ్ళనీ గ్రాహకాలు (ఆంటీనాలు) గా ఉపయోగిస్తూ తరచు నేను, గుండ్రంగా తిరుగుతూ ఉండేవాణ్ణి. ఏకాగ్రతా సంధానితమైన నా హృదయమనే[1] రేడియోలో, అతనినుంచి వచ్చే ప్రతిస్పందనను అందుకోవాలని ఆశించాను.

కాశీ త్వరలోనే భూమికి తిరిగివస్తాడనీ, నేను కనక అవిచ్ఛిన్నంగా అతనికి నా పిలుపును ప్రసారం చేసినట్లయితే అతని ఆత్మ జవాబు ఇస్తుందనీ సహజావబోధాత్మకమయిన అనుభూతి పొందాను. కాశీ పంపించే అత్యల్ప ఆవేగాన్ని నా వేళ్ళలోనూ ముంజేతుల్లోనూ చేతుల్లోనూ వెన్నులోనూ నరాల్లోనూ అనుభూతం చేసుకోవచ్చునని నాకు తెలుసు.

కాశీ చనిపోయిన తరవాత ఆరు నెలలపాటు నే నీ యోగ ప్రక్రియను తరగని ఉత్సాహంతో నిలకడగా సాధన చేశాను. ఒకనాడు పొద్దున,

1. కనుబొమల మధ్య ఉండే బిందువునుంచి ప్రతిక్షేపించిన సంకల్ప శక్తి, ఆలోచనను ప్రసారంచేసే పరికరమన్న సంగతి యోగులకు తెలుసు. అనుభూతి హృదయంమీద ప్రశాంతంగా కేంద్రీకృతమైనప్పుడు, అది మానసికమైన రేడియోగా పని చేస్తుంది; అంతే కాకుండా, దూరంలోకాని దగ్గరలోకాని ఉన్న వాళ్ళ సందేశాల్ని అందుకోగలుగుతుంది. మానసిక ప్రసారంలో (టెలిపతీ), ఒక వ్యక్తి మనస్సులో ఉన్న సున్నితమైన ఆలోచనాస్పందనలు మొదట, మహాకాశ సూక్ష్మ స్పందనల ద్వారానూ ఆ తరవాత స్థూలతరమైన భౌతికాకాశం ద్వారానూ, విద్యుత్ తరంగాల్ని సృష్టిస్తూ పరిచాలితమవుతాయి; ఆ విద్యుత్ తరంగాలు, వాటంతట అవి, మరో వ్యక్తి మనస్సులో ఆలోచనగా రూపాంతరంచెందుతాయి.

కలకత్తాలో జనసమ్మర్దంగా ఉన్న బౌ బజార్ అనే పేటలో కొంతమంది స్నేహితులతోబాటు నడుస్తూ, మామూలు పద్ధతిలో చేతులు పైకి ఎత్తాను. మొట్టమొదటి సారిగా ప్రతిస్పందన వచ్చింది. నా వేళ్ళ లోంచీ అరిచేతు ల్లోంచీ విద్యుదావేగాలు లోపలికి ప్రసరిస్తూ ఉండడం కనిపెట్టి పులకించి పోయాను. ఆ విద్యుత్ ప్రవాహాలు నా చైతన్యంలోని ఒకానొక గహ నాంతర స్థానం నుంచి అత్యంత ప్రబలమైన ఆలోచనగా రూపాంతరం చెందాయి. "నేను కాశీని, నేను కాశీని ; నా దగ్గరకి రండి !"

నేను హృదయమనే రేడియో మీద ఏకాగ్రత నిలిపినప్పుడు, ఆ ఆలోచన దాదాపుగా నా చెవికి వినవచ్చింది. కాశీకి[1] సహజ లక్షణమైన కొద్దిపాటి బొంగురు గొంతుతో గుసగుసలాడుతున్నట్టుగా పిలిచిన పిలుపుసు మళ్ళీ మళ్ళీ విన్నాను. నా స్నేహితుడొకడి చెయ్యి గుంజి పట్టుకుని ఆనందంగా చిరునవ్వు నవ్వాను.

"కాశీ ఎక్కడున్నదీ నేను తెలుసుకున్నట్టు అనిపిస్తోంది !"

నేను గిరగిరా తిరగడం ప్రారంభించాను ; నా స్నేహితులూ దారిని పోయే జనమూ చోద్యంగా చూస్తున్నారు. నేను దగ్గరిలో ఉన్న ఒక సందువేపు తిరిగి ఉన్నప్పుడు మాత్రమే నా వేళ్ళలో విద్యుత్తరంగాలు జల్లుమనిపిస్తున్నాయి ; ఆ సందుకు 'సర్పెంటైన్ లేన్' (పాము సందు) అన్న పేరు సరిగానే సరిపోయింది. నేను తక్కిన వేపులకు తిరిగినప్పుడు ఆ సూక్ష్మ విద్యుత్ప్రవాహాలు అంతరించాయి.

"అహాఁ ! కాశీ ఆత్మ, ఈ సందులో ఒక ఇంట్లో, ఒక తల్లి కడుపులో ఉందన్నమాట !" అనుకున్నాను.

---

1. ప్రతి ఆత్మా పరిశుద్ధ స్థితిలో, సర్వజ్ఞత్వ మున్నదే. కాశీ ఆత్మ, కాశీ అనే పిల్లవాడి సహజ లక్షణాలన్నీ గుర్తుంచుకుంది ; కనక నేనతన్ని గుర్తు పట్టేలా చెయ్యడానికని అతని బొంగురు గొంతును అనుకరించింది.

నేనూ నా స్నేహితులూ సర్పెంటైన్ లేన్‌లోకి నడిచాం ; పైకెత్తి ఉన్న నా చేతుల్లో స్పందనలు బలమయి, వెనకటికన్న స్పష్టమయాయి. ఏదో ఒక అయస్కాంత శక్తి పనిచేసి నన్ను రోడ్డుకు కుడిపక్కకు లాగేసింది. ఒక ఇంటి గుమ్మం దగ్గరికి వెళ్ళేసరికి నా కాళ్ళు స్తంభించి పోవడం చూసి ఆశ్చర్యపోయాను. ఊపిరి కూడా బిగబట్టేసి గాఢమైన ఉద్రేకంతో తలుపు తట్టాను.

ఒక పనిమనిషి వచ్చి తలుపు తీసింది ; అయ్యగారు ఇంట్లోనే ఉన్నారని చెప్పింది. ఆయన రెండో అంతస్తు నుంచి మెట్లు దిగివచ్చి సంగతి ఏమిటన్నట్టుగా నావేపు చిరునవ్వు నవ్వారు. నేను అడగదలుచుకున్న ప్రశ్న ఎలా ఉండాలో మనస్సులో ఇంకా అనుకోనే లేదు ; అది ఒక రకంగా సంగతమూ మరో రకంగా అసంగతమూ కూడా.

"ఏమండీ, మీరూ మీ భార్యా, సంతానం కలుగుతుందని సుమారు ఆరు నెలల నుంచి ఎదురుచూస్తున్నారా ? దయచేసి చెప్పండి."[1]

---

1. చాలామంది మానవులు భౌతికంగా మరణించిన తరవాత, సూక్ష్మ లోకంలో 500 నుంచి 1000 సంవత్సరాల వరకు ఉంటుంటారు కాని, జన్మకూ జన్మకూ మధ్య ఇంత వ్యవధి ఉండాలన్న నిశ్చిత నియమం ఏదీ లేదు (43 అధ్యాయం చూడండి). భౌతిక శరీరంలోకాని, సూక్ష్మ శరీరంలోకాని ఒక మనిషికి కేటాయించిన జీవితకాలం, అతని కర్మానుసారంగా పూర్వనిర్ధారితమై ఉంటుంది.

చావూ, "చిన్న చావు" అనిపించుకునే నిద్రా కూడా మర్త్యులకు ఆవశ్యకమైనవే ; ఆత్మసాక్షాత్కారం పొందని జీవిని ఇవి, ఇంద్రియ బంధనాల నుంచి తాత్కాలికంగా విముక్తంచేస్తాయి. మానవుడి మౌలిక ప్రకృతి ఆత్మ కనక, అతడు నిద్రలోనూ చావులోనూ తన అశరీరత్వాన్ని పునరుజ్జీవింప జేసే జ్ఞాపికలు కొన్ని పొందుతాడు.

హిందూ పవిత్ర గ్రంథాల్లో చెప్పిన ప్రకారం, సమతులన కర్మనియమం,

"ఔనండి, నిజమే." నేను సాంప్రదాయికమైన కషాయ వస్త్రాలు ధరించిన సన్యాసినని గమనించి ఆయన మర్యాదగా, "ఈ సంగతులు మీకు ఎలా తెలిశాయో దయచేసి చెబుతారా ?" అని అడిగారు.

కాశీని గురించీ, నే నిచ్చిన వాగ్దానం గురించి విన్న మీదట ఆయన ఆశ్చర్యచకితుడై, నా వృత్తాంతం నమ్మాడు.

"పసిమి చాయగల అబ్బాయి పుడతాడు మీకు," అని చెప్పాను. అతని ముఖం వెడల్పుగా ఉంటుంది ; నుదుటికి పైన ఒక సుడి ఉంటుంది. అతని ప్రవృత్తి ఆధ్యాత్మికతవేపు మొగ్గి ఉంటుంది," అని చెప్పాను. పుట్టబోయే బిడ్డకు కాశీ పోలికలు ఉంటాయని నాకు నిశ్చయంగా అనిపించింది.

తరవాత పసివాణ్ణి చూడ్డానికి వెళ్ళాను. అతనికి 'కాశీ' అన్న పేరే

చర్యాప్రతిచర్యలకూ, కార్యకారణాలకూ, బీజావాప ఫలోపలబ్ధులకూ సంబంధించినది. ప్రతి మనిషీ తన నైసర్గిక ధర్మ(ఋతం)వర్తనలో, తన ఆలోచనల ద్వారానూ చేతల ద్వారానూ తన భవితవ్యాన్ని తానే మలుచుకుంటాడు. తెలిసి గానో తెలివితక్కువగానో అతడు చాలనంచేసిన విశ్వశక్తులు, ఒక బిందువు దగ్గర మొదలైన వృత్తపరిధి తప్పనిసరిగా ఆ బిందువు దగరికే తిరిగి వచ్చి వృత్తం పూర్తి అయినట్టుగా, ఆరంభ కేంద్రమయిన అతని దగ్గరికి తప్పనిసరిగా తిరిగి రావాలి. "ఈ ప్రపంచం ఒక గణిత సమీకరణంలా కనిపిస్తుంది ; మనం దాన్ని ఎలా తిప్పు- దానంతట అది సమతులనం చేసుకుంటుంది. నిశ్శబ్దంగానూ నిశ్చయంగానూ, ప్రతి రహస్యమూ వెల్లడి అవుతుంది ; ప్రతి నేరానికీ శిక్ష పడుతుంది ; ప్రతి సుగుణానికీ బహుమతి వస్తుంది ; ప్రతి అన్యాయానికీ పరిహారం లభిస్తుంది." (ఎమర్సన్, 'కాంపెన్సేషన్'లో). జీవిత అసమానతల వెను ఉన్న కర్మను న్యాయసూత్రంగా అవగాహన చేసుకున్నప్పుడు, మానవ మనస్సులో దేవుడిమీదా మానవుడిమీదా ఉన్న ఆగ్రహం తొలగిపోవడానికి అది తోడ్పడుతుంది.

పెట్టారు తల్లిదండ్రులు. ఆ పసితనంలో కూడా అతనిలో, నా రాంచీ ప్రియశిష్యుడి పోలికలు కొట్టవచ్చినట్టు కనిపిస్తున్నాయి. పిల్లవాడు నన్ను చూస్తూనే ఆప్యాయత కనబరిచాడు ; గతంలోని ఆకర్షణ ఇప్పుడు రెండింతలుగా పెల్లుబికింది.

చాలా ఏళ్ళ తరవాత, కిశోరావస్థలో ఉన్న ఆ పిల్లవాడు, నేను అమెరికాలో ఉన్నప్పుడు నాకు ఉత్తరం రాశాడు. సన్యాస మార్గంలో సాగాలని తాను గాఢంగా అభిలషిస్తున్నట్టు వివరించాడు. నే నతన్ని, హిమాలయాల్లో ఉన్న ఒక గురువుదగ్గరికి పంపించాను ; పునర్జన్మ ఎత్తిన కాశీని శిష్యుడిగా స్వీకరించారాయన.

" 'మహాశయులారా, మీ రిక్కడ నా మీద కురిపిస్తున్న ప్రశంసల సుగంధ వర్షమూ, వెనకటి మీ తృణీకార దుర్గంధమూ పొందికలేకుండా కలిశాయి. నాకు నోబెల్ బహుమానం రావడానికీ మీలో ప్రశంసాశక్తులు సునిశితంకావడానికీ ఏమైనా సంబంధం ఉండి ఉంటుందా ? నే నిప్పటికీ వంగదేవాలయంలో మొదట నా వినయ పుష్పాలు అర్పించినప్పుడు మీకు ఆగ్రహం కలిగించిన కవినే.'

"టాగూరుగారి నిర్భయమైన మందలింపు వృత్తాంతాన్ని వార్తాపత్రికలు ప్రకటించాయి. పొగడ్తకు లొంగిపోని ఆ వ్యక్తి నిష్కపటంగా అన్న ఆ మాటలు నాకు బాగా నచ్చాయి," అంటూ ఇంకా చెప్పాను. "రవీంద్రుల కార్యదర్శి సి. ఎఫ్. ఆండ్రూస్[1]గారు నన్ను కలకత్తాలో ఆయనకు పరిచయంచేశారు ; ఆండ్రూస్‌గారు సాదాగా బెంగాలీ పంచె కట్టుకునేవారు. టాగూరుగారిని ఆయన ప్రేమ పురస్సరంగా 'గురుదేవులు' అని పిలిచేవారు.

"రవీంద్రులు నన్ను ఆదరపూర్వకంగా పలకరించారు. ఆయన వ్యక్తిత్వంలో ఆకర్షణ, సంస్కారం, నాగరికత తొణికిసలాడుతున్నాయి. ఆయన సాహిత్య పరిచయాన్ని గురించి నే నడిగిన ప్రశ్నకు జవాబు ఇస్తూ ఆయన, తాము ప్రధానంగా ప్రభావితులైనది మన పురాణేతిహాసాల వల్లా, పధ్నాలుగో శతాబ్ది నాటి విద్యాపతి అనే కవి రచనలవల్లా అని చెప్పారు."

ఈ జ్ఞాపకాలతో ఉత్తేజితుణ్ణి అయి, ప్రాచీన వంగగీతానికి టాగూరుగారు రూపకల్పన చేసిన, "ఆమారే ఏ ఘరే, ఆప్నార్ కరే గృహదీపఖాని జాలో" [నా ఇంట్లో నీ చేత్తో గృహదీపం వెలిగించు ;

1. మహాత్మాగాంధీ సన్నిహితుడైన ఆంగ్ల రచయిత, ప్రకాశకుడు.

ఆదే, నీ ప్రేమదీపాన్ని వెలిగించు] అంటూ పాడడం మొదలు పెట్టాను. భోలా నేనూ ఆనందంగా పాడుకుంటూ విద్యాలయ భూముల్లో విహరించాం.

రాంచీ విద్యాలయాన్ని స్థాపించిన రెండేళ్ళకి, రవీంద్రుల దగ్గర్నించి నాకొక ఆహ్వానం వచ్చింది ; మా విద్యాబోధనాదర్శాల్ని కలిసి ముచ్చటించుకోడానికి నన్ను శాంతినికేతనానికి వచ్చి కలుసుకోమని కోరారు. నేను సంతోషంగా వెళ్ళాను. నేను వెళ్ళేసరికి ఆ మహాకవి తమ పఠన మందిరంలో కూర్చుని ఉన్నారు. మేము మొట్టమొదట కలుసుకున్నప్పుడు అనిపించినట్టే ఇప్పుడు కూడా, ఆయన రూపం, ఏ చిత్రకారుడయినా ఉత్తమ పురుషాకృతిని చిత్రించడానికి ఆదర్శంగా కోరేటంత ప్రస్ఫుటంగా ఉందని అనిపించింది. కులీనత ఉట్టిపడే విధంగా, శిల్పకారుడు తీర్చి దిద్దినట్టున్న ముఖానికి చుట్టూ పొడుగాటి జుట్టు, వంకులు వంకుల గడ్డమూ ఉన్నాయి. విశాలమైన దయార్ద్రనేత్రాలూ, దివ్యదరహాసమూ ; అక్షరాలా సమ్మోహపరిచే వేణునాదం వంటి కంఠస్వరమూ. దృఢంగాను, నిటారుగాను, గంభీరంగాను ఉండే ఆయన రూపం, దాదాపు స్త్రీసహజమైన మార్దవాన్నీ శిశుసహజమైన ఆనందమయ స్వచ్ఛందతనూ మేళవించినట్టు ఉంది. కవిని గురించిన ఏ ఆదర్శభావనా, ఈ సౌమ్య గాయకునిలో కంటె మరెవరిలోనూ సముచితంగా రూపుగట్టలేదు.

కాస్సేపట్లో టాగూరుగారూ నేనూ, ఛాందసానికి తావులేని ఆదర్శాలతో స్థాపించిన మా విద్యాలయాల్ని ఒక దాంతో ఒకటి పోల్చి పరిశీలించడంలో మునిగిపోయాం. ఆరుబయట చదువు చెప్పడం, నిరాడంబరత, కుర్రవాడి సృజనశీలతకు సమృద్ధిగా అవకాశం కల్పించడం వంటి సమాన లక్షణాలు చాలా ఉన్నట్టు కనిపెట్టాం. అయితే రవీంద్రులు, సాహిత్య, కవిత్వ అధ్యయనానికీ, భోలా విషయంలో వెనక నేను గమనించినట్టుగా సంగీతంద్వారానూ గానంద్వారానూ ఆత్మాభివ్యక్తికి చెప్పకోదగినంత

ప్రాముఖ్యం ఇచ్చారు. శాంతినికేతన విద్యార్థులు మౌనకాలాలు పాటించడం మట్టుకు జరుగుతోంది కాని, వాళ్ళకి ప్రత్యేక యోగాభ్యాసం ఏదీ నేర్పడం లేదు.

రాంచీలో విద్యార్థులందరికీ నేర్పే, శక్తిసంవర్ధక "యోగదా" అభ్యాసాలగురించి, యోగధారణ పద్ధతులగురించి నేను వివరిస్తుంటే ఆ మహాకవి, ప్రశంసాసూచకమైన శ్రద్ధతో విన్నారు.

టాగూరుగారు, చిన్నప్పటి తమ చదువులో ఎదురైన సంఘర్షణను గురించి నాకు చెప్పారు. "ఐదో తరగతి తరవాత నేను బళ్ళోంచి పారి పోయాను," అంటూ నవ్వుతూ చెప్పారు. ఈయనకు జన్మసిద్ధంగా వచ్చిన, కవిసహజమైన కోమలత్వానికీ, నిస్సారమూ నిరంకుశమూ అయిన పాఠశాల వాతావరణానికీ ఎలాగూ సరిపడదన్న సంగతి వెంటనే అర్థంచేసుకున్నాను.

"అంచేతే నేను, నీడనిచ్చే చెట్లకింద, విశాలాకాశం కింద శాంతి నికేతనం స్థాపించాను." అందమైన తోటలో చదువుకుంటున్న చిన్న పిల్లలగుంపు వేపు చూపించారాయన.

"పిల్లవాడు పువ్వుల మధ్యా పాటలు పాడే పక్షుల మధ్యా తన సహజ వాతావరణంలో ఉంటాడు. అక్కడే వాడు తన వ్యక్తిగత ప్రతిభ తాలూకు గుప్త సంపదను మరింత సులువుగా వ్యక్తం చెయ్యవచ్చు. నిజమైన విద్యాబోధన, లోపల ఉన్న అనంత జ్ఞాననిధిని బయటికి తీసుకు రావడానికి సాయపడుతుందే కాని, బయటి వనరుల నుంచి లోపలికి ఎక్కించి దట్టించడం జరగదు."

దాంతో నేను ఏకీభవిస్తూ, "మామూలు బళ్ళలో, గణాంక వివరాలూ చారిత్రకయుగాలూ వంటి ప్రత్యేక పథ్యాలవల్ల, కుర్రవాళ్ళకుండే ఆదర్శాత్మక, వీరపూజా సంబంధమైన సహజాతాలు కుంచించుకుపోతున్నాయి," అన్నాను.

ఆ మహాకవి, తమ తండ్రిగారు దేవేంద్రనాథ్‌గారి గురించి ప్రేమ పురస్సరంగా చెప్పారు ; శాంతినికేతన స్థాపనకు స్ఫూర్తినిచ్చినవారు ఆయన.

"నాన్నగారు, సారవంతమైన ఈ భూమిని నాకు బహూకరించారు ; దీంట్లో అంతకు పూర్వమే ఆయన ఒక అతిథి గృహం, దేవాలయం నిర్మించారు," అని చెప్పారు రవీంద్రులు. "ఇక్కడ నా విద్యాబోధన ప్రయోగాన్ని 1901 లో, ఒక్క పదిమంది కుర్రవాళ్ళతో ప్రారంభించాను. నోబెల్ బహుమానంతో వచ్చిన ఎనిమిదివేల పౌన్ల డబ్బు ఈ విద్యాలయ నిర్వహణకే ఖర్చయింది."

"మహాఋషి"గా పేరొందిన దేవేంద్రనాథ్ టాగూరుగారు, అత్యంత గణనీయులైన వ్యక్తి ; ఈ సంగతి ఆయన 'ఆత్మకథ' చదివి గ్రహించవచ్చు. మంచి పడుచు వయస్సులో ఆయన రెండేళ్ళపాటు హిమాలయాల్లో ధ్యానంలో గడిపారు. ఆయన తండ్రి ద్వారకానాథ్ టాగూరుగారు, ప్రజాహితంగా చేసిన దానధర్మాలవల్ల వంగదేశమంతటా మాన్యులయారు. ఈ ఆదర్శ వంశవృక్షం నుంచి మేధావి కుటుంబం ఉద్భవించింది. రవీంద్రులు ఒక్కరే కాదు ; ఆయన బంధువులందరూ కూడా సృజనాత్మక అభివ్యక్తికి వన్నెకెక్కిన వారు. ఆయన సోదరుల కుమారులు, గగనేంద్రులూ అవనీంద్రులూ, భారతదేశపు అగ్రశ్రేణి చిత్రకారులుగా చెప్పుకోదగ్గవారు. రవీంద్రుల సోదరులు ద్విజేంద్రులు, గాఢద్రష్ట అయిన దార్శనికులు ; పక్షులూ వన్యప్రాణులూ కూడా ఆయన్ని అభిమానించేవి.

ఆ రోజు రాత్రికి నన్ను అతిథిగృహంలో ఉండిపొమ్మని కోరారు రవీంద్రులు. ఆ సాయంత్రం మొగసాలలో కవీంద్రులూ తదితరుల

బృందమూ ఉన్న దృశ్యాన్ని చూసి ముగ్ధుణ్ణి అయాను. కాలచక్రం వెనక్కి తిరిగింది: నా ఎదుట ఉన్న దృశ్యం ప్రాచీనమైన ఒక ఆశ్రమంలా ఉంది– ఆనందమయుడైన ఆ గాయకుడి చుట్టూ ఆయన శిష్యులు పరివేష్టించి ఉన్నారు; వారి చుట్టూ దివ్యప్రేమ పరివేషం ప్రకాశిస్తోంది. ప్రతి స్నేహగ్రంథినీ టాగూరుగారు, సామరస్య తంతువులతో అల్లారు. ఎన్నడూ ఒత్తిచెప్పే తత్త్వంలేని ఆయన, ఒకానొక అనివార్య ఆకర్షణతో హృదయాన్ని లోబరుచుకున్నారు. ఈశ్వరుడి ఉద్యానంలో కుసుమిస్తున్న అరుదైన కవితాప్రసూనం సహజ పరిమళంతో ఇతరుల్ని ఆకర్షిస్తోంది!

రవీంద్రులు, తాము కొత్తగా రచించిన ఉత్కృష్ట కవితలు కొన్ని, శ్రావ్యమైన స్వరంతో పాడి వినిపించారు. చాలామట్టుకు ఆయన పాటలూ నాటికలూ, విద్యార్థుల ఆహ్లాదంకోసం రాసినవి; వాటిని శాంతినికేతనంలోనే రచించారు. ఆయన పద్యాల్లో నాకు కనిపించిన సొగసు ఏమిటంటే, దాదాపు ప్రతి పంక్తిలోనూ దేవుణ్ణి ప్రస్తావిస్తూ ఉన్నప్పటికీ ఆయన పవిత్ర నామాన్ని చాలా అరుదుగా పలకడం. "గానం చేసేటప్పుడు కలిగే ఆనందంలో మత్తెక్కి, నన్ను నేనే మరిచిపోయి, నాకు ప్రభువైన నిన్ను, మిత్రమా అని పిలుస్తుంటాను" [సురేర్ ఘోరే ఆప్నా కే జాతి భూలే, బంధూ బలే డాకి మోర్ ప్రభూకే] అని రాశారాయన.

ఆ మర్నాడు మధ్యాహ్న భోజనం అయిన తరవాత మహాకవిగారి దగ్గర. తప్పనిసరిగా సెలవు తీసుకున్నాను. అప్పటి ఆయన చిన్న విద్యాలయం ఇప్పుడు విశ్వభారతి[1] పేరుతో ఒక అంతర్జాతీయ విశ్వవిద్యాలయంగా వృద్ధిచెంది, అనేక దేశాల విద్యార్థులకు ఇక్కడ ఆదర్శవంతమైన వాతావరణం లభిస్తున్నందుకు నాకు ఆనందంగా ఉంది.

1. 1950 జనవరిలో, 'విశ్వభారతి' అధ్యాపకులూ విద్యార్థులూ అరవైఐదు మంది రాంచీ వచ్చి యోగదా సత్సంగ విద్యాలయంలో పది రోజులు ఉన్నారు.

"ఎక్కడ నిర్భయంగా ఉంటుందో మనస్సు, ఎక్కడ ఎత్తున
నిలుస్తుందో శిరస్సు;
ఎక్కడ స్వేచ్ఛ ననుభవిస్తుందో జ్ఞానం;
ఇరుకిరుకు గడులపెట్టె మాదిరి అడ్డుగోడలతో ఎక్కడ
ముక్కలుకాక ఉంటుందో ప్రపంచం;
మాటలు సత్యగర్భంలోంచి వెలువడేది ఎక్కడో;
అలుపెరగని పరిశ్రమ పరిపూర్ణతవేపు చేతులు చాపేది
ఎక్కడో;
వివేక నిర్మల స్రవంతి, తుచ్ఛ ఆచారాల నిస్సార మరు
భూమిలో దారి తప్పకుండా ఉండేది ఎక్కడో;
ఎప్పటికీ విస్తరిస్తూనే ఉండే ఆలోచనగా, చర్యగా, మనస్సును
నువ్వెక్కడ నడిపిస్తూ ఉంటావో;
ఆ స్వాతంత్ర్య స్వర్గసీమలో, తండ్రీ, మేల్కొనేలా చెయ్యి
నా దేశాన్ని![2]

–రవీంద్రనాథ్ టాగూరు

2. గీతాంజలి (మాక్మిలన్ కంపెనీ).

అధ్యాయం : 30

అలౌకిక ఘటనల నియమం

ప్రసిద్ధ నవలా రచయిత లియో టాల్‌స్టాయ్[1] 'ముగ్గురు సాధువులు' అనే అహ్లాదకరమైన జానపద కథ ఒకటి రాశాడు. ఆయన స్నేహితుడు నికొలాస్ రోరిక్, దాన్ని ఈ ప్రకారం సంక్షేపించి చెప్పాడు :

"ఒక ద్వీపంలో ముగ్గురు ముసలి సాధువులు నివసిస్తూ ఉండేవారు. వాళ్ళు ఎంత నిరాడంబరులంటే, వాళ్ళు చేసే ఏకైక ప్రార్థన ఇలా ఉండేది : 'మేము ముగ్గురం, నువ్వు ముగ్గురివి— మా మీద దయ ఉంచు!' ఈ అకృత్రిమమయిన ప్రార్థన సమయంలో గొప్ప అలౌకిక ఘటనలు జరిగాయి.

"స్థానిక మతగురువు[2] ఒకడు, ఈ ముగ్గురు సాధువులగురించి, అంగీకారయోగ్యంకాని వాళ్ళ ప్రార్థననుగురించి విన్నాడు ; విధివిహిత

1. టాల్‌స్టాయ్‌కి మహాత్మాగాంధీకి అనేక ఆదర్శాల్లో పోలిక ఉంది. వీరిద్దరూ అహింసావిషయంమీద ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు జరుపుకున్నారు. "హింసను (హింసతో) ఎదుర్కోకండి" (మత్తయి 5 : 39) అన్నదాన్నే క్రీస్తు ప్రధాన బోధగా పరిగణించాడు టాల్‌స్టాయ్ ; హింసను, దానికి తార్కికంగా ఉపయుక్తమైన మంచితో లేదా ప్రేమతోనే "ఎదుర్కో"వాలి.

2. ఈ కథకు చారిత్రక ఆధారం ఒకటి ఉన్నట్టు కనిపిస్తోంది ; మత గురువు ఆ ముగ్గురు సాధువుల్ని, ఆర్కేంజల్ నుంచి స్లొవెట్‌స్కీ మఠానికి వెళ్ళడానికి నౌకలో ప్రయాణం చేస్తూ ద్వీయన్ నది ముఖద్వారం దగ్గర కలుసుకున్నాడని సంపాదకీయ గమనికవల్ల తెలుస్తోంది.

మైన ప్రార్థనలు వాళ్ళకి నేర్పడంకోసం వాళ్ళని కలుసుకోవాలని నిశ్చయించుకున్నాడు. ఆ దీవికి చేరి, వాళ్ళ దైవప్రార్థన పద్ధతి సరిగ్గా లేదని చెప్పి ఆచారప్రకారంగా చేసే ప్రార్థనలు వాళ్ళకి చాలా నేర్పాడు. తరవాత ఆ బిషప్పు ఒక నావ ఎక్కి వెళ్ళిపోయాడు. ఆ నావ వెనకాల ఉజ్జ్వల కాంతి ఒకటి వెంబడించి వస్తూండడం గమనించాడు. ఆ కాంతి దగ్గరపడేసరికి ముగ్గురు సాధువుల్ని పోల్చాడాయన ; ఆ ముగ్గురూ నావను అందుకోనే ప్రయత్నంలో, ఒకరి చెయ్యి ఒకరు పట్టుకొని కెరటాల మీద పరిగెత్తుతూ వస్తున్నారు.

" 'మీరు మాకు నేర్పిన ప్రార్థనలు మరిచిపోయాం, మళ్ళీ చెప్పమని మిమ్మల్ని అడగడానికి గబగబా వచ్చేశాం,' అని అరిచారు వాళ్ళు, మత గురువు దగ్గరికి చేరగానే.

"ఆశ్చర్యచకితుడయిన మతగురువు, తల అడ్డంగా తిప్పాడు 'ప్రియతములారా,' అంటూ వాళ్ళని సవినయంగా సంబోధిస్తూ, 'మీ పాత ప్రార్థనతోనే జీవితం కొనసాగించండి!' అని జవాబిచ్చాడు.' "

ఆ ముగ్గురు సాధువులూ నీటిమీద ఎలా నడిచారు ?

క్రీస్తు, శిలువవేసిన తన శరీరాన్ని ఎలా పునరుత్థానం చేశాడు ?

లాహిరీ మహాశయులూ శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారూ అలౌకిక చర్యలు ఎలా చేశారు ?

అణుయుగావిర్భావంతో ప్రపంచ మానసపరిధి ఆకస్మికంగా విస్తరించినప్పటికీ, ఆధునిక విజ్ఞానశాస్త్రంలో ఇప్పటికి కూడా దీనికి సమాధానం లేదు. "అసంభవం" అనే పదానికి మానవ శబ్దజాలంలో ప్రాముఖ్యం తగ్గుతోంది.

ఈ భౌతిక ప్రపంచం, సాపేక్షతాద్వంద్వతల సూత్రమనే ఒకే

ఒక మాయా మౌలిక నియమం మీద నడుస్తోందని వైదిక ధర్మగ్రంథాలు ఘోషిస్తున్నాయి. ఏకైక జీవుడయిన భగవంతుడు కేవల అద్వితీయుడు. సృష్టిలో వేరుగానూ నానా రూపాలలోనూ ప్రత్యక్షం కావడానికి ఆయన మిథ్యావరణాన్ని లేదా అవాస్తవమైన ముసుగును ధరిస్తాడు. భ్రాంతి జనకమైన ఈ ద్వంద్వ ఆవరణమే మాయ.[1] ఆధునిక కాలంలోని గొప్ప వైజ్ఞానిక ఆవిష్కరణలు అనేకం. సనాతన ఋషుల ఈ సులభ ప్రకటనను ధ్రువపరిచాయి.

న్యూటన్ గమన నియమం, "మాయ తాలూకు నియమమే." "ప్రతి ఒక్క చర్యకూ సమానమూ విరుద్ధమూ అయిన ప్రతిచర్య ఎప్పుడూ ఉంటుంది; ఏ రెండు వస్తువుల పరస్పర చర్యలయినా ఎప్పుడూ సమానంగా, ఒకదానికొకటి వ్యతిరేక దిశలో సాగుతూంటాయి." ఈ ప్రకారంగా చర్యా, ప్రతిచర్యా సరిగ్గా సమానంగా ఉంటాయి. "ఒకేఒక బలం ఉండడం అసంభవం; సమానంగానూ వ్యతిరేకంగానూ రెండు బలాలు ఉండాలి; అలా ఎప్పుడూ ఉంటున్నాయి కూడా."

ఆధారభూతమైన ప్రాకృతిక కార్యకలాపాలు, అవి మాయలోంచి పుట్టినవేనన్న సంగతిని బయలుపరుస్తున్నాయి. ఉదాహరణకు, విద్యుత్ ఆకర్షణ వికర్షణల దృగ్విషయం, దాని ఎలక్ట్రాన్‌లూ ప్రోటాన్లూ (ఋణ విద్యుదణువులూ ధనవిద్యుదణువులూ) పరస్పర విరుద్ధమైన విద్యుత్ శక్తులు. మరో ఉదాహరణ: భౌతిక పదార్థంలో పరమ సూక్ష్మకణమైన పరమాణువు (ఆటం) భూమి మాదిరిదే; ధనఋణ ధ్రువాలుగల అయస్కాంతం. ఈ భౌతిక ప్రపంచం యావత్తూ ధ్రువత్వ నిరంకుశాధికారానికి లోబడి ఉన్నది; భౌతికశాస్త్రానికికాని, రసాయనశాస్త్రానికికాని, మరే

1. 10 పుటలో అధోజ్ఞాపిక చూడండి.

శాస్త్రానికికాని సంబంధించిన ఏ నియమమూ, స్వతసిద్ధమైన వ్యతిరేక సూత్రాలు లేదా విరుద్ధ సూత్రాలు లేకుండా లేదు.

అటువంటప్పుడు భౌతికశాస్త్రం, సృష్టికి స్వరూపమైన మాయకు అతీతంగా నియమాలు రూపొందించలేదు. ప్రకృతే మాయ; కాబట్టి ప్రకృతిశాస్త్రం, దాని అనివార్య సహజగుణంతో వ్యవహరించక తప్పదు. దాని పరిధిలో అది, శాశ్వతమూ అక్షయమూ; భవిష్యత్ విజ్ఞానశాస్త్రవేత్తలు, అసంఖ్యాకమైన దాని వివిధాకృతుల్లో ఏదో ఒకదాన్ని అన్వేషించడానికి మించి మరేమీ చెయ్యలేరు. ఆ విధంగా విజ్ఞానశాస్త్రం, చరమ తత్త్వాన్ని చేరుకోలేక ఎప్పటికీ ప్రవాహస్థితిలోనే ఉండిపోతుంది; నిజానికది, అప్పటికే సిద్ధంగా ఉండి పనిచేస్తున్న విశ్వానికి సంబంధించిన నియమాల్ని ఆవిష్కరించడానికి తగినదే కాని, నియమ నిర్ణేతా ఏకైక సూత్రధారీ అయిన పరమాత్మను కనుక్కోడానికి అశక్తమయినది. గురుత్వాకర్షణ, విద్యుత్తుల ఘనమైన అభివ్యక్తులయితే తెలియవచ్చాయి కాని అసలు గురుత్వాకర్షణ, విద్యుత్తు అన్నవి ఏమిటో ఏ మర్త్యుడూ ఎరగడు.[1]

అనేక వేలమంది ప్రవక్తలు, మానవజాతికి అప్పగించిన పని, మాయను అధిగమించాలన్నదే. సృష్టిలోని ద్వంద్వానికి అతీతుడై సృష్టికర్త ఏకత్వాన్ని దర్శించడమే మానవుడి సర్వోన్నత లక్ష్యంగా భావిం

1. గొప్ప ఆవిష్కర్త అయిన మార్కోనీ, చరమతత్త్వాలముందు శాస్త్ర అసమగ్రతను అంగీకరిస్తూ ఇలా చెప్పాడు: "జీవితాన్ని పరిష్కరించడం విషయంలో విజ్ఞానశాస్త్రానికి గల అసమర్థత అద్వితీయమైనది. విశ్వాసమే కనక లేకపోయినట్లయితే ఈ యథార్థం నిజంగా భయంకరంగా ఉండేది. మనిషి ఆలోచనకు ఎదురయ్యే సమస్యల్లో అన్నిటికన్న ఎక్కువగా ఎప్పుడూ వేధించే సమస్య జీవిత రహస్యమే నన్నది నిశ్చయం."

చడం జరిగింటి. విశ్వభ్రాంతిని పట్టుకుని పాకులాడేవాళ్ళు దాని ధ్రువత్వ నియమాన్ని – అంటే ఆటూ పోటూ, లేవడమూ పడడమూ, పగలూ రాత్రీ సుఖమూ దుఃఖమూ, మంచీ చెడూ, పుట్టుకా చావూ అన్నవాటిని– అంగీకరించక తప్పదు. మనిషికి కొన్ని వేల మానవజన్మలు గడిచి వచ్చిన తరవాత ఈ చక్రగతిక్రమం, వేదనాభరితమైన ఒక రకం విసుగుదలను కలిగిస్తుంది; అప్పుడతను, మాయామయ నిర్బంధాల వెలుపలికి ఆశగా దృష్టి సారించడం మొదలుపెడతాడు.

మాయ అనే ముసుగును తొలగించడమంటే, సృష్టి రహస్యాన్ని ఛేదించడమన్న మాట. ఈ విధంగా విశ్వాన్ని నగ్నీకరించేవాడే నిజమైన ఏకేశ్వరోపాసకుడు. తక్కినవాళ్ళందరూ ధర్మవిరుద్ధమైన విగ్రహాల్ని ఆరాధిస్తున్నవాళ్ళే. మనిషి, ప్రకృతి తాలూకు ద్వంద్వతామాయలకు అధీనుడై ఉన్నంతకాలం, ద్వంద్వముఖాలు గల మాయే అతనికి ఆరాధ్య దేవత; ఏకైక సత్యదైవాన్ని అతను తెలుసుకోడు.

మాయ అనే ప్రపంచ భ్రాంతి, మనుషుల్లో అవిద్యగా పొడచూపుతుంది; అవిద్య అంటే, "జ్ఞానం కానిది," అజ్ఞానం, మాయ. ఈ 'మాయ' లేదా 'అవిద్య' తార్కిక దృఢవిశ్వాసంవల్లకాని విశ్లేషణవల్ల కాని ఎన్నడూ **నాశనం** కాజాలదు; కేవలం నిర్వికల్ప సమాధి అనే ఆంతరిక స్థితిని సాధించడం ద్వారా మాత్రమే **నాశనమవుతుంది**. బైబిలు పాత నిబంధన గ్రంథ ప్రవక్తలూ అన్ని దేశాల ద్రష్టలూ మునులూ ఆ చైతన్య స్థితిలో ఉండే పలికారు.

ఎజెకీల్ ఇలా అన్నాడు: "తరవాత ఆయన నన్ను గుమ్మం దగ్గరికి తీసుకువచ్చాడు. ఆ గుమ్మం సైతం తూర్పువేపు ఉంది: ఇజ్రాయల్ దేవుడి శోభ తూర్పుదిక్కు నుంచి ప్రసరించింది: ఆయన స్వరం సముద్ర ఘోషలా ఉంది: ఆయన శోభతో ప్రకాశించింది భూమి"

(ఎజెకీల్ 43 : 1-2 బైబిలు). నుదుటిమీద (తూర్పు) ఉన్న దివ్యనేత్రం ద్వారా, యోగి, "అనేక సముద్రాల" దివ్య ఘోష అనే శబ్దాన్ని లేదా ఓంకారాన్ని వింటూ చైతన్యం నుంచి సర్వవ్యాపకత్వానికి ప్రయాణిస్తాడు: ఈ ఓంకారం, సృష్టిలోని ఏకైక సత్తకు కారకమైన కాంతి స్పందనలే.

విశ్వంలోని అనేక కోట్ల నిగూఢ రహస్యాలలో ఇంద్రియ గోచరమైనది కాంతి. కాంతితరంగాలు, శబ్దతరంగాల మాదిరిగా కాకుండా, అంతర్నక్షత్ర రోదసిలోని శూన్యంగుండా స్వేచ్ఛగా సంచారణ అవుతాయి; శబ్దతరంగాల సంచారణకు మాత్రం గాలికాని ఇతర భౌతిక వాహకాలు కాని అవసరమవుతాయి. తరంగ సిద్ధాంతం ప్రకారం కాంతికి అంతర్గ్రహ వాహకంగా పనిచేస్తుందని చెప్పే, పరికల్పితమైన ఈథర్‌ను కూడా ఐన్‌స్టైన్ చెప్పిన కారణాలవల్ల పరిహరించవచ్చు; రోదసికున్న జ్యామితీయ గుణధర్మాలు, ఈథర్ సిద్ధాంతం అనవసరమయేటట్టు చేస్తాయని అన్నాడాయన. వీటిలో ఏ ఒక్క పరికల్పన ప్రకారమైనా కూడా కాంతి, ప్రాకృతిక దృశ్యమానరూపాల్లో ఏ ఒక్కదానికన్న అయినా అత్యంత సూక్ష్మంగానూ భౌతిక ఆలంబన రహితంగానూ ఉంటుంది.

ఐన్‌స్టైన్ బృహత్తర భావనల్లో సాపేక్షతా సిద్ధాంతంలో ప్రాముఖ్యం వహించేది కాంతివేగం– సెకనుకు 1,86,300 మైళ్ళు. మానవుడి పరిమిత మనస్సుకు సంబంధించినంతవరకు, ప్రవాహశీలకమైన విశ్వంలో ఏకైక స్థిరరాశి కాంతివేగమేనని ఆయన గణితశాస్త్రపరంగా నిరూపించారు. మానవుల దేశ, కాల ప్రమాణాలన్నీ ఏకైక "నిరపేక్షం" అయిన కాంతివేగం మీదే ఆధారపడి ఉంటాయి. ఇంతకు పూర్వం అనుకుంటూ వచ్చినట్టుగా, దేశకాలాలు **వేరువేరు** శాశ్వత కారకాలు కావు;

అవి సాపేక్షమైన, పరిమితి కారకాలు. వాటికి నియత మాపన మాన్యతలు కాంతివేగ ప్రమాణాన్ని బట్టే లభిస్తాయి.

కాలం, పరిమాణాత్మక సాపేక్షతగా రోదసితో చేరడంవల్ల దాని సరైన స్వభావం ఇప్పుడు వెల్లడి అయింది: సరళమైన సందిగ్ధతాసారమే అది. ఐన్‌స్టైన్, కొన్ని సమీకరణాల కలంపోట్లతో, ఒక్క కాంతిని మినహాయించి, తక్కిన ప్రతి స్థిరసత్యాన్నీ విశ్వంనుంచి బహిష్కరించేశాడు.

ఉత్తరోత్తరా రూపొందించిన ఏకీకృత క్షేత్ర సిద్ధాంతం (యూనిఫైడ్ ఫీల్డ్ థియరీ) లో ఆ మహనీయ భౌతికశాస్త్రవేత్త, గురుత్వాకర్షణ, విద్యుదయస్కాంతత్వాల నియమాల్ని కేవలం ఒకే ఒక్క గణిత సూత్రంలో పొందుపరిచాడు. బ్రహ్మాండ స్వరూపాన్ని, ఒకే నియమం మీద ఆధారపడ్డ వివిధ రూపాంతరాలుగా సంక్షేపించిన ఐన్‌స్టైన్, అనేక యుగాల్ని అడ్డంగా దాటిపోయి, సృష్టికి గల ఏకైక స్వరూపం, బహురూపధారణ చేసే మాయ అని ప్రకటించిన ఋషుల సరసకు చేరాడు.

నవశకానికి నాంది పలికిన సాపేక్షతా సిద్ధాంతాన్ని ఆధారం చేసుకొనే, పరమాణువును అన్వేషించగల అవకాశాలు గణితశాస్త్రపరంగా బయలుపడ్డాయి. అణువనేది శక్తేకాని పదార్థంకాదని చెప్పడమేకాక, ఆ అణుశక్తి మూలతః మనోద్రవ్యమని ఈనాడు గొప్పగొప్ప శాస్త్రవేత్తలు ధైర్యంగా నొక్కి చెబుతున్నారు.

"భౌతికశాస్త్రం ఛాయాలోకానికి సంబంధించినదన్న యథార్థమైన గ్రహింపు, అత్యంత గణనీయంగా పేర్కొదగ్గ అభివృద్ధులలో ఒకటి," అని రాశాడు సర్ ఆర్థర్ స్టాన్లీ ఎడింగ్టన్, 'ది నేచర్ ఆఫ్ ది ఫిజికల్ వరల్డ్'[1] (భౌతిక ప్రపంచ స్వభావం) అనే గ్రంథంలో. "భౌతికశాస్త్ర

1. మాక్మిలన్ కంపెనీ.

ప్రపంచంలో మనం, పరిచిత జీవిత నాటకం తాలూకు ఛాయాచిత్ర ప్రదర్శనను గమనిస్తాం. ఛాయారూపమైన నా చేతిముడుసు, ఛాయారూపమైన టేబిలు మీద ఆనుకుని ఉండగా, ఛాయారూపమైన సిరా, ఛాయారూపమైన కాయితం మీద ప్రవహిస్తూ ఉంటుంది. ఇదంతా ప్రతీకాత్మకం; ప్రతీకగానే విడిచిపెడతాడు దాన్ని, భౌతికశాస్త్రజ్ఞుడు. తరవాత వస్తాడు, మనస్సనే రసవాది; ఈ ప్రతీకల్ని అతను రూపాంతరణ చేస్తాడు. ...చివరికి స్థూలంగా చెప్పాలంటే, "ప్రపంచ మూలద్రవ్యం మనోద్రవ్యమే!"

ఇటీవల ఎలక్ట్రాన్ మైక్రోస్కోప్ (ఋణవిద్యుదణు సూక్ష్మదర్శిని) రూపొందించిన మీదట, అణువులకు సారభూతమయిన కాంతికీ ప్రకృతికి అనివార్యమైన ద్వంద్వతకూ నిశ్చితమైన నిదర్శనం లభించింది. 1937లో, అమెరికన్ ఎసోసియేషన్ ఫర్ ది ఎడ్వాన్స్‌మెంట్ ఆఫ్ సైన్స్ అన్న సంస్థవారి సమావేశంలో జరిగిన, ఎలక్ట్రాన్ మైక్రోస్కోప్ ప్రయోగ ప్రదర్శనను గురించి 'ది న్యూయార్క్ టైమ్స్' పత్రిక ఇలా రాసింది :

"ఇంతవరకు పరోక్షంగా ఎక్స్‌రేలనే కిరణాల ద్వారా మాత్రమే తెలిసిన, టంగ్‌స్టన్ స్ఫటికాకృతి, ఒక ఫ్లోరసెంట్ స్క్రీన్ (వెల్తురు తెర) మీద స్ఫుటంగా నిలిచింది. ఘనాకారం గల అంతరజాలకం (స్పేస్ లాటిస్) లో తొమ్మిది అణువులు వాటివాటి సరైన స్థానాల్లో ఉన్నాయి; అంటే, ఒక్కొక్క మూల ఒక్కొక్క అణువు చొప్పున, మధ్య మరొకటి. టంగ్‌స్టన్ స్ఫటిక జాలకంలోని అణువులు వెల్తురు తెరమీద, జ్యామితీయమైన సమూనాలో అమర్చిన కాంతి బిందువులుగా పొదగట్టాయి. స్ఫటిక ఘనరూపమైన కాంతిలో తాడనంచేస్తున్న గాలి సూక్ష్మకణాల్ని, నర్తిస్తున్న కాంతి బిందువులుగా గమనించవచ్చు; కదులుతున్న నీటిమీద మిలమిల మెరిసే సూర్యకాంతి బిందువుల్ని పోలి ఉంటాయి ఇవి.

"ఎలక్ట్రాన్ సూక్ష్మదర్శిని సూత్రాన్ని మొట్టమొదట 1927 లో, న్యూయార్కు నగరంలోని బెల్ టెలిఫోన్ ప్రయోగశాలల్లో పనిచేసే డా॥ క్లింటన్ డేవిస్‌సన్, డా॥ లెస్టర్ హెచ్. జెర్మర్ కనిపెట్టారు. ఎలక్ట్రాన్‌కు ద్వంద్వ ప్రకృతి ఉందనీ, కణగుణాన్నీ తరంగగుణాన్నీ కూడా కనబరుస్తుందనీ వారు కనుక్కొన్నారు.[1] తరంగగుణం, ఎలక్ట్రాన్‌కు కాంతిగుణాన్నిచ్చింది. కటకం (లెన్స్) ద్వారా కాంతిని కేంద్రీకరింప జేసిన మాదిరిగానే ఎలక్ట్రాన్‌లను కూడా కేంద్రీకరింపజేసే సాధనంకోసం అన్వేషణ మొదలయింది.

"భౌతిక ప్రకృతి పరిధికంతకూ ద్వంద్వ వ్యక్తిత్వముందని నిరూపించిన, ఎలక్ట్రాన్ కున్న జెకిల్-హైడ్ లక్షణాన్ని (ద్వంద్వ ప్రవృత్తిని) కనిపెట్టినందుకుగాను డా॥ డేవిస్‌సన్, భౌతికశాస్త్రంలో నోబెల్ బహుమానం అందుకున్నాడు."

'ది మిస్టీరియస్ యూనివర్స్'[2] (అంతుబట్టని అనంత విశ్వం) అన్న గ్రంథంలో సర్ జేమ్స్ జీన్స్, "జ్ఞానప్రవాహం, యాంత్రికంకాని వాస్తవంవేపు ప్రయాణిస్తోంది ; ఇప్పుడు విశ్వం, ఒక గొప్ప యంత్రంలా కాక, ఒక గొప్ప భావనలా గోచరించడం మొదలవుతోంది," అని రాశాడు.

ఈ విధంగా ఇరవయ్యో శతాబ్ది విజ్ఞానశాస్త్రం, అనాది వేదపాఠంలా ధ్వనిస్తోంది.

కనక, తప్పనిసరిగా అవసరమైతే మానవుడు, భౌతిక విశ్వమనేది ఏదీ లేదనీ దాని పడుగుపేకలే మాయ అనీ తెలిపే దార్శనిక సత్యాన్ని విజ్ఞానశాస్త్రం ద్వారా తెలుసుకోవాలి. వాస్తవమనే భ్రాంతి కలిగించే,

1. అంటే, పదార్థమూ శక్తీ రెండూ అన్నమాట.

2. కేంబ్రిడ్జి యూనివర్సిటీ ప్రెస్.

దాని ఎండమావులన్నీ విశ్లేషణలో కరిగిపోతాయి. తనకు భరోసా ఇచ్చే, భౌతిక జగత్పరమయిన ఆధారాలు ఒకదాని తరవాత ఒకటిగా తనకింద కుప్పగూలి పోతూ ఉంటే మానవుడు, తన విగ్రహారాధక ఆలంబనను— అందే, "నేను తప్ప మరే దేవుళ్ళూ నీకు ఉండగూడదు,"[1] అన్న దైవాజ్ఞను తాను ఉల్లంఘించానన్న విషయాన్ని— అస్పష్టంగా గ్రహిస్తాడు.

ద్రవ్యరాశికీ శక్తికీ గల సమానత్వాన్ని, తన ప్రఖ్యాత సమీకరణంలో సమీక్షిస్తూ ఐన్‌స్టైన్, పదార్థంలోని ఏ ఒక్క కణంలోని శక్తి అయినా, దాని ద్రవ్యరాశిని— అంటే బరువును— కాంతివేగ వర్గంతో గుణిస్తే వచ్చే ఫలితానికి సమానమని నిరూపించాడు. పదార్థ కణాల నాశనం ద్వారానే అణుశక్తుల్ని విడుదలచెయ్యడం జరిగింది. పదార్థం "మృతి" అణుయుగానికి జన్మ ఇచ్చింది.

కాంతివేగం గణితశాస్త్రీయమైన ఒక ప్రమాణం లేదా స్థిరరాశి కావడానికి కారణం, సెకనుకు 1,86,300 మైళ్ళ వేగంలో నిరపేక్షమైన విలువ ఒకటి ఉందని కాదు ; వేగంతోబాటు ద్రవ్యరాశి కూడా పెరుగుతూ ఉండే భౌతిక వస్తువు ఏదీ కూడా కాంతివేగానికి చేరుకోలేకపోవడమే దానికి కారణం. మరోరకంగా చెప్పాలంటే : ద్రవ్యరాశి అనంతంగా ఉన్న భౌతిక వస్తువు మాత్రమే కాంతివేగానికి సమానవేగం పొందగలదు.

ఈ భావన మనల్ని, అలౌకిక ఘటనల నియమం దగ్గరికి చేరుస్తుంది.

ఇచ్ఛానుసారంగా తమ శరీరాల్ని ఇతర వస్తువుల్ని దృశ్యమానం కాని అదృశ్యంకాని చెయ్యగలిగి, కాంతివేగంతో సంచరించగలిగి, ఏ భౌతిక రూపాన్నయినా సరే తక్షణమే ప్రత్యక్షం కావించడానికి సృజ

1. ఎక్సోడస్ 20 : 3 (బైబిలు).

నాత్మక కాంతి కిరణాల్ని ఉపయోగించగలిగిన సిద్ధపురుషులు విస్మయకరమైన నిబంధనను నెరవేర్చి ఉంటారు : వారి ద్రవ్యరాశి అనంతం.

పరిపూర్ణ యోగి చైతన్యం సంకుచిత శరీరంతో కాకుండా, విశ్వస్వరూపంతోనే అప్రయత్నంగా ఏకాత్మకమయి ఉంటుంది. గురుత్వాకర్షణ అన్నది, న్యూటన్ చెప్పిన "బలం" (ఫోర్స్) అయినా, ఐన్‌స్టైన్ చెప్పిన "జడత్వ ఆవిర్భావం" (మానిఫెస్టేషన్ ఆఫ్ ఇనర్షియా) అయినా భారధర్మాన్ని ప్రదర్శించాలన్న నిర్బంధం యోగులకు విధించజాలనిది; ఇక్కడ భారధర్మమంటే, భౌతిక వస్తువులన్నిటికీ భేదాన్ని సూచించే గురుత్వాకర్షణ స్థితి. తనను తాను సర్వవ్యాపకమయిన ఆత్మగా ఎరిగినవాడు దేశకాలాల్లోని దేహపరిమితులకు బద్ధుడై ఉండడు. 'సోఽహం' శక్తి ముందు బంధనాలు పటాపంచలయి పోతాయి.

"వెలుతురు ఉండుగాక ! వెంటనే వెలుతురు వచ్చింది."[1] విశ్వాన్ని సృష్టించడానికి దేవుడిచ్చిన మొదటి ఆదేశం, నిర్మాణపరంగా ఆవశ్యకమయిన కాంతిని ఆవిర్భవింపజేసింది. ఈ పదార్థేతర వాహకల తాత్త్వికమయిన... దైవసాక్షాత్కారాలన్నీ ఆవిర్భవిస్తాయి. దేవుడు జ్వాల కిరణాల మీదనే దైవసాక్షాత్కారాలన్నీ ఆవిర్భవిస్తాయి. దేవుడు జ్వాలగానూ కాంతిగానూ సాక్షాత్కరిస్తాడన్న విషయాన్ని ప్రతి యుగంలోని భక్తులూ ధ్రువపరుస్తారు. "ఆయన కళ్ళు అగ్నిజ్వాలల మాదిరిగా ఉన్నాయి," అంటాడు సెంట్ జాన్. "...అంతే కాకుండా, ఆయన ముఖాకృతి, ప్రచండ భానుతేజంలా ఉంది."[2]

పూర్ణధ్యానం ద్వారా తన చైతన్యాన్ని సృష్టికర్తలో లయం చేసిన యోగి, జగత్సారాన్ని కాంతిగా (ప్రాణశక్తి స్పందనలుగా) దర్శి

1. జనిసిస్ 1-3 (బైబిలు)

2. రివలేషన్ 1 : 14-16.

స్తాడు. అతని దృష్టిలో, జలకల్పన కారకమైన కాంతి కిరణాలకీ భూకల్పన కారకమైన కాంతి కిరణాలకీ భేదం ఉండదు. పదార్థ స్పృహనుంచీ, దేశం (స్పేస్) తాలూకు మూడు పరిమాణాల నుంచీ నాలుగో పరిమాణమైన కాలం నుంచీ విముక్తుడైన యోగి తన కాంతిరూప దేహాన్ని, భూమి, నీరు, అగ్ని, వాయువుల కాంతి కిరణాలమీదగా గాని, వాటిగుండా గాని సమాన సౌలభ్యంతో మరో చోటికి బదిలీ చేస్తాడు.

"కాబట్టి నీది ఒక్కటే కన్ను అయినట్లయితే, నీ దేహమంతా 'కాంతితో నిండి' ఉంటుంది"[1] ముక్తిప్రదమైన దివ్యచక్షువుమీద దీర్ఘకాలం నిలిపిన ఏకాగ్రత, పదార్థానికీ దాని గురుత్వాకర్షణ భారానికీ సంబంధించిన భ్రాంతులన్నిటినీ, యోగి నశింపజేసేటట్లు చేసింది. విశ్వాన్ని అతను, ఈశ్వరుడు సృష్టించినట్టే మూలతః అభేదమైన కాంతిపుంజంలాగే— చూస్తాడు.

"దృశ్యబింబాలు (ఆప్టికల్ ఇమేజెస్), మామూలు హాఫ్‌టోన్ (అర్ధబిందు) చెక్కిలిపని చిత్రాలు రూపొందే సూత్రం మీదే ఏర్పడతాయి : అంటే, కంటికి కనిపించనంత చాలా చిన్నచిన్న చుక్కలతో ఏర్పడతాయి... నేత్రపటలం (రెటీనా) సూక్ష్మగ్రాహ్యత ఎంత గొప్పదంటే, సరైన తీరు కాంతిని అతిస్వల్ప పరిమాణాల్లో ఉపయోగించుకుని దర్శన సంవేదనను కలిగిస్తుంది," అంటాడు, హార్వర్డ్ విశ్వవిద్యాలయంలో పని చేసే డా॥ ఎల్. టి. ట్రోలాండ్.

సృష్టి సారాన్ని కాంతిగా అనుభూతం చేసుకున్న ఏ వ్యక్తి కయినా సరే అలౌకిక ఘటనల నియమం పనిచేస్తుంది. సర్వవ్యాపక కాంతి అణువుల్ని ఇంద్రియగోచర రూపంగా తక్షణమే ప్రక్షేపించడానికి యోగి,

1. మత్తయి 6-22.

కాంతి దృగ్విషయాల గురించి తనకు గల దివ్యజ్ఞానాన్ని ఉపయోగించగలుగుతాడు. ప్రక్షేపణ వాస్తవరూపం (ఒక చెట్టు, ఒక మందు, ఒక మానవదేహం; ఏదైనా సరే) యోగి అభిలాషనుబట్టి, అతని సంకల్పశక్తినిబట్టి, మానస దర్శనశక్తిబట్టి నిర్ణయమవుతుంది.

రాత్రివేళ మనిషి, స్వప్నచేతన స్థితిలోకి ప్రవేశించి, పగటిపూట తన చుట్టూ ఆవరించి ఉండే, అహంభావపరమైన తప్పుడు పరిమితుల నుంచి తప్పించుకుపోతాడు. నిద్రలో అతనికి, అతని మనస్సుకున్న సర్వశక్తిమత్త్వం ఎప్పటికీ పునరావర్తనమయే విధంగా ప్రదర్శితమవుతూ ఉంటుంది. కలలో, ఏనాడో చనిపోయిన అతని స్నేహితులూ బహుదూరఖండాలూ చిన్ననాటి పునరుత్థిత దృశ్యాలూ అన్నీ అవుపిస్తాయి.

మనుషులందరికీ స్వప్న దృగ్విషయాల్లో సంగ్రహంగా తెలిసిన స్వతంత్ర, అనిబద్ధ చైతన్యమే, దైవానుసంధానం కావించిన సాధువుకుండే శాశ్వత, పరిపూర్ణ మనఃస్థితి. దేశకాలాలకు అధిపతి అయి, వ్యక్తిగత ఉద్దేశాలేవీ పెట్టుకోకుండా, సృష్టికర్త తనకు ప్రసాదించిన సృజనాత్మక ఇచ్ఛాశక్తిని ఉపయోగించుకొంటూ యోగి, భక్తుడు చిత్తశుద్ధితో చేసిన ఏ ప్రార్థననైనా సరే ఫలింపజేయడానికి, విశ్వంలోని కాంతి అణువుల్ని పునర్వ్యవస్థితంచేస్తాడు.

“మానవుణ్ణి మన రూపంలో, మన లక్షణాలతో తయారుచేద్దాం. సముద్రంలో ఉన్న చేపలమీద, గాలిలో పక్షులమీద, పశువులమీద, సమస్త భూమిమీద, నేలమీద పాకే ప్రతి జీవిమీదా వాళ్ళకు అధికారం ఇద్దాం, అనుకొన్నాడు దేవుడు.”[1]

ఈ ప్రయోజనం కోసమే మనిషినీ సృష్టినీ చెయ్యడం జరిగింది:

1. జెనిసిస్ 1 : 26 (బైబిలు).

ఈ విశ్వంమీద తన ఆధిపత్యాన్ని తెలుసుకొని మాయకు అధికారిగా అతను పెరగాలని.

1915 లో, నేను సన్యాసం తీసుకున్న కొత్తలో, పరస్పర వైరుధ్యాలుగల అంతర్దర్శనం ఒకటి అనుభూతమయింది. అందులో, మానవచేతన సాపేక్షత స్పష్టంగా రూఢి అయింది; మాయా సంబంధమైన బాధాకరమైన ద్వంద్వాలకు వెనక ఉన్న శాశ్వత కాంతి అఖండతను స్పష్టంగా దర్శించాను. ఒకనాడు పొద్దున, గడ్పార్ రోడ్డులో ఉన్న నాన్నగారి ఇంట్లో, నా చిన్న అటకగదిలో కూర్చుని ఉండగా నాకు ఈ దర్శనం కలిగింది. అప్పటికి కొన్ని నెలలుగా, మొదటి ప్రపంచయుద్ధం యూరప్‌లో చెలరేగుతూ ఉంది; అధిక సంఖ్యలో సంభవిస్తున్న మరణాల్ని గురించి నేను దిగులుగా ఆలోచిస్తూ ఉన్నాను.

నేను ధ్యానంలో కళ్ళు మూసుకునే సరికి, నా చైతన్యం హఠాత్తుగా, ఒక యుద్ధనౌకమీద ఆధిపత్యంవహించి ఉన్న ఒక కెప్టెన్ శరీరంలోకి బదిలీ అయింది. అటు ఒడ్డున ఉన్న ఫిరంగులూ ఇటు ఓడ ఫిరంగులూ ఒకదానిమీద ఒకటి కాల్పులు జరుపుతూ ఉండగా ఆకాశం దద్దరిల్లిపోతోంది. ఒక పెద్ద ఫిరంగిగుండు వచ్చి మా మందుగుండు కొట్టుకు తగిలి, నా ఓడను బద్దలు చేసింది. ఈ పేలుడులో బతికిన కొద్దిమంది నావికులతోబాటు నేను కూడా నీళ్ళలోకి దూకాను.

గుండె దడదడలాడుతూ ఉండగా, నేను సురక్షితంగా ఒడ్డుకు చేరాను. కాని దురదృష్టం! చెదురుపాటుగా వచ్చిపడ్డ గుండు ఒకటి నా ఛాతీలోకి దూసుకుపోయింది. నేను మూలుగుతూ నేలమీద పడ్డాను. నా శరీరమంతా పక్షవాతం వచ్చినట్టుగా అయింది. అయినా తిమ్మిరెక్కిన కాలు తెలుస్తూనే ఉన్నట్టుగా, నాకు శరీరం మీద స్పృహ తెలుస్తూనే ఉంది.

"చివరికి, మృత్యుదేవత రహస్య పదవిన్యాసం నన్ను అందుకొంది," అనుకున్నాను. కడపటి నిట్టూరుపుతో నేను అచేతన స్థితిలోకి జారిపోబోతూ ఉండగా, ఆశ్చర్యం! నేను గడ్‌పార్ రోడ్డులోని ఇంటి గదిలో పద్మాసనంలో కూర్చుని ఉన్నానని గమనించాను.

ఛాతీలో తుపాకిగుండు లేని శరీరాన్ని తిరిగి పొందినందుకు నేను ఆనందభరితుణ్ణయి, దాన్ని చేతులతో తట్టి, గిల్లి చూసుకుంటూ ఉంటే, నా కళ్ళలోంచి ఆనంద బాష్పాలు ధారగా స్రవించాయి. నేను బతికే ఉన్నానని రూఢి చేసుకోడానికి ముందుకూ వెనక్కూ ఉయ్యాల ఊగాను; ఊపిరి పీలుస్తూ విడుస్తూ చూసుకున్నాను. నన్ను నే నిలా అభినందించుకుంటూ ఉండగా, నా చైతన్యం మళ్ళీ, రక్తసిక్తమైన సముద్ర తటాన పడిఉన్న కెప్టెన్ శవంలోకి బదిలీ అయిపోయింది. అంతా గందరగోళమైపోయింది నా మనస్సు.

"ప్రభూ, నేను చనిపోయానా బతికున్నానా ?" అంటూ ప్రార్థించాను.

కళ్ళు మిరుమిట్లు గొలిపే మహోజ్జ్వలకాంతి ఒకటి క్షితిజమంతటా నిండింది. మృదువైన మర్మరధ్వని స్పందన ఒకటి మాటలుగా మారింది:

"బతుక్కయినా చావుకయినా కాంతితో ప్రమేయమేమిటి ? నా కాంతిబింబంలో నిన్ను సృష్టించాను. చావుపుట్టుకల సాపేక్షతలు విశ్వ స్వప్నానికి చెందినవి. నీ స్వప్నాతీత సత్తను దర్శించు ! మేలుకో నాయనా, మేలుకో !"

మానవుడి జాగృతిలో క్రమాభివృద్ధిగా, ఈశ్వరుడు తన సృష్టిలోని రహస్యాల్ని, సరైన సమయంలో, సరైన చోట ఆవిష్కరించడానికి విజ్ఞానశాస్త్రవేత్తల్ని ఉత్తేజపరుస్తూ ఉంటాడు. ఈ విశ్వాన్ని, చైత-

న్యప్రజ్ఞతో సంచాలితమయ్యే కాంతి అనే ఏకైక శక్తికి వివిధరూపాల అభివ్యక్తిగా గ్రహించడానికి అనేక ఆధునిక ఆవిష్కరణలు మానవుడికి తోడ్పడతాయి. చలనచిత్రం, రేడియో, టెలివిజన్, రేడార్, కాంతి విద్యుద్ఘటం (ఫొటో ఎలక్ట్రిక్ సెల్)— ఆశ్చర్యకరమైన "విద్యున్నేత్రం" (ఎలక్ట్రిక్ ఐ), పరమాణు శక్తులు అనే అద్భుతాలన్నీ కాంతికున్న విద్యుదయస్కాంత దృగ్విషయం మీద ఆధారపడ్డవే.

చలన చిత్రకళ ఏ అలౌకిక ఘటననయినా చిత్రీకరించగలదు. ప్రభావోత్పాదక దృశ్య దృక్కోణం నుంచి, ట్రిక్ ఫొటోగ్రఫీకి వశం కాని అద్భుతమంటూ ఏదీ లేదు. మానవుణ్ణి, స్థూలమైన భౌతికకాయం నుంచి లేస్తున్న పారదర్శక సూక్ష్మ శరీరంగా చూడవచ్చు; అతను నీళ్ళ మీద నడవగలడు, చనిపోయినవాళ్ళను తిరిగి బతికించవచ్చు, వికాసాల్లోని సహజక్రమాన్ని ముందు వెనకలు చెయ్యవచ్చు, దేశకాలాల్ని అస్తవ్యస్తం చేసి పారెయ్యవచ్చు. నేర్పరి అయినవాడు ఛాయాచిత్ర బింబాల్ని తన ఇష్టం వచ్చినట్టు కూర్చవచ్చు; నిజమైన సిద్ధపురుషుడు వాస్తవమైన కాంతి కిరణాలతో చేసే మాదిరిగానే దృష్టి విభ్రమాలు సాధించవచ్చు.

సజీవ సాదృశ్యంగల బింబాల్ని ప్రదర్శించే చలన చిత్రాలు, సృష్టికి సంబంధించిన అనేక సత్యాల్ని కళ్ళకు కట్టిస్తాయి. విశ్వ (చలన చిత్ర) దర్శకుడు తన నాటకాలు తనే రాసుకుంటాడు; అనేక శతాబ్దాల వేడుక కోసం, భారీ సంఖ్యలో పాత్రల్ని సమకూరుస్తాడు. అనంతత్వమనే అంధకార శిబిరంలోంచి ఆయన, యుగయుగాంతరాల ఫిల్ములగుండా తన కాంతి కిరణాల్ని ప్రసరింపజేస్తాడు; మహాకాశమనే తెరమీద బొమ్మలు పడుతూ ఉంటాయి.

సినిమా బొమ్మలు వాస్తవాలుగా కనిపించినప్పటికీ, అవి కేవలం వెలుగునీడల కలయికలు మాత్రం అయినట్టు విశ్వసంబంధమైన రూపా-